

BIBLIOTECA NAȚIONALĂ A REPUBLICII MOLDOVA

Proiectul editorial „Moldavica”

**MEȘTEȘUGURI
POPULARE TRADIȚIONALE
MOLDOVENEȘTI**

(Din colecțiile Bibliotecii Naționale)

Bibliografie de recomandare

Chișinău, 2017

CZU 016:73/74(478)

M 60

Proiectul editorial „Moldavica”

Director general: Elena PINTILEI

Alcătuitor: Svetlana MIRON

Redactor: Cornelia HÎNCU

Coperta: Dragoș POPA-MIU

Procesare computerizată: Diana ODOBESCU

Descrierea CIP a Camerei Naționale a Cărții

Meșteșuguri populare tradiționale moldovenești : (Din colecțiile Bibliotecii Naționale) : Bibliografie de recomandare / Bibl. Naț. a Rep. Moldova, Proiectul editorial “Moldavica” ; alcăt.: Svetlana Miron ; dir. gen.: Elena Pintilei. – Chișinău : Biblioteca Națională a Republicii Moldova, 2017 (Centrul editorial-poligrafic BNRM). – 168 p. 50 ex.

ISBN 978-9975-3096-2-2.

016:73/74(478)

M 60

NOTĂ ASUPRA EDIȚIEI

Arta populară moldovenească este un patrimoniu cultural comun tuturor moldovenilor de pe ambele maluri ale Prutului.

Din cele mai vechi timpuri, în Moldova s-au dezvoltat un șir de meșteșuguri și îndeletniciri, care aveau menirea de a satisface cerințele gospodărești ale poporului nostru.

Bibliografia de recomandare „Meșteșuguri populare tradiționale moldovenești” cuprinde descrierile bibliografice ale documentelor ce țin de istoria, dezvoltarea, păstrarea meșteșugurilor poporului nostru de-a lungul timpului.

Au fost folosite descrierile bibliografice ale publicațiilor ce țin atât de meșteșugurile specifice Moldovei istorice, cât și cele specifice perioadei contemporane.

Scopul bibliografiei este valorificarea colecțiilor Bibliotecii Naționale, o parte dintre care constituie, deja, o valoare bibliofilă incontestabilă.

Prezintă un interes aparte, publicațiile în domeniul meșteșugurilor populare, istorice (anii 1914, 1922, 1932, 1936, 1937, 1944, 1950), care fac parte din Colecția de Publicații seriale din cadrul BNRM.

Bibliografia a fost realizată în baza colecțiilor, cataloagelor și fișierelor Bibliotecii Naționale. Ca bază de cercetare au servit următoarele surse bibliografice: cărțile editate în RSSM (1944-1959); *Cronica cărții* (1958-1963); *Cronica presei* RSSM (1944-1990); *Cronica presei* (1991-1998); *Bibliografia Moldovei* (1992-1999); *Bibliografia Națională a Moldovei* (1999-2014); *Buletinul de informare și documentare Cultura în Moldova* (1993-2015).

În lucrare se găsesc și unele descrieri bibliografice ce vizează arta decorativă aplicată și artizanatul – produsele de industrie, precum și artă țărănească – încondeierea ouălor și – noul meșteșug hand made a cărui răspândire devine tot mai largă – modelarea argilei polimerice.

Meșteșugurile populare tradiționale moldovenești ca: țesutul covoarelor, prosoapelor, portului popular, sunt legate de îndeletnicirile de bază ale poporului nostru, cum ar fi: prelucrarea și coloratul lânii și prelucrarea cânepei. Astfel, au fost folosite și descrierile unor surse bibliografice ce fac parte din categoria industriei casnice textile.

Lucrarea include studii introductive importante, reproduse în domeniul meșteșugurilor populare ale cercetătorilor Gheorghe Postică, arheolog și istoric medievist din Republica Moldova, Elena Postolachi, etnograf, etnolog militant al culturii tradiționale moldovenești, Varvara Buzilă, etnograf și muzeolog din Republica Moldova și Ion Bălțeanu, ex-președinte al Uniunii meșterilor populari din Republica Moldova.

Pentru a realiza descrierile bibliografice, publicațiile seriale și edițiile periodice au fost consultate *de visu*.

Descrierile bibliografice sunt prezentate în limba originalului, conform standardelor în vigoare și sunt aranjate în ordine cronologică, iar cele din cadrul aceluiaș an – în ordine alfabetică. La începutul fiecărui compartiment sunt prezentate sursele în limba română, după care urmează cele în alte limbi.

Publicațiile apărute până în anul 1991, cu caractere chirilice, au fost transcrise cu caractere latine.

Pentru a înlesni procesul de căutare a informației au fost întocmiți următorii indecși auxiliari: Index alfabetic de nume, Index de titluri al publicațiilor periodice consultate.

Bibliografia are un caracter selectiv, fără a pretinde a fi exhaustivă.

Descrierile bibliografice au fost efectuate în limba documentului, conform standardelor în vigoare: Standardul interstatal 7.1-2003 Descrierea bibliografică a documentelor, STAS 7.11-2004 (ISO832:1994) Descriere și referințe bibliografice. Reguli pentru abrevierea termenilor bibliografici, STAS 8256-82 Informare și documentare. Prescurtarea cuvintelor și expresiilor tipice românești și străine din referințe bibliografice.

Bibliografia este destinată tuturor categoriilor de cititori interesați de istoria meșteșugurilor populare tradiționale moldovenești de-a lungul timpului: studenți, muzeografi, bibliotecari, meșteri populari ș.a.

Aduc sincere mulțumiri întregului colectiv al serviciului „Publicații seriale”, care prin profesionalismul și prin entuziasmul de a găsi cu orice preț informația, mi-a pus la dizpoziție sute de colecții de publicații seriale și periodice, contribuind la realizarea acestei bibliografii.

Svetlana MIRON,
alcătuitor

MEȘTEȘUGURILE DIN SPAȚIUL NISTREAN ÎN PERIOADA MEDIEVALĂ TIMPURIE (SEC. V-XIII)

Generalități

În perioada medievală timpurie gospodăria agricolă se dezvoltă în strânsă legătură cu meșteșugurile, care asigurau lucrările pământului cu unelte și furnizau mijloacele necesare pentru viața cotidiană a omului. Meșteșugurile erau foarte variate, cunoscând o dezvoltare ascendentă de la o etapă la alta. După prăbușirea civilizației antice târzii și dispariția centrelor specializate meșteșugărești din ținut, în sec. V-VII, se constată o revitalizare a meșteșugurilor pentru ca, începând cu sec. VIII-IX, să putem vorbi despre o creștere evidentă în toate sferile producției materiale. În perioada medievală timpurie în spațiul Pruto-Nistrean se evidențiază următoarele meșteșuguri de bază: metalurgia, fierăria, prelucrarea metalelor colorate, prelucrarea lemnului, olăritul, prelucrarea pietrei, prelucrarea osului și a cornului, prelucrarea pieilor, prelucrarea fibrelor. Baza materială a dezvoltării producției o constituiau meșteșugurile legate de prelucrarea fierului: metalurgia și fierăria, care determinau progresul social-economic general.

În sec. V-VII ocupațiile meșteșugărești, în linii mari, purtau un caracter casnic sau comunitar. Meșteșugurile casnice reprezentau ocupații practicate periodic în cadrul gospodăriilor individuale pentru satisfacerea diferitelor cerințe vitale. În comparație cu meșteșugurile specializate, acestea puteau fi ușor realizate fără a dispune de cunoștințe speciale și de instalații tehnice performante. Din sec. VIII-IX aceste ocupații încep să depășească caracterul casnic și comunitar, transformându-se în meserii specializate practicate de persoane particulare, care cu timpul părăsesc gospodăria agricolă pentru a forma centre meșteșugărești în cadrul așezărilor tradiționale mai vechi sau în cadrul unor așezări noi, specializate în producție meșteșugărească. Apariția centrelor meșteșugărești este documentată, în primul rând, prin descoperirea în anumite sectoare ale așezărilor medievale timpurii, a unor concentrări de complexe meșteșugărești (cupatoare metalurgice, cupatoare de ars ceramică, ateliere etc). Asemenea situ-

ații sunt documentate, practic, în toate așezările din sec. VIII-XIII (Hansca, Durlești-Valea Viilor, Pohorniceni-Petruha, Butuceni-Orheiul Vechi, Trebujeni-Scoc etc). Pe de altă parte, sunt documentate așezări specializate în producție meșteșugărească (Rudi-Roșcana, Alcedar, Echimăuți etc).

Procesul separării din gospodăria casnică sau comunitară a unor meșteșuguri specializate în spațiul Pruto-Nistrean, are loc începând cu sec. V-VII și se definitivează în sec. IX-X. În calitate de meșteșuguri specializate s-au evidențiat, mai ales, ocupațiile care necesitau foarte multă muncă, cunoștințe speciale, tehnologii sofisticate și instalații tehnice deosebite. Dintre multiplele meșteșuguri cunoscute în ținut, nivelul unor meșteșuguri specializate l-au atins, în primul rând, metalurgia, fierăria, giuvaiergia și olăritul.

Metalurgia

În perioada medievală metalurgia reprezenta un meșteșug fundamental care determina progresul general al producției și al societății. Dezvoltarea bazei metalurgice era condiționată, de regulă, de prezența în teritoriu a unor minereuri fieroase. În spațiul Pruto-Nistrean zăcămintele de minereuri fieroase clasice lipsesc. Cu toate acestea, producția metalurgică în ținutul dat s-a dezvoltat pe tot parcursul evului mediu timpuriu. Mai mult ca atât, la anumite etape istorice în regiune s-a produs chiar o înflorire a metalurgiei. Or, o asemenea dezvoltare ar fi fost imposibilă în cazul lipsei totale aici a unor zăcămintele fieroase. Cercetarea rocilor și solurilor din spațiul Pruto-Nistrean demonstrează că în acest ținut, în special în bazinul Nistrului, există diverse depuneri sedimentare-aluviale cu compoziție fieroginoasă din care poate fi obținut fier. Utilizarea sedimentelor fieroase din bazinul Nistrului în calitate de materie primă pentru obținerea fierului în perioada evului mediu a fost atestată încă de către Dimitrie Cantemir. Folosirea în metalurgia medievală timpurie a minereurilor sedimentare-aluviale este demonstrată clar și de investigațiile arheologice din așezările Hansca, Pohorniceni-Petruha, Butuceni-Orheiul Vechi etc., unde, printre resturile metalurgice, au fost descoperiți bulgări de fier neutilizați, proveniți din lentilele fieroginoase ale pământului. Practica folosirii sedimentelor fieroase

din lentile de pământ pentru reducerea fierului în perioada antică și medievală era foarte răspândită, reprezentând, în unele regiuni, unica sursă pentru obținerea fierului. Prezența în spațiul Pruto-Nistrean a sedimentelor fieroginoase nu exclude și faptul unor importuri de minereu din alte regiuni (din Carpați, regiunea Bugului etc). Un alt element al producției metalurgice îl reprezenta lemnul din care se obținea mangalul necesar pentru procesul de reducere a minereului. Din acest punct de vedere locuitorii spațiului Pruto-Nistrean erau asigurați din plin, dat fiind faptul că regiunea era acoperită în mare parte cu masive de codri seculari care puteau furniza materialul necesar.

Cercetările arheologice din ultimii 50 de ani denotă că în spațiul Pruto-Nistrean metalurgia fierului era foarte avansată. Practic, în fiecare așezare cercetată prin săpături metodice au fost descoperite urme de activități metalurgice sub formă de zgură de fier (zeci de kilograme) provenită din urma proceselor de reducere a fierului, lupe de fier, bucăți de minereu de fier, țevi de lut la foliile de suflat aer (de la câteva zeci până la câteva sute în fiecare așezare cercetată), cuptoare pentru îmbogățirea minereului de fier, furnale metalurgice și vase de ceramică destinate pentru reducerea fierului. Aceste vestigii, luate împreună, permit să reconstruim procesul metalurgic în întregime.

La etapa inițială minereul de fier era fărâmițat și spălat de impuritățile pământene. Apoi urma procesul de îmbogățire a minereului, care era efectuat în cuptoare cotlonite în lut steril. La etapa actuală în spațiul Pruto-Nistrean sunt cunoscute mai mult de 100 de cuptoare de acest tip din perioada medievală timpurie. În 28 dintre cazuri (Hansca (10), Scoc (5), Butuceni-Orheiul Vechi (2), Alcedar (10) etc.), pe vetrele cuptoarelor au fost descoperite lipituri de fier topit sau bucăți de minereu, fapt ce denotă folosirea acestor construcții pentru îmbogățirea minereului înainte de a fi supus procesului de reducere.

Reducerea minereului de fier reprezenta faza cea mai responsabilă a procesului metalurgic și era efectuată în amenajări specializate, în furnale. În regiunea centrală și de nord-est a spațiului Pruto-Nistrean, în 10 așezări medievale din sec. VIII-XIII, au fost descoperite 63 de furnale metalurgice și 27 de cuptoare pentru îmbogățirea minereului:

Hansca (13/10), Pohorniceni-Petruha (3/1), Butuceni-Orheiul Vechi (2/2), Trebujeni-Scoc (17/5), Lopatna (2), Alcedar-Cetățuie (17/8), Echimăuți (2), Hlinjeni-Cetățuie (1), Rudi-Farfuria Turcească (1), Rudi-Roșcana (5/1). Prin numărul sporit de furnale de redus fier, spațiul Pruto-Nistrean se detașează net vis-à-vis de alte regiuni mai mult sau mai puțin apropiate, unde complexele de redus fier, fie că se întâlnesc mult mai rar, fie că aproape nu sunt cunoscute. Pe teritoriul României, de exemplu, sunt atestate doar 22 de furnale de redus fier din sec. VIII-XI, descoperite în 12 așezări, ceea ce reprezintă doar 1/3 din numărul furnalelor descoperite în spațiul Pruto-Nistrean.

Pe de altă parte, pe teritoriul Rusiei Vechi au fost depistate circa 80 de furnale din sec. X-XIV și 55 de furnale din sec. VIII-IX, ultimele provenind din așezări din apropierea spațiului Pruto-Nistrean – Grigorovca (25) și Gaivoroni (30), de pe Nistrul Superior și Bugul de Sud. Aceste date ne demonstrează clar că în perioada evului mediu timpuriu regiunea Pruto-Nistreană, din punct de vedere al producției materiale, reprezenta un spațiu foarte dezvoltat, care nu numai că nu rămânea în urma altor regiuni, ci, din contra, le întrecea pe unele după anumiți parametri.

În sec. V-VII metalurgia din spațiul Pruto-Nistrean reprezenta un meșteșug casnic sau comunitar. La etapa actuală, în regiunea dată urmele metalurgiei din sec. V-VII sunt semnalate doar sub formă de zgură de fier, instalațiile specializate nefiind încă descoperite. Separarea metalurgiei în calitate de ramură specializată independentă s-a produs începând cu sec. VIII. Din această perioadă posedăm vestigii arheologice foarte solide care demonstrează un înalt nivel al metalurgiei. Furnale din sec. VIII-IX au fost descoperite la Hansca (5), Trebujeni-Scoc (3-5), Lopatna (2), Rudi-Roșcana (5), Hlinjeni (1); din sec. X-XII la Hansca (8), Pohorniceni-Petruha (3), Trebujeni-Scoc (12-14), Alcedar (16), Echimăuți (2), Rudi-Farfuria Turcească (1); iar din sec. XI-XIII la Butuceni-Orheiul Vechi (2).

După caracteristicile de bază furnalele denotă o gândire tehnică destul de avansată. Ele aveau o formă tronconică, fiind alcătuite dintr-o șăhtă săpată pe verticală în lut steril. Pereții furnalelor în interior erau acoperiți cu lipituri de lut (numărul cărora variază de la 2 până la 8), care erau adăugate periodic pentru menținerea capacității de lucru

a acestor complexe. Înălțimea acestor furnale de la nivelul vetrei constituia 0,60-1,15 m. Diametrul deschizăturii din partea superioară era de 0,18-0,25 m. Vatra furnalelor era circulară ($d = 0,25-0,50$ m) sau ovală-alungită ($d = 0,30-0,45 \times 0,60-0,85$ m). De regulă, vatra era plată, dar în unele cazuri, de exemplu în așezarea Rudi-Roșcana, era prevăzută pe perimetru cu un șanțuleț adânc de 5-6 cm, prin care se sufla aer în cuptor. În partea inferioară furnalele erau cu gură semiovală ($l\grave{t} = 0,20-0,30$ m. $h = 0,20-0,25$ m) pentru evacuarea lunei de fier și zgurei și pentru amplasarea suflaiurilor de aer. Furnalele de redus minereul de fier erau de folosință multiplă. Despre acest lucru ne vorbește prezența gurii de evacuare a fierului și zgurei, multiplele lipituri de lut ars de pe vatră și pereții acestor construcții și rămășițele de zgură dintre aceste lipituri, în fața furnalelor, de regulă, era amenajată o groapă pentru facilitarea activității metalurgilor.

Furnalele erau amplasate, de obicei, în exemplare singulare sau câte 2-3 complexe, în apropierea unor locuințe. În așezările specializate în producția meșteșugărească din sec. X-XI, complexe metalurgice formau unități teritoriale distincte, în cadrul cărora existau concomitent câteva grupuri de furnale, unele dintre acestea cuprinzând până la 6 complexe.

Delimitarea metalurgiei în calitate de meșteșug specializat a fost urmărită foarte clar în așezările Alcedar-Cetățuie și Rudi-Roșcana din sec. X-XII. În așezarea Alcedar-Cetățuie s-a constituit un centru metalurgic amplasat în afara cetății, lângă valul de apărare, constituind o unitate teritorială bine delimitată, în cadrul căreia au fost descoperite 16 furnale metalurgice păstrate integral, câteva zeci de furnale demolate, 8 cuptoare de îmbogățit minereul de fier, zeci de kilograme de minereu de fier, sute de kilograme de zgură de fier și sute de țevi de lut de la foliile de suflat aer în furnale. Aceste date ilustrează foarte convingător existența unor centre metalurgice de proporții, producătoare a unor cantități enorme de metal, o parte dintre care era, fără îndoială, comercializat în alte așezări. Centrul metalurgic de la Alcedar, spre deosebire de centrele metalurgice din alte așezări, se detașează prin proporții și gradul mare de concentrare a complexelor metalurgice. Acest fapt a permis cercetătorilor să ajungă la concluzia întemeiată, potrivit căreia centrul metalurgic de

la Alcedar reprezenta o unitate social-economică specializată care producea metal pentru comercializare în cadrul regional. Un centru metalurgic similar exista, fără îndoială, și în așezarea Rudi-Roșcana. În cadrul acestui sit cercetările arheologice au depistat, pe o suprafață relativ mică, 5 furnale metalurgice, pe de altă parte, s-a constatat că suprafața așezării este îmbibată la fiecare metru cu zgură de fier, fapt ce denotă activități metalurgice foarte intensive.

În alte așezări din regiunea Pruto-Nistreană centrele metalurgice erau mai modeste, fiind alcătuite din câte un atelier, 1-2 furnale și cuptor de îmbogățit minereu. Asemenea centre au fost identificate în așezările Hansca, Pohorniceni-Petruha, Butuceni-Orheiul Vechi, Trebujeni-Scoc etc. Pe parcursul sec. VIII-XIII, în cadrul acestor așezări au existat mai multe centre metalurgice de acest fel, care erau în stare să asigure localnicii cu metalul necesar. Despre productivitatea înaltă a acestor complexe ne vorbesc cantitățile de minereu și de zgură de fier descoperite în preajma lor. La Hansca, în groapa de acces a unui furnal au fost depistate circa 100 kg de zgură de fier, iar în alt caz – 20 kg de minereu de fier.

Fierăria

În perioada medievală timpurie făurirea pieselor din fier reprezenta al doilea după importanță meșteșug. În sec. V-VII fierăria se îmbina organic cu metalurgia, constituind împreună două ramuri ale unui singur meșteșug – de prelucrare a fierului. Procesul separării celor două ramuri în meșteșuguri independente în ținutul Pruto-Nistrean, la fel ca și în alte părți ale Europei de Răsărit, s-a petrecut în sec. VIII-IX. Existența separată a metalurgiei și fierăriei pe parcursul sec. VIII-XIII este demonstrată cu certitudine de unele materiale arheologice. Acest lucru poate fi observat foarte clar în așezările de la Alcedar, Echimăuți și Rudi-Roșcana. Pe de altă parte, trebuie de menționat că nu în toate așezările a avut loc procesul de separare a celor două meșteșuguri. În multe așezări metalurgia și fierăria erau indispensabile, fiind practicate de către unii și aceiași meșteșugari.

Meșteșugul fierăriei este documentat prin diferite piese din fier, ateliere, cuptoare și unelte de fierărie. Spre deosebire de alte regiuni, fierăria din spațiul Pruto-Nistrean era îndreptată, în primul rând,

spre asigurarea necesităților economice, spre asigurarea gospodăriei agricole cu unelte pentru cultivarea pământului, recoltarea și prelucrarea cerealelor, spre asigurarea gospodăriei casnice cu ustensile și utilaje cotidiene. În același timp, fierăria asigură producerea armelor, a pieselor de harnașament și uneltelor pentru fierărie.

Fabricarea produselor din fier era realizată în ateliere specializate de fierărie, amenajate în încăperi special prevăzute, în construcții provizorii sub cerul liber sau în cadrul unor locuințe. Elementul obligatoriu al atelierelor îl reprezenta cuptorul de fierărie. Acesta din urmă putea fi din lut sau din piatră. Lutul era caracteristic pentru regiunea centrală a spațiului Pruto-Nistrean, iar piatra – pentru regiunile de nord-est și de nord.

În calitate de materie primă pentru confecționarea obiectelor din fier era utilizat metalul obținut din minereu sau metal uzat. Folosirea în fierărie a metalului uzat era caracteristică sec. V-VII. Acest lucru este confirmat prin analiza metalografică a unor obiecte din fier din așezarea Hansca, care demonstrează neomogenitatea metalului din perioada numită. În sec. VIII-XIII, dat fiind faptul că metalurgia furniza cantități însemnate de metal, fierarii aveau posibilitatea să folosească preponderent metal omogen obținut din minereu. În rând cu aceasta continua să fie folosit și fierul uzat.

Nivelul tehnico-tehnologic al fierărilor era destul de înalt. Fierarii cunoșteau tehnologia obținerii oțelului. Erau cunoscute, de asemenea, procedeele sudării fierului cu oțelul și prelucrării lor termice.

În așezarea Hansca au fost identificate ateliere de fierărie amplasate în cadrul unor încăperi adâncite în sol sau în cadrul unor încăperi terestre. Au fost identificate 5 ateliere de tip adâncit, dintre care patru erau prevăzute cu 1-2 cuptoare cotlonite în lut steril, iar un atelier era amplasat chiar în cadrul unei locuințe cu 3 complexe de foc. Atelierele terestre erau de tip deschis, alcătuite din 1-3 cuptoare cotlonite în lut steril, deasupra cărora era amenajat un acoperiș ușor. În așezarea Hansca, în afara locuințelor adâncite, au fost descoperite 42 de cuptoare cu caracter de producție, dintre care unele poartă urme evidente de prelucrare a fierului sub formă de zgură de fier sau de fier lipit pe suprafața vetrelor.

În sec. X-XI în unele așezări din spațiul Pruto-Nistrean sunt

semnalate și ateliere de fierărie specializate în producerea unor anumite articole din fier. Astfel, în așezarea Alcedar-Cetățuie a fost descoperit un atelier de fierărie specializat în producția armamentului. În cadrul acestui complex, în afară de uneltele de fierărie (nicovală, clește, dornuri, daltă), au fost descoperite vârfuri de săgeți, zale, armură din plăci de fier etc. Un complet de unelte de fierărie (ciocane, clește, nicovale, dornuri, dălți, pile etc.) a fost descoperit și în atelierul de la Echimăuți.

Asortimentul producției fierarilor era foarte variat: *unelete agricole* (brăzdare și cuțite de plug, oticuri, săpăligi, topoare, seceri, coase, cosoruri), *unelete gospodărești* (cuțite, foarfece, amnare, cuie, cârlige de pescuit, mânere de ușă), *piese de harnașament* (zăbale, inele, cataramă, scări de șea, pinteni), *armament* (lânci, săgeți, coifuri, zalie, spade).

Înflorirea meșteșugului fierăriei datează cu sec. X-XII. Cele mai dezvoltate centre de fierărie au fost cele din regiunea dintre Răut și Nistru (Alcedar, Echimăuți, Rudi etc.).

Giuvaiergia

Prelucrarea metalelor colorate, sau giuvaiergia, în cadrul așezărilor medievale timpurii a reprezentat un meșteșug important care, spre deosebire de altele, era îndreptat spre satisfacerea necesităților estetice ale populației prin producerea diferitelor obiecte de podoabă.

Meșteșugul giuvaiergiei, la fel ca fierăria, este semnalat, practic, în toate așezările medievale timpurii cercetate în spațiul Pruto-Nistrean. Faptul că giuvaiergia reprezenta un meșteșug aparte, nu poate fi pus la îndoială, având în vedere că prelucrarea metalelor colorate, ca și în cazul fierului, necesita cunoștințe speciale și metode specifice de lucru. Delimitarea giuvaiergiei în calitate de meșteșug distinct este documentată clar chiar de la începutul evului mediu, din sec. V-VII (Dănceni, Seliște, Șapte Bani-Hucea, Hansca, Bernașovka etc). În următoarele veacuri, nivelul tehnic al giuvaiergiei a crescut simțitor. Drept rezultat al acestei evoluții, în sec. X-XI în unele așezări din partea de nord-est a spațiului Pruto-Nistrean (Alcedar-Cetățuie, Echimăuți etc.) au apărut centre specializate în giuvaiergie, în care erau practicate cele mai avansate tehnologii ale bronzului și

argintăriei. Atelierele de giuvaiergie în perioada medievală timpurie erau amenajate în cadrul unor încăperi adâncite sau de suprafață, prevăzute cu un cuptor pentru topirea metalelor. Urme veritabile ale unor ateliere de giuvaiergie au fost descoperite în așezările Dănceni, Seliște, ȘapteBani-Hucea, Hansca, Bernașovka, din sec. V-VII și Alcedar-Cetățuie, Echimăuți, Hansca, Pohorniceni-Petruha, Molești, Ivancea-Malul Iazului, Calfă, din sec. X-XII.

Meșteșugarii pregăteau, de regulă, obiecte din aramă sau bronz, mai rar din argint și foarte rar din aur. Materia primă pentru giuvaiergie o constituiau obiectele de podoabă uzate, monedele, bucăți de sarmă de aramă sau argint etc. Procesul tehnologic al prelucrării metalelor colorate este documentat prin descoperiri de ateliere de prelucrat metal colorat, creuzete și linguri din lut ars, folosite pentru turnarea metalelor, tipare din piatră sau lut ars pentru turnarea pieselor, zgură de metal colorat, semifabricate și diferite piese din metal colorat.

Pentru confecționarea obiectelor erau folosite mai multe procedee tehnice: turnarea pieselor în tipare monovalve sau bivalve, tehnica cerii pierdute, forjarea, ștanțarea, treflarea (tragerea) etc. Turnarea și ștanțarea obiectelor se făcea integral sau pe elemente, care mai apoi erau asamblate. Tiparele de turnat metal erau din piatră de șist, gresie sau din lut ars. Topirea metalului se efectua în creuzete de ceramică, iar turnarea în forme era realizată cu ajutorul lingurilor din lut ars. Apogeul în dezvoltarea tehnicii giuvaiergiei a fost atins în sec. X-XI. În perioada respectivă, în ornamentarea pieselor din metal colorat erau practicate o serie de procedee tehnice necunoscute anterior, cum ar fi tehnica filigranării, tehnica granulării și tehnica înnegrii metalului.

Produsele giuvaiergiei erau foarte variate: *obiecte de podoabă* (cercei, pandative, inele, brățări, coliere, grivne), *piese vestimentare* (fibule, nasturi, catarama, aplice), *piese de cult religios* (cruci, amulete), *piese de toaletă* (oglinzi), *piese de harnașament* (aplice) etc. În sec. V-VII piesele de giuvaiergie erau relativ modeste ca asortiment, tehnologie și cantitate. La această etapă sunt păstrate unele categorii de obiecte moștenite din perioada antică târzie, cum erau, de exemplu, fibulele, care în sec. VIII-IX dispar. Pe de altă parte, din sec. IX-X se observă o creștere bruscă a asortimentului pieselor de giuvaiergie, în special a diferitelor forme de cercei, pandative și

catarama, care capătă o răspândire mult mai largă în comparație cu etapa anterioară. Un element esențial al acestei perioade îl reprezintă standardizarea pieselor de giuvaierie și producerea lor în serii mari. Aceasta ne demonstrează că giuvaieria în sec. X-XI reprezenta un meșteșug dezvoltat care lucra atât la comandă, cât și pentru piață.

Olăritul

Cel mai răspândit meșteșug din perioada medievală timpurie era olăritul, practicat pe larg în așezări la toate etapele. Importanța deosebită a olăritului era determinată de locul distinct al produselor acestui meșteșug în viața cotidiană a omului.

Pe parcursul sec. V-XIII, în domeniul olăritului se observă progrese substanțiale, care au condiționat schimbări radicale nu numai în aspectul produselor ceramice, ci și în organizarea social-economică a acestei ocupații.

În sec. V-VII olăritul reprezenta, în linii mari, un meșteșug casnic, în cadrul căruia ceramica era lucrată manual, pentru satisfacerea necesităților familiale. De rând cu aceasta, în unele așezări din perioada vizată, olăritul devine o preocupare mai mult sau mai puțin constantă a unor persoane particulare care încep să pună bazele olăritului specializat. Despre prezența în așezările din sec. V-VII a unor meșteri specializați, întrucâtva, în olărit ne vorbesc, spre exemplu, descoperirile de la Dănceni, unde a fost depistat un grup de cuptoare de ars ceramică care nu puteau aparține decât unor olari de meserie.

Transformarea definitivă a olăritului în meșteșug specializat are loc la sfârșitul sec. IX – începutul sec. X. Această schimbare a fost posibilă datorită unor transformări cardinale în producerea ceramicii, condiționate de implementarea în practică a unor mijloace tehnice principial noi, a roții olarului și a cuptorului de ars ceramică bicameral, care au plasat olăritul pe o treaptă foarte înaltă.

Procesul de valorificare de către meșterii autohtoni a roții olarului a avut loc pe parcursul sec. IX, când un instrument relativ primitiv era folosit la prelucrarea suplimentară a unor vase lucrate manual. Roata olarului din sec. X-XIII reprezenta, în mod obișnuit, un instrument cu turație medie. În același timp, dar mai degrabă ca excepție, este semnalat și un instrument mai perfect – roata cu turație rapidă.

Al doilea element tehnic esențial al olăritului îl reprezentau sistemele de ars ceramică. În sec. V-IX ceramica era arsă în cuptoare scobite în lut viu, iar în unele cazuri – pe vetre deschise.

Cuptoarele erau semisferice, cu vetre circulare sau ovale în plan, având în diametru 1,20-1,40 m. mai rar 0,80-1,10 m, iar în înălțime 0,30-0,50 m. Capacitatea de lucru a acestor cuptoare la un ciclu atingea până la 10-15 vase de dimensiuni mici și mijlocii. Cuptoare de acest tip sunt cunoscute în toate așezările medievale timpurii, căpătând o răspândire masivă la începutul sec. VIII.

Începând cu sec. X sunt practicate cuptoare specializate pentru ars ceramică cu grătar și cu două camere, dispuse pe verticală. Aceste cuptoare reprezentau un cuvânt nou în tehnica timpului, care a schimbat radical viziunea omului asupra argilei și posibilităților de utilizare a acesteia. Apariția cuptoarelor de ars ceramică cu grătar este legată, fără îndoială, și de dezvoltarea cuptoarelor metalurgice din sec. VIII-IX care, după cum este stabilit, au facilitat descoperirea unor principii noi în folosirea și dirijarea focului, necunoscute anterior, dar care, fiind aplicate și în olărit, au determinat apariția unui sistem de ars ceramică calitativ nou. În spațiul Pruto-Nistean sunt descoperite 22 de cuptoare de ars ceramică cu grătar (Molești – 9, Hansca – 5, Durlești-La Vie – 2, Durlești-Valea Babei – 2, Braniște – 1, Rudi – 1, Revno – 1, Bogatoc – 1). Aceste cuptoare aveau forma tronconică sau cilindrică, cu baza circulară, ovală sau piriformă. Camera de foc, aflată în partea inferioară, era despărțită de camera de ars ceramică printr-un grătar din lut steril cu perforații pentru circulația aerului fierbinte. Diametrul camerelor constituia 0,90-1,20 m, iar înălțimea lor – 0,40-0,60 m. Productivitatea acestor cuptoare era destul de mare, constituind la un ciclu câte 17-34 de oale-borcane de dimensiuni mari și mijlocii sau 7-14 căldări de lut.

Schimbări importante în perioada medievală timpurie au avut loc, de asemenea, și în domeniul tehnologiei preparării pastei pentru ceramică. În sec. V-IX tehnologia preparării pastei de lut pentru ceramică în spațiul Pruto-Nistean era omogenă. Această pastă era grosieră, iar ca degresanți conținea nisip și șamotă. În sec. X-XIII, în urma unor progrese tehnologice substanțiale, pasta ceramicii devine de calitate superioară, iar degresanții mai variați. Cel mai răspândit

degresant era nisipul, practicat într-o proporție mai mare sau mai mică de către olarii din toate regiunile. În același timp, în partea centrală, mai puțin în partea de sud a spațiului Pruto-Nistrean, în calitate de degresanți era folosită scoica pisată (din piatră de calcar) și vegetația mărunțită (în special, pleava de la cereale), care în sec. XII-XIII predomina, în comparație cu nisipul care, la rândul său, a predominat în ceramica sec. X-XI). Pe de altă parte, în regiunile de nord-est și de nord ale spațiului Pruto-Nistrean (așezările de tipul Alcedar-Echimăuți), de rând cu nisipul, în calitate de ingrediente se foloseau foarte frecvent mica, piritul și cuarțitele, care reprezentau trăsături specifice ale ceramicii din aceste ținuturi.

Ceramica lucrată la roată avea, în majoritatea cazurilor, o suprafață zgrunțuroasă. În același timp, într-o proporție redusă, era cunoscută și o specie de ceramică fină, de culoare cenușie, cu suprafața netedă sau lustruită. În sec. V această ceramică reprezenta, probabil, o reminiscență din perioada antică târzie, iar în sec. VI-IX ea era mai degrabă importată din centrele Dunării de Jos și nordul Mării Negre. Tehnologia ceramicii fine cenușii a fost revalorificată în spațiul Pruto-Nistrean în sec. X, când este practică cu certitudine în așezări autohtone din partea de sud a regiunii (Bogatoe) și, posibil, în unele situri din partea centrală (Hansca).

Evoluția ceramicii medievale timpurii denotă, în același timp, și anumite gusturi estetice ale populației, care au evoluat de la o etapă la alta. Astfel, în sec. V-VII era preferată ceramica neornamentată, ornamentul fiind practicat relativ rar sub formă de alveole sau creștături pe buze, cruci incizate etc. În sec. VIII-IX ornamentarea ceramicii cu alveole sau creștături devine foarte frecventă. Pe de altă parte, introducerea roții olarului a permis revalorificarea unor compoziții ornamentale mai vechi, moștenite în bazinul Carpato-Balcanic din perioada romană. Este implementat pe larg ornamentul incizat, alcătuit din fâșii de linii vălurite și orizontale executate cu ajutorul unui bețișor sau a unui pieptene. În sec. X-XIII ceramica este ornamentată în proporție de 99%. În sec. X-XI inciziile acopereau corpul vaselor până în apropiere de partea inferioară, iar în sec. XII-XIII, de regulă, partea superioară a lor sau de mijloc. Ornamentul devine foarte variat, formând compoziții cu rânduri de creștături

pe gâtul vaselor, cu diferite motive imprimare etc. Era practică, de asemenea, ornamentarea cu roțița.

Asortimentul ceramicii medievale timpurii autohtone a evoluat de la o etapă la alta, dovedindu-se a fi mai bogat în sec. X-XIII, când enumera cel puțin 10 forme de bază. În sec. V-IX predominau, în proporție de 90-95%, oalele-borcane (ovoidale, bitronconice, sferoidale, buteforme), mai rar se întâlneau tipsiile, străchinele, vase-strecurători și pifosele. În sec. X-XIII, de rând cu formele tradiționale, se răspândesc o serie de forme noi: ulcioare, căldări de lut (găleți), căni (cești), opaițe etc. Oalele-borcane erau de dimensiuni mici (h – 10-15 cm), mijlocii (h – 16-22 cm) și mari (h – 23-30 cm), căldările de lut – de dimensiuni relativ mari (d – 30 cm). În viața cotidiană vasele erau destinate pregătirii bucatelor (oale-borcane, tipsii), pentru servirea produselor alimentare și răcoritoare (străchini, farfurii, căni), pentru păstrarea proviziilor și apei (ulcioare, pifose, amfore).

În sec. X-XIII olăritul reprezenta un meșteșug dezvoltat care depășise caracterul casnic, fiind o ocupație a unor meșteri profesioniști, specializați în acest domeniu care lucrau atât la comandă, cât și pentru realizarea producției pe piață. Drept mărturie ale producerii ceramicii la comandă pot fi unele mărci ale olarilor aplicate pe fundul vaselor din sec. X-XIII. Faptul că ceramica cu mărci constituie nu mai mult de 10 % din numărul total de ceramică locală, ne demonstrează că majoritatea ceramicii în această perioadă era produsă pentru realizare pe piață.

În sec. X-XIII în spațiul Pruto-Nistrean existau câteva tradiții în lucrarea ceramicii. În așezările din centrul și sudul spațiului era practică tradiția carpato-dunăreană, care cuprindea ceramică nisipoasă sau cu scoici și vegetație, ornamentată cu incizii vălurite sau orizontale, uneori striate pe verticală, de regulă, cu un pieptene mai rar sau cu un bețișor și ceramică cenușie netedă, lustruită. Asemenea ceramică era produsă până la linia râului Răut. Pe de altă parte, în așezările din nord-estul și nordul spațiului Pruto-Nistrean în ceramică era practică tradiția nistreano-nipreană, care cuprindea ceramică nisipoasă cu degresanți tari, ornamentată în majoritatea absolută a cazurilor, cu incizii vălurite și orizontale executate cu un bețișor, foarte rar – cu pieptenele. Pentru regiunea dată era caracteristică

ceramica cu mică și diferite microprundișuri.

Prelucrarea lemnului

Prelucrarea lemnului, datorită calităților deosebite ale acestui material, a reprezentat unul dintre cele mai importante meșteșuguri în viața populației autohtone din spațiul Pruto-Nistrean pe tot parcursul perioadei medievale timpurii.

Materia primă pentru lemnărie era oferită din abundență de către numeroasele păduri seculare care acopereau, la vremea respectivă, cea mai mare parte a teritoriului dintre Nistru și Prut.

Întrucât condițiile climaterice din regiunea dată nu favorizează păstrarea materialelor lemnoase în pământ, despre meșteșugul prelucrării lemnului din perioada medievală timpurie avem la dispoziție foarte puține date. În această situație, meșteșugul lemnăriei poate fi restabilit parțial în urma analizei unor detalii de arhitectură, a amprentelor de pari și de scânduri în sol steril sau în lut ars, a bucăților de lemn carbonizat (bârne, scânduri), toate provenite din cadrul diferitelor construcții medievale timpurii și diverselor instrumente metalice de prelucrat lemn.

Cea mai largă întrebuințare, lemnul o avea în domeniul construcției. Pentru construcții (locuințe, dependințe, ateliere meșteșugărești, fântâni, garduri, fortificații etc.) erau preparate bârne de diferite dimensiuni, nuiete și scânduri, toate fiind atestate prin descoperiri de fragmente carbonizate sau prin amprente de pe bucățile de lut ars. Prezența în aceste așezări a scândurii, prepararea căreia necesita cunoștințe și instrumente speciale, denotă că în perioada medievală timpurie populația băștinașă a atins un nivel relativ înalt în tehnologia lemnăritului.

Cel mai larg, lemnul era utilizat la edificarea locuințelor. Din bârne sau din nuiete erau construiți pereții, podurile și acoperișurile caselor. Era practică tehnica construcției pereților pe bază de furci sau pe bază de cunune din bârne orizontale. Scândura era folosită la amenajarea interiorului caselor, construcția de paturi, mese și scaune. Bârnelor și scândurilor erau prinse, de regulă, în cepuri de lemn sau prin metoda retezării și prinderii capetelor în sistemul „cozii de rândunică”. În sec. X-XIII, în unele așezări încep să fie practicate și

cuiile din fier.

Tehnica cununelor de bârne orizontale era practică, de asemenea, în construcția fântânilor. O astfel de fântână a fost descoperită în așezarea Alcedar-Cetățuie.

Apogeul în construcțiile din lemn este întruchipat în palisadele de lemn ale cetăților din sec. IX-XII (Alcedar-Cetățuie, Echimăuți, Rudi-Farfuria Turcească, Revno etc). Aceste construcții complicate denotă existența în așezările respective a unui nivel înalt al gândirii ingineresti și a unor practicieni calificați, care nu puteau fi altcineva decât meșterii lemnari specializați.

Din lemn erau confecționate, de asemenea, unelte agricole (pluguri de lemn, boroane, teascuri pentru vin, furci, greble, hârlețe, lopeți), unelte pentru producția meșteșugărească (războaie de țesut, roata olarului, furci și fusuri de tors), mijloace de transport (caruri, căruțe, sănii), mijloace de dobândit apă (fântâni, izvoare), vase pentru provizii și materiale lichide (putini, poloboace, lăzi, găleți, cofe etc), veselă de bucătărie și obiecte de uz casnic (străchini, linguri, bățătoare de unt, fuse), mobilă (mese, scaune, polițe), accesorii auxiliare (scări, capace pentru ceramică și pentru gropile de provizii, mânere pentru diferite unelte etc).

Fasonarea lemnului și pregătirea diferitelor obiecte era realizată cu ajutorul diverselor unelte din fier: topoare (sec. X-XIII – Hansca, Lucașeuca-Comul Blăjiei, Mateuți-Școala Nouă, Pererâta-Zamca), tesle (Hansca), cuțite de rânda (sec. X-XII – Echimăuți), strunguri pentru prelucrarea lemnului (Echimăuți), pânze de ferăstrăie, burghiuri (sec. VI-IX – Alcedar-Odaia, sec. X-XII – Hansca, Rudi), cuțite de confecționat linguri (sec. V-VII – Hansca) etc.

În domeniul prelucrării lemnului în perioada medievală timpurie au fost practicate mai multe forme de luciu printre care, conform analizei materialelor arheologice, pot fi evidențiate 4 forme de bază: lemnăritul casnic, lemnăritul specializat universal, dulgheria și tâmplăria.

Lemnăritul casnic reprezenta o formă patriarhală de prelucrare a lemnului, întâlnită la toate etapele evului mediu timpuriu, caracteristică perioadei sec. V-IX și destul de frecventă în unele așezări din sec. X-XIII. În cadrul acestei forme, prelucrarea lemnului

reprezenta o ocupație casnică, neprofesională, la care se revenea periodic pentru a asigura gospodăria personală cu diferite produse din lemn (edificarea sau repararea locuinței, producerea celor mai elementare unelte din lemn etc.), realizate într-un cadru strict patriarhal și la un nivel tehnic relativ jos.

Lemnăritul specializat universal reprezenta o formă mai evoluată în prelucrarea lemnului, caracteristică pentru sec. X-XIII. În cadrul acestei forme lemnăritul devine o ocupație specializată a unor meșteri, care puteau realiza construcții sau pregăti la comandă diferite produse din lemn. Acești meșteri, într-o măsură mai mare sau mai mică, s-au detașat de la munca agricolă, fapt ce a permis implementarea în lemnărit a unor mijloace tehnice noi, a condus la creșterea productivității muncii și calității produselor din lemn. Specializarea acestor meșteri avea un caracter universal, dat fiind faptul că ei puteau executa toate lucrările practicate în lemn, la vremea respectivă.

Dulgheria și tâmplăria constituiau cele mai evolute forme ale lemnăritului, caracteristice pentru unele așezări din sec. X-XIII din nord-estul, nordul și, posibil, din centrul spațiului Pruto-Nistrean (Alcedar-Cetățuie, Echimăuți etc). Dulgheria și tâmplăria s-au detașat din cadrul lemnăritului specializat universal. Aceste forme reprezentau meșteșuguri specializate pe anumite domenii din lemnărit. Dulgherii se ocupau cu construcția caselor de locuit, a diferitelor amenajări gospodărești, a palisadelor cetăților etc. Pe de altă parte, tâmplarii confecționau diverse unelte și obiecte gospodărești. În cadrul acestor forme de lemnărie au fost implementate în practică instrumente specializate care au ridicat substanțial calitatea obiectelor și productivitatea muncii.

În consecință, se poate susține că domeniul prelucrării lemnului a evoluat neuniform din punct de vedere cronologic și zonal. Mai avansate în prelucrarea lemnului s-au dovedit a fi așezările din sec. X-XIII în regiunile de nord-est și de nord ale spațiului Pruto-Nistrean.

Prelucrarea pietrei

Prelucrarea pietrei în perioada medievală timpurie, în comparație cu alte meșteșuguri, era mai puțin răspândită și se afla la un nivel

relativ jos. Situația dată era cauzată de faptul că materia primă pentru acest meșteșug în regiunea Pruto-Nistreană are o răspândire teritorială limitată, iar, pe de altă parte, din motiv că în această regiune nu existau tradiții istorice în domeniul prelucrării pietrei. Prezența recifelor calcaroase din bazinul Nistrului și Răutului nu puteau să schimbe cu mult situația din cauza faptului că în aceste regiuni existau păduri foarte întinse care furnizau lemnul – material de construcție tradițional, ce putea fi prelucrat mult mai ușor decât piatra. Or, se poate constata că civilizația din spațiul Pruto-Nistrean în perioada medievală timpurie a rămas să fie în continuare o „civilizație a lemnului”.

Cu toate acestea, meșteșugul prelucrării pietrei n-a lipsit cu desăvârșire în viața autohtonilor. În așezările medievale timpurii dintre Nistru și Prut existau domenii în care piatra, datorită unor calități specifice, nu putea fi înlocuită cu alte materiale, inclusiv cu lemnul, din care cauză aici ea se folosea mai des. De regulă, era utilizată piatra calcaroasă cu scoici de tip sarmațian, întâlnită în abundență în regiunea din bazinul Nistrului și Răutului, într-o proporție mai redusă era folosită piatra nisipoasă de gresie, care poate fi întâlnită și în alte regiuni ale spațiului Pruto-Nistrean. În regiunea Nistrului, Dunării de Jos și în preajma Mării Negre se utilizau și alte tipuri de piatră, inclusiv șistul, granitul etc.

Piatra era utilizată în construcție sau la fabricarea unor unelte specializate. În construcție, piatra nefasonată era folosită la amenajarea vetrelor și cuptoarelor din piatră, ultimele reprezentând o trăsătură specifică a civilizației medievale timpurii, nu numai din regiunea Pruto-Nistreană, dar și din Europa de Răsărit, în general. Apariția cuptoarelor din piatră în sec. V-VI a fost condiționată, mai degrabă, de factorii climaterici care au provocat răcirea parțială a vremii, fapt ce i-a determinat pe oameni să caute și să găsească soluții noi pentru încălzirea cât mai efektivă a spațiilor. În acest context, populația autohtonă a pătruns în tainele pietrei, reușind să creeze sisteme de foc foarte eficiente.

Spațiul Pruto-Nistrean sau, mai precis, partea lui de nord a constituit locul de geneză a cuptoarelor din piatră. În ultimii 20 de ani arheologii au descoperit în regiunea cursurilor superioare ale

Nistrului și Prutului probe materiale concludente care demonstrează că cele mai vechi cuptoare din piatră au apărut anume în această zonă. În regiunea de nord și de nord-est a spațiului Pruto-Nistrean aceste cuptoare au predominat pe tot parcursul sec. V-XIII. Pe de altă parte, în regiunea centrală a spațiului Pruto-Nistrean cuptoarele de piatră au predominat în sec. V-IX, iar în sec. X-XIII se întâlnesc mai mult ca excepție. Faptul că cuptoarele din piatră se întâlnesc în toate zonele spațiului vizat, inclusiv în locurile lipsite de piatră, confirmă că în evul mediu timpuriu se practica dobândirea și transportarea pietrei la distanță. Posibil, existau chiar rețele de realizare a pietrei.

În afară de construcție, piatra era folosită, de asemenea, la fabricarea unor unelte specializate. În acest sens se evidențiază râșnițele rotative și cutele de ascuțit. Confecționarea acestor obiecte era realizată prin metoda fasonării pietrei, obținând astfel forma dorită. Spre deosebire de cuptoarele din piatră, care constituiau o inovație culturală a sec. V-VI, râșnițele și cutele reprezentau o continuare a tradițiilor mai vechi, din perioada antică târzie.

Din piatră erau lucrate, de asemenea, diferite obiecte mânuite cu destinație variată: fusaiole, tipare pentru turnat bijuterii din aramă, argint sau aur, mărgelile, greutatea pentru războaiele de țesut, greutatea pentru pescuit etc. Pentru fusaiole era folosită piatra de șist, de culoare roz sau cenușie, pentru tipare de turnat metal – piatra de șist de culoare gălbuie sau cenușie, pentru mărgelile – piatra de carneol, pentru greutatea războaielor de țesut și plaselor de pescuit – piatra de gresie sau calcar, pentru cute – piatra de gresie și șist de culoare verde.

Pe parcursul perioadei medievale timpurii, prelucrarea pietrei reprezenta o ocupație auxiliară practică de la caz la caz în cadrul gospodăriei casnice. În același timp, însă, în unele așezări din bazinul râurilor Nistru și Răut existau, probabil, și pietrari de profesie. Despre acest lucru ne vorbește, în primul rând, forma standardizată a fusaiolelor din șist și a mărgelilor din sec. X-XII care nu puteau fi realizate decât numai în cadrul unor ateliere specializate. Produse ale unor pietrari profesioniști puteau fi și pietrele de râșnițe, în special în sec. X-XIII, când aceste piese capătă forme standardizate și se răspândesc în cantități foarte mari. Pietrăria specializată putea fi

dezvoltată doar în regiunile dintre Nistru și Răut, unde materia primă exista în cantități suficiente.

Prelucrarea osului

Drept rezultat al creșterii animalelor domestice și vânătoarei, omul a dispus în toate timpurile de un număr impunător de oase. Aceste materiale, datorită unor proprietăți specifice, aveau un aspect relativ tare, rămânând, în același timp, plastice, fapt ce permitea a fi ușor prelucrate, oferind posibilități enorme, inclusiv estetice, în confecționarea celor mai diferite obiecte. Calitățile osului și cele ale cornului au fost observate de către om încă din zorii istoriei, de aceea de foarte timpuriu el s-a învățat să folosească aceste materiale pentru necesități practice și estetice.

În perioada medievală timpurie în prelucrare erau folosite, mai frecvent, oasele tubulare, omoplații, coastele, coarnele, astragalii etc. de la toate animalele domestice și unele specii de animale sălbatice (în special, cornul de cerb și căprior). Tehnologia prelucrării osului era relativ simplă și putea fi practică de oricine. Procedeele prelucrării osului includeau operațiile tăierii, șlefuirii și incrustării. Pentru facilitarea lucrului asupra cornului, materialul respectiv era supus, de regulă, unor proceduri termice prin metoda fierberii, care permiteau tăierea lui relativ ușoară. Prelucrarea osului și a cornului se efectua cu ajutorul cuțitelor din fier și a ferestrelor.

Din oase și coarne se confecționau piese vestimentare (cataramă, nasturi, aplice), piese pentru prelucrarea pieilor (străpungătoare, spatule), piese de uz casnic (ace, cutiuțe pentru ace), piese pentru prepararea fibrelor și a țesăturilor (răsucitoare, andrele, fusaiole pentru fusul de tors, „patine” pentru călcarea țesăturilor), accesorii pentru diferite obiecte (mânere pentru cuțite, pieptene pentru executarea ornamentului pe ceramică), unelte (cârlițe de pescuit), piese de toaletă (piepteni, ace de păr), piese de harnașament (psalii), piese pentru jocuri distractive (arșice din astragale), instrumente muzicale (fluiere), piese de cult religios (amulete, cruciulițe), piese de război sau vânătoare (arcuri, săgeți, greutăți pentru ghioage de luptă), semifabricate pentru alte obiecte (plăcuțe ornamentate), matrice pentru pregătirea unor obiecte de plăcuțe din aur sau argint etc.

Prelucrarea osului în perioada medievală timpurie avea un caracter casnic, fiind practică în fiecare gospodărie. În același timp, în unele așezări, în special din sec. X-XII, se evidențiază meșteri care practicau mai activ ca de obicei prelucrarea osului și cornului, producând din aceste materiale diferite produse la comandă. Pe de altă parte, în unele centre, cum era, de exemplu, așezarea Alcedar-Cetățuie, existau, fără îndoială, și meșteșugari profesioniști care se detașaseră complet de la muncile agricole, activând în ateliere specializate, unde produceau pentru piață obiecte din os și din corn de forme standardizate.

Prelucrarea pieilor

Un important domeniu al preocupărilor casnice era și prelucrarea pieilor de animale obținute în urma creșterii animalelor și vânătoarei. La acest capitol, datele arheologice ne furnizează foarte puține informații. Cu toate acestea, există o serie de indici care permit să vorbim despre practicile prelucrării pieilor. În primul rând, sunt cunoscute o serie de unelte care erau folosite în procesul de prelucrare a pieilor. Dintre acestea putem menționa: cuțite din fier cu lama curbată utilizate la răzuitul pieilor, spatule din os folosite în scopuri similare, străpungătoare din os sau din fier pentru întinderea pieilor și prelucrarea acelor din os. Urme ale unor obiecte din piele de animale prelucrată au fost descoperite în necropolele din sec. X-XII Hansca-Căprăria, (mormântul nr. 22), Braniște-Moțca (mormântul 59) și Costești-Stânca Bălții (mormântul nr. 18). În primul caz a fost descoperită o bucată de piele prelucrată în care erau învelite câteva obiecte, iar în al doilea caz – urmele unei curele din piele, în al treilea – cizme din piele.

Despre modul de folosire a pieilor de animale putem judeca, de asemenea, și în baza unor obiecte din os sau metal, părți din cadrul diferitelor produse din piele (vestimentație, încălțăminte, curele bărbătești, curele pentru hamuri de cai, șeaua pentru cai, tolbe pentru arc și săgeți, chimire, teci de săbii și cuțite etc).

Din piele erau confecționate pieptare, pantaloni, cojoace, căciule, opinci, cizme și bocanci. După cum au arătat materialele de la Costești-Stânca Bălții, cizmele, cu tocuri relativ înalte, erau lucrate din piele tăbăcită. Din piele erau făcute, de asemenea, curelele bărbătești și cele pentru hamurile de cai, cu cataramă și aplicații din metale

colorate. Piese de metal de la curelele din piele sunt specifice pentru toate perioadele evului mediu timpuriu, însă cele mai multe obiecte de acest fel datează din sec. X-XIII, fapt care confirmă creșterea pe parcursul secolelor a importanței pielii în viața omului.

În perioada medievală timpurie în prelucrarea pieilor de animale, probabil, erau folosite procedeele tradiționale mai vechi, dintre care poate fi menționat cu certitudine procedeul tăbăcirii pieilor, fapt stabilit în urma descoperirii din necropola Hansca-Căprăria.

Prelucrarea pieilor reprezenta în perioada aceasta o ocupație casnică, practică periodic în toate gospodăriile, pentru satisfacerea cerințelor elementare în vestimentație și a altor necesități cotidiene. Existau, fără îndoială, și meșteri, mai mult sau mai puțin specializați în prelucrarea pieilor și confecționarea diferitelor produse din piele sau blănuri, care lucrau în acest domeniu, probabil, periodic și la comandă.

Producerea fibrelor și țesăturilor

Producerea fibrelor și țesăturilor a constituit în perioada medievală timpurie un domeniu vital pentru existența omului, cel de-al doilea după domeniul de producere a hranei. Această ocupație avea menirea de a-l asigura pe om cu vestimentație și de a „îmbrăca” locuințele lui cu războaie și covoare, cu scopul creării unei ambianțe cât de cât normale.

Ca și în cazul produselor din lemn și piele, despre produsele din țesături, practic, nu dispunem de informații directe. Cu toate acestea, cercetările arheologice ne furnizează o serie de date care ne permit să reconstruim unele laturi ale proceselor de producere a fibrelor și țesăturilor.

Materia primă din care se fabricau fibrele era lână de oaie sau de capră, inul și cânepa. Despre folosirea inului în sec. X-XII ne mărturisesc descoperirile din așezarea Echimăuți, unde au fost depistate: o bucată de pânză din in în care era învelită o monedă arabă de argint, o bucată de lut ars cu amprente de la o țesătură din in și mai multe semințe carbonizate de in. Urme de la țesături din lână, in și cânepă au fost descoperite în așezarea Hansca, Pohorniceni-Petruha etc. Din lână și cânepă erau produse fibre mai groase, iar din in – fibre

mai subțiri. Producerea fibrelor se făcea după metode tradiționale, cunoscute de milenii.

Prima etapă în fabricarea fibrelor era legată de „putrezirea” în apă a materiei prime, baterea ei la meliță și scărmânarea pentru obținerea fibrelor primare destinate pentru tors. Despre această etapă ne mărturisesc descoperirile cuielelor de fier ce aparținuseră utilajului folosit pentru scărmânarea inului și cânepii după baterea lor la meliță.

Următoarea etapă era torsul lânii, inului și cânepii în vederea preparării fibrelor propriu-zise, necesare pentru țesut. Procedura în cauză era efectuată cu ajutorul furcii și fusului de tors. Despre practicarea acestei proceduri și, respectiv, despre folosirea instrumentului numit, ne mărturisesc elocvent datele arheologice. Astfel, în toate așezările din spațiul Pruto-Nistrean sunt descoperite zeci și sute de fusaiole provenite de la fusuri de tors medievale timpurii. Fusaiolele sunt pregătite din diferite materiale: lut ars, ceramică, piatră de șist sau os. Forma lor este foarte variată: bitronconică, biconică, cilindrică, plată, sferoidală etc. După dimensiuni sunt semnalate fusaiole mici ($d = 0,8-2,0$ cm), medii ($2,0-4,0$ cm) și mari ($4,0-6,0$ cm). Cu fusaiole mici erau preparate fibre subțiri, cu cele de dimensiuni medii se obțineau fibre mai groase, iar cu fusaiole mari se pregăteau fibre foarte groase. Pe suprafața unor fusaiole pot fi observate diferite incizii, litere sau chiar inscripții. Toate acestea, după cum este demonstrat de știința etnografică, nu sunt altceva decât semne ale proprietarilor acestor obiecte, marcate cu scopul de a le distinge, în special în timpul torsului la șezători.

Fibrele obținute din lână, in și cânepă serveau, în continuare, drept materie primă pentru producerea țesăturilor și împletiturilor.

Țesăturile erau confecționate cu ajutorul războiului de țesut vertical. Despre utilizarea în perioada medievală timpurie a războiului de țesut vertical ne mărturisesc descoperirile greutăților de lut ars sau din piatră folosite pentru întinderea firelor de urzeală și răsucitoarele din os menite să repartizeze corect firele. Greutăți de la războaiele de țesut vertical au fost descoperite la Hansca, iar rășchitoare din os – la Hansca, Braniște-Molca, Echimăuți etc.

Despre caracterul țesăturilor ne mărturisesc amprentele acestora de pe bucățile de lut ars și de pe fundul unor vase de ceramică în așe-

zările Hansca (sec.V-VII, VIII-IX, X-XIII), Alcedar-Odaia (sec. VI-IX), Pohorniceni-Petruha (sec. X-XII), pe fundul unor vase au fost descoperite amprentele pânzelor subțiri și celor groase țesute în linie dreaptă. Pentru întinderea și îndreptarea pânzelor boțite erau folosite așa-zisele „patine” cu o parte șlefuită, făcute din oase tibiale de cabaline sau bovine. Astfel de piese sunt descoperite, de regulă, în așezările din sec. V-VII (Dănceni, Hansca), reprezentând o tradiție autohtonă mai veche, moștenită din perioada antică.

O altă categorie de pânze în perioada medievală timpurie era reprezentată de împletituri. Acestea erau confecționate cu ajutorul andrelor, care puteau fi din lemn sau din os. În urma cercetărilor arheologice în așezările medievale timpurii au fost depistate andrele din os. Prin împletire se executau unele obiecte de vestimentație (pieptare, cămăși, tunici, ciorapi etc), precum și pânze pentru „îmbrăcarea” și înfrumusețarea locuinței, plase pentru pescuit și vânat etc.

Producerea fibrelor, țesăturilor și împletiturilor reprezenta, în perioada medievală, un meșteșug casnic, practicat în fiecare gospodărie individuală, fapt dovedit de multiplele fusaiole care se întâlnesc, practic, în fiecare locuință din sec. V-XIII.

Concluzii

- Dezvoltarea meșteșugurilor din spațiul Pruto-Nistrean în perioada medievală timpurie se găsește în strânsă legătură cu fenomenele social-economice cauzate de prăbușirea lumii antice și invaziile popoarelor migratoare.
- Decăderea bruscă a meșteșugurilor de la sfârșitul sec. IV în spațiul Pruto-Nistrean a fost urmată de o ameliorare treptată a ocupațiilor de bază ale populației autohtone, de o revigorare a sistemului social-economic în general, fapt ce a creat premise favorabile pentru o creștere ascendentă a meșteșugurilor în următoarele secole.
- În evoluția meșteșugurilor din perioada medievală timpurie din spațiul Pruto-Nistrean se profilează trei etape de bază: a) etapa meșteșugurilor casnice și comunitare, caracteristică sec. V-VII; b) etapa meșteșugurilor specializate cu orientare la comandă, sec. VIII-IX; c) etapa meșteșugurilor specializate cu orientare spre piață, sec

X-XIII.

- Perioada sec. V-VII se caracterizează prin practicarea unor tehnici rudimentare, a unor meșteșuguri preponderent casnice și realizarea unor produse destul de arhaice. Cel mai expresiv, aceste particularități pot fi observate în olărit, care s-a transformat într-o ocupație pur casnică. Pe de altă parte, în alte ramuri, de exemplu în producția metalelor colorate, se constată progrese evidente, care au avut drept urmare renașterea acestui meșteșug specializat.
- Perioada sec. VIII-IX se caracterizează prin schimbări profunde în producția meșteșugărească, cauzate de avansarea bruscă a metalurgiei fierului, care devine meșteșugul de bază în producție.
- Perioada sec. X-XIII se caracterizează la faza incipientă (sec. X-XI) prin creșterea continuă a producției meșteșugărești și înflorirea meșteșugurilor în general, iar la faza finală (sec. XII-XIII), printr-un declin pronunțat care a condus la o decădere generală a meșteșugurilor, în special a metalurgiei fierului.

Gheorghe POSTICĂ

Analele științifice ULIM, 2000, vol. I. – P. 23-24

MEȘTEȘUGURILE POPULARE, FACTOR DE MENȚINERE A CONTINUITĂȚII ȘI IMAGINII ETNICE

Industria casnică, meșteșugurile populare – parte continuă a ocupațiilor de bază.

De-a lungul timpului, meșteșugurile populare au fost un factor important în dezvoltarea economiei și culturii, în menținerea continuității și imaginii etnice, în instruirea și educarea generației tinere.

În număr de circa 200, după cele 100 de zile de muncă intensivă în agricultură, viticultură, pomicultură ș.a., industria casnică și meșteșugurile populare au ocupat și au completat timpul liber al populației rurale cu îndeletniciri de înaltă măiestrie tehnologică și decorativă. Bazate pe materia primă locală și pe brațele de muncă ale familiei, ele au satisfăcut necesitățile în obiecte de uz casnic și decorativ, de ritual și ca zestre copiilor, având întrebuintări practice, tradiționale. Piesele manuale poartă în sine amprenta îmbinării logice a raționalului și frumosului, a căldurii mâinilor și viziunii estetice, a stării sufletești. Piesele artisanale conțin în sine anumite mesaje cu funcții comunicative și simbolice care pot fi descifrate, citite.

Uneltele de muncă, mijloacele de transport tradiționale, ustensiile și utilajul meșteșugăresc de prelucrare a produselor alimentare, a fibrelor textile, de confecționare a țesăturilor populare, a mobilierului țărănesc, a atributelor de ritual din cadrul ceremoniilor familiale, a artei culinare populare ș.a. – toate demonstrează marele talent creativ al poporului, coeziunea lui cu mediul natural și ocupațiile de bază.

Dacă industria casnică satisfăcea necesitățile familiei în obiecte practice și decorative – îmbrăcăminte, împodobirea locuinței, legăturile de nuntă, zestrea copiilor, atribute pentru ritualul funerar – meșteșugurile populare intraseră într-o altă etapă, meșteșugarii confecționând obiecte nu doar pentru sine, ci și la comandă, pentru membrii comunității în care locuiau, realizând surplusul de obiecte la piață.

Potrivit datelor recensământului din 1774-1777, renumitul istoric Pavel Dmitriev a sistematizat 157 de specialități meșteșugărești. În sec. al XIX-lea numărul acestora a crescut, multe fiind meșteșuguri artistice. În Moldova erau dezvoltate numeroase centre meșteșugărești.

Meșteșuguri populare tradiționale moldovenești

În județul Orhei, bunăoară, în 1894 erau 9 centre de ceramică: la Cinișcuți, Iurceni, Vășcăuți, Mîndra, Frumoasa, Hodjinești, Păulești. Numai în s. Cinișeuți cu olăritul se ocupau 184 de familii, circa 600 de oameni, iar în tot județul Orhei erau 237 de cuptoare de ars ceramică. Meșteșugarii olari, ca și spătarii sau abajerii, realizau mărfurile pe întreg teritoriul țării, deseori schimbând vasele pe produse agricole. Datorită profesării unui meșteșug, familia își asigura o mare parte din venit.

Prin urmare, sistematizând aceste îndeletniciri meșteșugărești executate la comandă, pentru piață sau oferite ca servicii comunității rurale, au fost depistați mulți meșteri care pot fi divizați conform domeniilor de activitate profesate și în funcție de materia primă folosită:

- pietrar, vânător, pescar, culegător de plante medicinale, de ciuperci, apicultor, vârar etc. (materie primă și produse pentru alimentație dobândite din natură);

- agricultor, legumicultor, viticultor, pomicultor etc. (materie primă și produse alimentare obținute din cultivarea pământului);

- morar, storcător de ulei, de struguri, uscător de fructe, rachier, cașcavagiu, pastramagiu, bucătar, colăcar, culinar etc. (prelucrarea produselor alimentare);

- scărmanător, boiangiu, torcător, țesătoare, urzitoare, nividitoare, alesătoare, brodeză, tricoteză, împletitoare, croitoreasă, florăreasă, rogojinar, piuar, postăvar etc. (prelucrarea materiei prime textile și confecționare de piese).

Și de păstorit erau legate anumite meserii – păstor, măcelar, cușmar, cizmar, cojocar, blănar. Acești meșteri iscusiți erau numiți simplu, sugestiv și nu într-o manieră artificială, după cum încearcă să îi descrie „Nomenclatorul de profesii” – *confecționar al pieselor din țesături, confecționar al obiectelor din lemn* etc. Populația i-a numit succint și obiectiv, pe înțelesul tuturor – *croitor, tehnolog, lemnar, rotar, olar, ceramist* sau *pietrar*.

Am amintit o bună parte de meșteri populari, cu scopul de a demonstra numărul mare de categorii meșteșugărești în mediul rural, unde fiecare domeniu avea la dispoziție anumite utilaje și ustensile, tehnici de producere, cu o mare diversitate de forme și expresii culturale ale obiectelor confecționate. Toate aceste valori tehnologice, diversitatea de obiecte și expresii culturale, au fost un imens și

durabil potențial în ameliorarea calității vieții și reducere a sărăciei, în deschiderea de noi locuri de muncă, de stopare a migrației și un izvor nesecat de experiență și modele pentru instruirea și educația generației în creștere.

Generalizarea detaliată a categoriilor de meșteșugari pentru perioada trecutului, bogat în tradiții autohtone, rămâne o intenție de a conștientiza potențialul acestor valori pentru economia, cultura și imaginea etnică a patrimoniului. Nu este o chemare de a reveni la tehnicile trecutului, deși acestea erau ecologice, ci un îndemn ca valorile tradiționale să fie identificate și descrise, sistematizate și valorificate, îndeosebi cele artizanale, care au alcătuit zestrea de valori familiale, au ocupat timpul liber și sezonier al sătenilor, au contribuit la prelucrarea materiei prime obținute în gospodărie (lână, piei, lactate, carne, fructe ș.a.). Ocupațiile meșteșugărești, artizanatul în special, au și rostul de tratament fizic și spiritual, corectează pornirile agresive, ameliorează starea sănătății pentru unele categorii de pacienți.

Meșteșugurile populare și dezvoltarea lor până în anii '90 ai sec. XX.

A fost o perioadă când dezvoltarea meșteșugurilor populare era susținută de anumite programe de stat, dezvoltându-se în cadrul întreprinderilor și fabricilor specializate precum: 9 fabrici de covoare „Floare-Carpet” din Chișinău, Ungheni, Orhei, Ciadâr-Lunga, Comrat ș.a., în cadrul Asociației de meșteșuguri „Artizana” cu fabrica „Meșter-Faur”, „Confecția” cu fabrica de ceramică de la Ungheni, de tricotaj de la Cahul, de meșteșuguri de la Soroca ș.a. Datorită unei asistențe tehnico-artistice calificate acordate de specialiști din diferite ramuri (etnologi, tehnologi, designeri, economiști, manageri, pictori-practicieni ș.a.), fiecare model nou creat, sau abia proiectat, trecea testul corespunderii criteriului „respectă sau nu tradiția meșteșugurilor populare”, autorul obținând anumite coeficiente la salariu. Numai la fabrica „Meșter-Faur” activau circa 9500 de meșteri populari din diferite domenii (țesut, broderie, croșetărie, împletit din salcie, ales de covoare, tricotare, lemnărie, confecții din piele, suvenire etc). Printre specialiștii designeri și tehnologi, care se ocupau de valorificarea tradițiilor populare moldovenești, nu erau, însă, cei care să posedă limba română. Nu au fost instruite cadre de pictori

modelieri în domeniul artizanal, erau doar câțiva reprezentanți care cunoșteau parțial tradițiile. Totuși, în pofida faptului că statul susținuse producția, nu se reușise valorificarea tradițiilor populare în țesut, covoristică, broderia costumului național, ceramică moldovenească ș.a. De exemplu, în ceea ce privește arta alesului de covoare, în urma cercetărilor de teren și sistematizării de materiale au fost identificate peste 10 grupuri tipologice de covoare netede (scoartă, chilim, covor, război, lăicer ales, păretar ales, polog, ungherar ș.a.), flaușate (cerga, nițurca) și reliefate (covor în bumbi), la întreprinderile de stat fiind valorificat numai lăicerul vrăstat și cel îmbinat cu vrăste și motive vegetale stilizate, nițurca.

Dintre tradițiile costumului, din cele 11 grupuri de catrințe identificate nimic nu s-a valorificat, creându-se nou doar „costumul integral brodat de mașină”. În cadrul cercetărilor de teren la întrebarea „Ce știți despre tradițiile prosoapelor ucrainești?”, în s. Corjeuți ni s-a răspuns: „Prosoapele ucrainești se vând la magazinul „Fantezia” de la Chișinău”. A fost un răspuns cum nu se mai putea de corect, fiindcă pictorițele care dirijau arta țesutului erau specialiste din Ucraina, la fel ca și experții în materie de ceramică de la Ungheni – toți 4 pictori ucraineni. E și logic că nu poți profesa arta unui popor, căruia nu-i cunoști limba, creația și tradiția. Sunt multe aspecte ale problemei, reminiscentele cărora se resimt și astăzi.

Într-o bună zi și ceea ce a fost, s-a destrămat și s-a dărâmat: nici urmă, astăzi, de „Meșter-Faur” sau de alte fabrici artizanale.

A rămas numai fabrica – Societatea „Floare-Carpet” de covoare flaușate de origine străină, orientale, un gigant de promovare a producției industriale și fabrica de covoare de la Ungheni, care de asemenea produce covoare după cataloage străine și, în mare parte din sintetică. În ultimii ani se tot încearcă revenirea la tradițiile covorului moldovenesc, însă, cu puține succese. În plus, se lucrează cu fire și lână din străinătate. Dar ce se face cu materia primă locală? Se vinde străinilor, nespălată, cu 1-2 lei kg. Sau stă neprelucrată ani de zile, iar la sudul Moldovei s-a găsit o nouă întrebuintare a lânii – acoperă stâna cu ea. Toate acestea sunt adevăruri proaspete, culese la sfârșitul anului 2008, în cadrul unui proiect ce-a prevăzut organizarea a 12 seminare zonale cu fermierii agricoli din toată republica. În cadrul acestora, s-au depistat nenumărate probleme ale sătenilor și bariere greu de trecut: lipsa de informare, de coordonare între producția

agricolă și realizarea ei, pierderea volumelor mari de fructe, struguri, un șir de fărădelegi în urma cărora locuitorii de la sate nu-și pot realiza surplusul de produse la timp și la preț rezonabil, sunt lipsiți de susținere, de tehnică de lucru etc.

Nu mai este nevoie de menționat că Programul „Renașterea Satului” e foarte departe de a renaște adevăratele valori naționale ale satului moldovenesc, acea atitudine gospodărească și chibzuită a săteanului, la care totul avea locul și timpul lui. Deși astăzi există Uniunea Fermierilor, societăți ale apiculturilor, pescarilor, Centrul de școlarizare (ACSA), Uniunea Meșterilor Populari etc, e foarte greu să pui în practică anumite planuri și programe de valorificare a tradițiilor naționale. Multe particularități ale fenomenului tradiției populare nu sunt cunoscute, nu este conștientizat factorul importanței dezvoltării acestora pentru buna gospodărire, a unor practici tehnice, ecologice, protejarea mediului, patrimoniului cultural, continuitatea în transmiterea informațiilor seculare artizanale etc. generației tinere. Este foarte importantă, în rând cu schimbarea mentalității, sporirea interesului societății față de dezvoltarea patrimoniului național. Dat fiind faptul că astăzi au dispărut multe îndeletniciri meșteșugărești, numărul meșterilor s-a redus alarmant și nici nu există o cartografiere a centrelor, a meșteșugurilor, a potențialului de creatori populari, nimeni nu se ocupă serios de cultura materială creată de talentul popular.

Câteva cifre sugestive despre numărul de creatori populari: dacă în anii '90 ai sec. XX, fiecare țară baltică avea peste 3 mii de meșteri înregistrați, (România circa 40 de mii), în Moldova astăzi sunt circa 300 de meșteri populari cu titlu. Artizanatul popular se promovează prin Centrul de creație mai mult „orală”, prin Uniunea Meșterilor Populari, prin toate exponatele din Muzeele naționale, fiindcă în realitate muzeele dețin patrimoniul meșteșugăresc, dar, din păcate, acest valoros patrimoniu național nu este cercetat sub aspect etnografic, nu face parte din sistemul problemelor științifice, în ciuda faptului că el constituie baza sau verticalitatea culturii unui etnos, factorul care conține nuanțele necesare imaginii etnice a talentului, a geniului etnic.

Dar, mă întreb, dacă mai are perspective acest impunător domeniu de meșteșuguri tradiționale, în mare parte uitate, cu foarte puțini meșteri reprezentativi?

Cred că aceste unice valori autentice de tehnologii, obiecte, rețete culinare, tradiții, necesită a fi grabnic cercetate, cât mai sunt în viață informatorii ce păstrează cunoștințele originare, iar valorificarea acestora va da roade, dacă vor fi asigurate și susținute de stat prin programe, finanțe, coordonare corespunzătoare.

Ce obiective necesită a fi rezolvate în scopul revenirii la valorile naționale artisanale?

- Relansarea procesului de cercetare fundamental-aplicativă a meșteșugurilor, a artei populare;

- Elaborarea de lucrări științifico-metodice aplicative (cataloge, enciclopedii pe tehnologii, albume pe domeniul meșteșugărești cu materiale de instruire etc.

- Crearea unui *Centru național de identificare prin cercetare și dezvoltare a valorilor patrimoniale meșteșugărești*, care ar întruni specialiști din diferite domenii, având ca scop elaborarea de strategii și programe zonale de revenire la valorile autohtone, de coordonare în cercetare, inovare și expertizare, instruire științifico-metodică, popularizare, publicare de lucrări fundamental-aplicative pe îndeletniciri și meșteșuguri. Acest Centru va avea nevoie de o bancă de date, de modele, tehnologii și centre meșteșugărești, meșteri, obiecte produse etc. Pe lângă acest centru va activa un Consiliu de experți (etnografi, designeri, tehnologi, meșteri performanți, manageri ș.a.), care vor elabora și aproba unele inovații ce ar putea fi implementate în mici întreprinderi meșteșugărești;

- Oferirea de suport metodic pentru organizarea micilor întreprinderi meșteșugărești, studierea și găsirea de piețe interne și externe, asistență în organizarea de galerii, târguri și magazine artisanale;

De menționat, că parțial, la aceste obiective subscrie Societatea de cercetare-dezvoltare a meșteșugurilor populare „Etnotex” din cadrul Parcului de tehnologii și știință „Academica”.

Elena POSTOLACHI

Akademios nr. 1(16), P. – 114-116

O NOUĂ MENIRE A MEȘTEȘUGURILOR POPULARE

Experiența multor țări avansate, dar și a unora dintre cele ce se află în dificilul proces al tranziției la economia de piață, ne demonstrează că turismul merită o atenție sporită, îndeosebi în prezent, când posibilitățile de deplasare a omului dintr-un loc în altul sunt pur și simplu fantastice. Cu o bună organizare și cu anumite puncte atractive ale respectivei țări, domeniul e capabil să fie profitabil, chiar dacă nu în măsura altor activități. În cazul nostru, agricultura fiind ramură prioritară a economiei, în care este angajată 60 la sută din populație – însă care, la actualul ei nivel de dezvoltare, nu-i poate asigura bunăstarea – valorificarea potențialului turistic natural și antropic al țării e mai mult decât oportună. În cooperare cu alte domenii, turismul rural ar diminua substanțial impactul sărăciei, contribuind atât la dezvoltarea comunităților sătești, cât și la dezvoltarea țării în general. Extinderea domeniului în localitățile republicii ar atrage după sine un șir de beneficii, cum ar fi modernizarea infrastructurii comunităților, deschiderea unor noi locuri de muncă, diversificarea activităților economice și obținerea de către populație a unor venituri suplimentare, prestarea serviciilor turistice în paralel cu lucrările agricole, înviorarea vieții culturale prin organizarea unor activități folclorice, târguri de artizanat, implicarea sătenilor în tot ceea ce ține de valorificarea celor mai frumoase obiceiuri și tradiții. Toate acestea ar completa considerabil și bugetele locale.

Fiindcă am călătorit prin mai multe țări ale lumii, pot îndrăzni să spun ceea ce, de fapt, se cunoaște, și anume că palma de pământ pe care Dumnezeu a așezat neamul nostru este irepetabil de pitorească. Și nu numai atât. Firea pașnică și primitoare a oamenilor, căldura lor sufletească pot trage „la cântar” la fel de mult (iar uneori, cred, și mai mult) ca niște rarități arhitectonice. Cât privește alte puncte atractive, Moldova dispune de importante vestigii ale civilizației rurale, printre acestea interesante monumente istorice și arheologice, de artă și arhitectură. Plaiul ne este împânzit de vechi biserici de lemn și din piatră, de mănăstiri rupestre, de complexe monastice, de cetăți medievale, vechi conace boierești și case țărănești, de diverse muzee.

Cum se zice, ai la ce te uita, ai ce vedea...

Deopotrivă cu frumusețile naturii și ale vechilor monumente, de specificul etnic țin și meșteșugurile, și bucătăria națională, și folclorul muzical, iar astăzi multă lume din Occident e suprasătulă de confort, fiind dispusă să se delecteze anume cu ceva dintr-acestea, adică să ne vadă casele, să ne cunoască portul, să ne asculte cântecele, să ne admire dansurile, să ne guste bucatele și vinurile, să trăiască două-trei zile într-o cu totul altă ambianță decât cea în care există ei. Desigur, achitând pentru asta niște plăți.

În ultimul timp, bucură și promite o schimbare în bine a situației faptul că stringenta necesitate a dezvoltării turismului rural în Moldova începe să fie conștientizată la toate nivelurile. Ca rezultat, nu chiar atât de demult, alesele noastre vinuri au fost „mobilizate” în calitate de mesagere ale bunurilor țării, astfel că mulți dintre străinii veniți pe la noi află despre „Drumul Vinului”, cel merit să-i familiarizeze pe turiști cu tradițiile vitivinicole din diverse regiuni ale republicii. Doritorii au posibilitatea să pornească în spectaculoase excursii la faimoasele beciuri cu săli de degustație „Cricova”, „Cojușna”, „Mileștii-Mici”, dar și la renumite vinării locale, cum ar fi cele de la Purcari, Carahasani, Brănești etc.

În acest sens, ar avea cu ce se lăuda și Uniunea Meșterilor Populari din Moldova. Prin intermediul programelor de formare profesională a meșteșugarilor, ne propunem să renaștem unele meșteșuguri uitate. Pe parcursul ultimilor ani, am pregătit meșteșugari de diferite specialități tradiționale în raioanele Rezina, Rîșcani, Glodeni, Călărași. De exemplu, în satul Trebujeni din raionul Orhei, am instruit 45 de femei la specialitatea „împletitor din fibre naturale și broderie”. După cum se știe, Tribujeni este o localitate de larg interes turistic, așa că aceste meșterițe vor avea cui să comercializeze articolele de artizanat. În centrul meșteșugăresc al muzeului „Casa Părintească” din satul Palanca, raionul Călărași, turiștii pot lua cunoștință de preocupările tradiționale din localitate – țesut decorativ, alesul covoarelor, broderia, olăritul. Ansamblul folcloric de aici este gata să prezinte oricând un bogat program de cântece și dansuri populare. În preajma ansamblului monastic Curchi, activează talentatul cioplitor în lemn Andrei Tihon. În atelierul lui de aici, turiștii au posibilitatea

nu numai să urmărească procesul creativ al meșterului, să cumpere o lucrare originală sau un instrument popular, ci, la dorință, să încerce ei înșiși să sculpteze ceva în lemn. La vizitarea atelierului Ecaterinei Popescu din Clișova Nouă, Orhei, rămâi vrăjit de iscusința ei. Este una dintre puținele țesătoare de covoare care utilizează coloranți naturali vegetali și demonstrează cum obține fiecare nuanță cromatică, purtând vizitatorii pe miraculoasa cale „de la fibră la covor”. Aici programul pentru turiști mai include evoluarea ansamblului local cu un frumos program de folclor de pe Valea Răutului.

Suntem abia la începuturile programului de renaștere a unor meșteșuguri uitate în localitățile de larg interes turistic. Cele mai sigure șanse de prosperare acestea le au în comunitățile ce prestează, sau vor presta într-un viitor apropiat, servicii turistice. Ne-am convins că oaspeții Moldovei manifestă un viu interes față de artizanatul nostru. Deci, ne rămâne să-l susținem, pentru ca, în ultimă instanță, să ne alegem și noi cu anumite beneficii morale și materiale. Este în interesul nostru s-o facem, încadrând și tânăra generație în acest important proces de valorificare și perpetuare a tradițiilor noastre.

Ion BĂLTEANU,
Ex-președintele Uniunii Meșterilor
Populari din Moldova
Moldova: serie nouă – 2008. – Nr. 5. – P. 36-37.

DIMENSIUNILE AXIOLOGICE NAȚIONALE ȘI MONDIALE ALE SCOARȚEI BASARABENE

Cultura Republicii Moldova, văzută în plinătatea manifestărilor sale, are în epicentru valorile culturale tradiționale consacrate de veacuri. În contextul construirii și afirmării identității noastre culturale ele devin emblematică. Este de datoria cercetătorilor de a identifica, a atribui și a interpreta aceste simboluri perpetuate în diferite limbaje ale culturii. Cercetarea scoarțelor, mai larg a covoarelor, din perspectiva identității culturale se impune în contextul elaborării dosarului de candidat UNESCO a *Tehnicilor tradiționale de realizare a scoarței*, care va fi propus pentru Lista reprezentativă a patrimoniului cultural imaterial al umanității de către Republica Moldova și România.

Contribuția scoarțelor la configurarea și funcționarea construcțiilor identitare este una remarcabilă și se cere a fi relevată. În cele ce urmează, vom puncta doar câteva teze referitoare la această problematică. Abordarea ei complexă necesită un spațiu mult mai vast, viziuni diferite de studiere și perspective conexe.

Constituite ca un domeniu remarcabil într-o perioadă premergătoare răspândirii cărții în masele populare, covoarele aveau rolul unor cărți cu imagini de mare putere simbolică, la fel ca frescele bisericilor medievale din Moldova. Cu singura deosebire că primele exprimă cel mai elocvent libertatea de percepere și reprezentare a lumii, iar ultimele se circumscriu percepției religioase. Imaginile acestor țesături sunt deschise percepției și stimulează comunicarea omului cu lumea și cu cosmosul. Cunoșteau semnificația imaginilor și acei care le țesau, și acei care beneficiau de obiectele țesute.

În prezent, deși puțini dintre contemporani cunosc semnificația acestor motive, totuși atractivitatea covoarelor nu scade, dimpotrivă, devine mai puternică, ele fiind agreate de tot mai mulți oameni. Pentru că prin tot ce reprezintă ele emană energii pozitive, sunt agreabile, reconfortează și, în același timp, rămân mereu enigmatice. Aceste creații originale, realizate cu ajutorul firului de lână, au probitatea timpului. Au fost țesute cu secole în urmă și mențin firul comunicării

între mai multe generații de oameni. Valorile lor au fost relevate în diverse publicații care marchează un veac de interes științifico-artistic. Contribuțiile predecesorilor la relevarea particularităților morfologice ale domeniului ne permit să dezvoltăm problematica lui și să punctăm câteva perspective de cercetare, care se impun în legătură cu evaluările recente ale dimensiunilor culturale ale scoarței în contextul tradiției covoarelor, dar și al culturii naționale.

Scoarțele basarabene au un stil inconfundabil, determinat de tematica, expresia artistică, stilistica motivelor ornamentale, de înscrierea lor în registre decorative și de cromatică în care au fost realizate. Cercetătorii au analizat, apreciat și catalogat aceste distincții. Continuând să dezvoltăm demersul, vom constata că această bogăție artistică se datorează și faptului că în societatea tradițională întreg spațiul locuinței era modelat de prezența covoarelor, ele formând un microunivers. Astfel, *lăicerele* și *laturile alese*, *alesăturile în vrâste* erau destinate acoperirii pieselor de mobilier. *Cergile*, țesăturile mițoase aveau aceleași funcții, servind și ca învelitori. Decorul acestor piese este organizat în așa mod, încât să fie perceput din perspectiva orizontalei. El constă din forme geometrice foarte diferite, unite în diverse motive complexe, încât ar putea corespunde unui început al modelării suprafețelor țesăturilor în limbaj geometric. Motivele fitomorfe sunt extrem de stilizate, de proporții mici sau medii. După liniile zigzagate, spiralele de diferite configurații dispuse pe laturile lungi și după modul în care sunt înscrise în registre perpendicular pe marginile lungi, aceste motive principale, în alternanță cu *vrâste* (dungi) de diferite culori, numite și *poduri*, ele trimit la semnificația apei, încât putem aprecia că *lăicerele*, *laturile alese*, *alesăturile în vrâste/poduri* corespund primului registru, al împărțirii lumii pe verticală, subpământului.

Pe pereți, în imediata apropiere a mobilierului erau atârinate de jur-împrejur păretele alese, cu un decor diferit de cel al pieselor așternute. Motivele ornamentale erau mai mari, cele vegetale fiind dominante asupra celor geometrice, avimorfe și antropomorfe. De cele mai multe ori aveau doar marginea de sus, formând astfel împreună cu țesăturile așternute pe piesele de mobilier, un întreg decorativ. Și mai deasupra părețelor erau scoarțele, care organizează

suprafața pereților, dimensionând spațiul prin intermediul decorului. Motivele lor sunt aerate, dinamice, întrucât fortifică spațialitatea. În anumite localități (din raioanele Ștefan Vodă, Râșcani etc.), tot la nivelul pereților, dar în unghere, erau atârinate *ungherarele*, țesute uneori în războiul orizontal, pentru a fi mai ușoare. În special *ungherarele* se plasau sub icoană și atunci motivele lor principale erau cele religioase (cununiile, crucea etc.). Din perspectivă semiotică, *păretarele*, *scoarțele* și *ungherarele* modelau registrul terestru al microuniversului reprezentat de interiorul locuinței.

Ca să conturăm întregul univers al locuinței marcat de covoare trebuie să precizăm că în localitățile din nordul Moldovei aceste țesături din lână sunt etalate și în registrul ei superior. *Grindarele* sau *cordarele* sunt înguste, ușor bătute cu vatala, având motive mici, preponderent geometrice, conservatoare de sensuri uitate.

Vom generaliza apreciind că această cuprindere spațială a covoarelor a stimulat dezvoltarea unui fond bogat de motive, valorificând plenar toate clasele de ornamente tematice cunoscute de creația tradițională: *geometrice*, *vegetale*, *zoomorfe*, *avimorfe*, *antropomorfe*, *religioase*, *sociale*, *scheomorfe*.

Fiecare dintre acestea circumscrie o varietate impunătoare de forme, deocamdată insuficient studiate și interpretate. Și mai puțin au fost cercetate grupurile ornamentale, registrele de motive în cadrul textului format de obiect.

Fiece tip de covor din repertoriul artei noastre populare necesită noi abordări, concepute din perspective exigențelor științifice actuale. Dar ne-am oprit la prezentarea scoarțelor, pentru că între țesăturile ornamentale sunt cele mai potențate imaginativ. Este important să precizăm că ele sunt destinate pentru a amenaja spațiul ceremonial al casei mari și această funcție a stimulat constituirea, selectarea și promovarea unui fond expresiv de motive ornamentale, care au un mare impact psihologic asupra oamenilor. Imaginile țesute exprimă cel mai fidel aspirațiile, idealurile estetice și morale ale societății tradiționale. Deși erau create prin munca cotidiană, sintetizând experiența artistică a multor generații de oameni, scoarțele colportă în ele spiritul riturilor, ceremoniilor în cadrul cărora aveau să fie percepute ca opere artistice, rituale. Motivele lor urmează să fie interpretate din perspec-

tiva formelor culturale de maximă concentrare simbolică, axată pe sistemul de valori și racordată perfect modelului lumii propriu acestei societăți. Scoarțele pot fi înțelese ca tablouri/texte în care s-au impregnat reprezentările artistice și sociale ale vremurilor în care au fost țesute. Ele perpetuează o bogată cantitate de informații, inclusiv pentru că au cea mai mare suprafață de realizare a textului de ornamente.

Constau fie dintr-o foaie mai lată, fie din două sau trei mai înguste, cusute împreună. În interiorul locuinței ocupă locul cel mai favorabil ca percepție vizuală, fiind amplasate la nivelul ochilor. Motivele sunt realizate în strânsă legătură cu tehnicile alesului. Scoarța a reușit să devină cea mai reprezentativă țesătură pentru că este și una dintre cele mai vechi în cultura noastră – moștenește numele din latinescul *scortea* – reușind să valorifice toate tehnicile cunoscute ca specifice tradiției locului.

Țesăturile ornamentale au atins această sincronizare perfectă datorită vechimii cu care este practicat țesutul în spațiul nostru și, ceea ce este mult mai important, datorită priorității acestui limbaj plastic în comunicarea socială. Cultura tradițională operează cu imaginile la fel de mult ca și cu textele orale. Dar, ceea ce se cere aici de remarcă ca noutate științifică este faptul că această diversitate, cuprinzătoare de întreg, vine din relația egală a omului cu aceste imagini integrate *modelului lumii*. Covoarele formează în interiorul locuinței un univers al simbolurilor cu care omul comunică direct, continuu și firesc. Este universul creat prin aplicarea tradiției, perceput și valorizat cu ajutorul ei.

Tehnicile vopsitului lânii cu coloranți vegetali conferă scoarțelor o cromatică specifică și solicită posedarea unor cunoștințe profunde despre proprietățile tinctoriale ale plantelor și mineralele locale, despre posibilitățile de diversificare și sporire a acestor proprietăți. Ca urmare a experienței colective multisekulare, au fost valorificate proprietățile plantelor și ale mineralelor, au fost variate, prin diverse mijloace, efectele lor cromatice, obținându-se rezultate remarcabile. Practica vopsitului cu plante este atât de bogată în mijloace, încât din aceeași materie primă, datorită varierii procedeelelor termice, cantității, dar și proporțiilor masei colorantului, combinării diferitor plante, dar și mordanților, se obține o mare diversitate cromatică.

Este imposibil să găsești două covoare cu fondul de aceeași nuanță. La fel cum e foarte dificil să numeri câte nuanțe cromatice conțin aceste covoare. După sute de ani, cromatica vechilor covoare devine tot mai armonioasă, mai pastelată și mai strălucitoare.

Perioada de decadență a covoarelor a început sub impactul răspândirii pe cale comercială a coloranților de anilină și a preluării modelelor de țesut de pe diverse ambalaje. Față de coloritul pastelat, echilibrat, cald al vechilor covoare, cel obținut din vopsele de anilină se baza pe culori curate și semitonuri stridente. Rezistența acestora în timp era foarte mică, repede se decolorau. Concomitent, a fost afectat și fondul vechilor motive. Au fost destructurate, depersonalizate și apoi înlocuite, treptat, cu un decor tot mai naturalist ca realizare. Lumea veche, sacralizată a motivelor era înlocuită, treptat, de forme realiste și culori pure.

În contextul mondializării patrimoniului nostru de covoare, se pune accent pe reconsiderarea fondului vechi, consacrat, de forme semnificative numite și motive decorative celebre de către Paul Petrescu. În viziunea societății tradiționale toate cele existente în lume sunt sacre, fiind create la începuturi de Creator și repetate de către oameni după modelul exemplar divin, inclusiv prin scoarțe. Omul culturii tradiționale gândește încă preponderent în imagini, operează preferențial cu iconicul în tot ceea ce face, concentrând în acesta idei importante. Privite din perspectiva mentalității tradiționale covoarele ajunse la desăvârșire artistică nu au nimic în plus. Tot ce propun ca imagine este semnificativ. Fiecare detaliu este justificat fie din perspectivă decorativă, fie din perspectivă simbolică.

În accepția aceleiași viziuni, forma covoarelor, motivele lor ornamentale, compozițiile câmpului central și ale chenarului sunt circumscrise unui concept de origine arhaică ce vizează structura, organizarea lumii, corelarea tuturor celor existente într-un sistem numit *modelul lumii, imaginea lumii (imago mundi)*. Potrivit acestui concept, argumentat în mai multe lucrări de către istoricul religiilor Mircea Eliade, orice obiect creat de colectivitate, este raportat la prototipul creat de divinitate, la Cosmos, pentru a căpăta durabilitate. În acest mod este inclus în sfera sacralului. Apartenența la spațialitate a covorului este evidentă prin forma lui. În sistemul de reprezentări

specific spațiului European, formele pătrate și dreptunghiulare trimit la simbolismul pământului.

Covoarele sunt alcătuite din câmp central și chenar (*marginie, privaz, guler, chenar*). Câmpul central constă din fond și motive ornamentale ce se impun ca principale în compoziția piesei. Numele de câmp, dat acestei părți din țesătură, nu este deloc întâmplător, ci confirmă, încă o dată, că în sistemul de reprezentări despre lume al societății tradiționale această țesătură, în ansamblul ei, ține de simbolismul pământului.

În vechile scoarțe, fondul câmpului central era deschis la culoare, deși se întâlnesc exemplare reușite și cu fondul cafeniu-închis sau negru. Indiferent de nuanța în care este conceput acest spațiu artistic, persistă în ele ideea de câmp, de pământ luat în posesie culturală de la natură.

Logica dispunerii ornamentelor și a motivelor ornamentale în compoziții, dar și pe suprafețele câmpului central și pe cel al chenarului, diferă. Pe câmpul central motivele, de la cele mai simple, stilizate, până la cele mai elaborate compoziționale, sunt organizate după anumite principii. Este destul de frecvent principiul desfășurării unui motiv pe toată suprafața câmpului central și în acest caz ritmicitatea, alternanța și simetria sunt susținute de schimbarea culorii pe verticală sau pe orizontală a unui element ori a unui element din motiv. Este răspândită și modalitatea organizării în registre verticale, după principiul omogenității elementelor, motivelor sau al combinării a două, sau chiar trei, motive într-un singur registru care se succed sau alternează, variind cromatic. Registrele, la rândul lor, alternează transversal pe câmpul central. S-au încercat analize și interpretări destul de profunde ale ordonării motivelor în cadrul decorului unui covor, valabile și pentru creațiile basarabene.

Chenarul, dar și marginile, bordurile pun în valoare motivele câmpului central și sporesc funcțiile acestora printr-o logică a izolării covorului de restul spațiului. Cel mai frecvent, motivele câmpului central sunt mai mari în comparație cu cele ale chenarului. Este firesc să fie așa, deoarece aceste motive constituie esența mesajelor transmise prin covoare. Repertoriul motivelor, datorită vechimii, este unul consacrat, specific arealului românesc, având referințe clare la

fondul simbolurilor universale.

Stilistica covoarelor basarabene diferă și de cea a covoarelor orientale, chiar dacă în unele exemplare se observă o anumă apropiere între acestea. Vom generaliza că frumusețea acestor motive, compoziții și decoruri, este o dovadă indirectă a creativității intense a genului popular. Motivația acestei creativități este chiar modul de viață tradițional văzut în raport cu mediul natural și cu condițiile istorice. Ambele contexte i-au servit societății tradiționale, producătoare și, în bună parte, beneficiară a acestor bunuri, atât ca sursă pentru motivele ornamenticii și iconografiei covoarelor, cât și pentru stilistica reprezentării acestora. Este cunoscut faptul că popoarele cu destin zbuciumat au produs o artă sublimă, care se deosebește clar de cea cu tentă naturalistă a popoarelor care au avut parte de condiții pentru o viață mai liniștită.

Scoarțele basarabene din secolul al XVIII-lea și al XIX-lea, realizate după modele locale elevate, sunt deja bine cunoscute și căutate în lume. Ele au început a pătrunde în țările europene în secolul al XIX-lea, iar la începutul sec. al XX-lea cercetătorii semnalau marele lor exod în comparație cu puținătatea celor care se produceau în mediul rural. Deceniile care au urmat nu au fost favorabile fortificării tradiției și nici instituțiile nu au conlucrat suficient la protejarea scoarțelor. În prezent, câteva grupuri de țesătoare din Clișova Nouă și Tabăra, raionul Orhei, contribuie la reactualizarea fondului tradițional de scoarțe care se bucură de popularitate. Vechile scoarțe nu se mai găsesc atât de ușor în circuitul liber, prestigiul lor peste hotare este destul de mare și prin stimularea producerii vechilor modele se încearcă a satisface cerințele pieței.

În concluzie, ținem să precizăm că scoarța, asemeni oricărui alt fapt cultural de mare vechime, a fost circumscrisă în permanență criteriilor cosmice, religioase, sociale, etice, estetice ale comunității. Motivele ornamentale dominante, care au dat caracter și expresivitate acestui gen de artă, dar și stilistica încorporării lor în compoziții și în ansamblul decorativ al întregului, sunt o dovadă că tind să reprezinte universul (cosmosul, natura, societatea), percepute și codificate în semne cunoscute de întreaga comunitate. Mai mult chiar, grație limbajului simbolic de mare capacitate reprezentativă cu care au operat

țesătoarele, covoarele asigură o comunicare între diferite generații peste secole.

Tradiția acestor covoare s-a constituit atât de distinct în urma perfecționării proprietăților materiei prime, a coloranților, a dezvoltării principiilor artistice de organizare a decorului, dar și a schimburilor culturale produse în interiorul comunităților între cei bogați și cei săraci, între cei care dețineau bunurile și între cei care le produceau. Această moștenire se datorează conlucrării întregii societăți.

Secole la rând motivele ornamentale ale țesăturilor au servit ca niște letopisește pentru a transmite mesaje benefice în limbaj plastic. Iată de ce astăzi, ca și altădată, covoarele înseamnă mult mai mult decât obiecte textile de împodobit interiorul locuinței. Prin intermediul țesutului firelor de lână, meșterițele au concentrat informație istorică, artistică, socială, prezentând-o într-un limbaj artistic înțeles de toți membrii comunității tradiționale. Sigur, au încercat să adere la aceste valori și toți acei care le-au remarcat în diverse contexte. Cu ajutorul vechilor imagini și acum, după veacuri bune, se încearcă a menține această comunicare, ea fiind foarte necesară și pentru omul contemporan.

Varvara BUZILĂ

Academos, 2014. – Nr. 3 (34), p. 167-172

LUCRĂRI DE REFERINȚĂ

Dicționare. Enciclopedii

1. **Enciclopedia sovietică moldovenească**. V. 4. – Chișinău: Redacția principală a Enciclopediei sovietice moldovenești, 1974. – P. 317.
2. **DEX: Dicționar explicativ al limbii române** / Academia Română. Institutul de Lingvistică „Iorga Iordan”. – București: Univers Enciclopedic, 1996. – P. 623.
3. Stoica, Georgeta, Petrescu, Paul. **Dicționar de artă populară**. – București, 1997. – P. 3-520. – (Toate genurile de meșteșuguri populare).

TEHNICA POPULARĂ

Albume, Cărți

4. Vlăduțiu, Ion. **Etnografia românească**. – București, 1973. – Editura Științifică. – P. 191-213.
5. Bănățeanu, T. **Arta populară bucovineană**. – Suceava: Centrul de îndrumare a creației populare și a mișcării artistice de masă al județului Suceava, 1975. – P. 39-56.
6. Butură, Valer. **Etnografia poporului român: Cultura materială**. – Cluj-Napoca, 1978. – Editura Dacia. – P. 322.
7. Cioară, M. **Zona etnografică Rădăuți**. – București: Ed. Sport-Turism, 1979. – P. 74-75.
8. Horsia, O. **Zona etnografică Buzău**. – București: Ed. Sport-Turism, 1981. – P. 41-42.

9. Florescu, R. : [despre tehnica populară la români] / R. Florescu // Miclea, I. *Civilizație milenară.* – Sibiu, 1982. – Ed. revistei Transilvania. – P. 5-6.

10. Bucur, C. : [despre utilaje agricole străvechi tradiționale] // *Civilizație milenară.* – Sibiu, 1982. – Ed. revistei Transilvania. – P. 7-21.

11. Ichim, D. **Zona etnografică Trotuș.** – București: Ed. Sport-Turism, 1983. – P. 72-79.

12. Muzeul Tehnicii populare. **Complexul muzeal Sibiu: Ghid.** – Sibiu, 1986. – 297 p.

13. Spînu, M., Bratiloveanu, Gh. **Zona etnografică Suceava.** – București: Ed. Sport-Turism, 1987. – P. 59-63.

14. Bănățeanu, T., Georgeta, S. **Zona etnografică Vrancea.** – București: Ed. Sport-Turism, 1988. – P. 49-54.

Articole, Seriale și Ediții periodice

15. Воробьева, Ю. **Возрождение древнего станка** : [для нитяной росписи полотенец, автор, Г.И.Касьян, уроженец с.Лозова, Страшенского р-а] / Ю. Воробьева // Вечерний Кишинев. – 1983. – 14 мая. – P. 3.

16. Воробьева, Ю. **Станки из прошлого** : [об изготовлении станков для нитяной росписи полотенец виноградарем, Г. Касьяновым] / Ю. Воробьева // Советская культура. – 1983. – 11 июня. – P. 3.

OLĂRITUL

Albume, Cărți

17. Opresu, Gh. **Arta țărănească la români.** – București, 1922. – P. 49-60.

18. Focșa, M. **Muzeul de artă populară al Republicii Socialiste România.** – București. – 1967. – Ed. Meridiane. – P. 7-11.

19. Stahl, P. **Folclorul și arta populară românească.** – București: Ed. Meridiane, 1968. – P. 19-22.

20. Хынку, И. **Молдавская народная керамика.** – Кишинев, 1969. – 143 стр.

21. Stahl, P. **Meșteri țărani români și creațiile lor de artă.** – București: Ed. enciclopedică română, 1969. – P. 48-67.

22. Holban, E., Tomaselli-Holban, A. **Arta populară din județul Galați.** – Galați, 1974. – P. 199-205.

23. Bănățeanu, T. **Arta populară bucovineană.** – Suceava: Centrul de îndrumare a creației populare și a mișcării artistice de masă al județului Suceava, 1975. – P. 135-194.

24. Тесленко, В. **Народные художественные промыслы Молдавии.** – Кишинев, 1978. – Изд-во: Картя Молдовеняскэ. – Стр. 7-16.

25. **Народные художественные промыслы Советской Молдавии.** – Кишинев, 1978. – Изд-во: Тимпул. – Стр. 11-12.

26. Vlăduțiu, Ion. **Etnografia românească.** – București, 1973. – Editura Științifică. – P. 348-352.

27. Butură, Valer. **Etnografia poporului român: Cultura materială.** – Cluj-Napoca, 1978. – Editura Dacia. – P. 381-391.

28. Cioară, M. **Zona etnografică Rădăuți.** – București: Ed. Sport-Turism, 1979. – P. 67-70.

29. Vlăduțiu, I. **Creatori populari contemporani din România.** – București: Ed.: Sport-Turism, 1981. – P. 96-103, 190-228.

30. Horsia, O. **Zona etnografică Buzău**. – București: Ed. Sport-Turism, 1981. – P. 34-35.

31. Pertrescu, P., Stoica, G. **Arta populară românească**. – București: Meridiane, 1981. – P. 71-79.

32. Ichim, D. **Zona etnografică Trotuș**. – București: Ed. Sport-Turism, 1983. – P.62-63.

33. Paveliuc-Olaru, A. **Zona etnografică Botoșani**. – București: Ed. Sport-Turism, 1983. – P. 43-59.

34. Șărănuță, S. **Ornamente populare moldovenești** = Молдавский народный орнамент = Les ornements populaires moldaves. – Chișinău: Timpul, 1984. – P. 92-109.

35. **В краю народных мастеров** = Le pays des maitres d art populaire. – Кишинев: Тимпул, 1985. – Стр. 144-157.

36. Bănățeanu, T., Georgeta, S. **Zona etnografică Vrancea**. – București: Ed. Sport-Turism, 1988. – P. 43-45.

Articole, Seriale și Ediții periodice

37. Беспоясный, П. **Молдавская керамика** / П. Беспоясный // Советская Молдавия. – 1954. – 18 июня. – P. 2.

38. Gordin, R. **Soarta ceramicii moldovenești** / R. Gordin // Cultura Moldovei. – 1957. – 17 ian. – P. 2.

39. Polevoi, L. **Ceramica moldovenească și tradițiile ei** / L. Polevoi // Cultura Moldovei. – 1959. – 19 martie. – P. 3.

40. Șărănuță, S., Kanțer T. **Ceramica moldovenească contemporană** // Cultura Moldovei. – 1964. – 5 iul. – P. 4.

41. Știrbu, Titus. **Graiul măestriei** : [despre atelierul de majolică de la Ungheni] / Titus Știrbu // Tinerimea Moldovei. – 1965. – 28 apr. – P. 3.

42. Cezza, Lev. **Zorile artelor** : [din istoria ceramicii moldovenești] / Lev Ceza // Cultura. – 1965. – 8 mai.

43. Hâncu, I. **Ceramica populară din Moldova** / I. Hâncu // Nistru. – 1966. – Nr. 7. – P. 147-149.

44. Donos, A. **Un bulgăre de pământ** : [la fabrica de ceramică artistică de la Ungheni] / A. Donos // Cultura. – 1967. – 18 noiemb. – P. 6.

45. Vieru, N. **Meșteri-fauri** : [despre maeștri iscusiți – artiști ceramiști din s. Cinișăuți, r. Rezina] / N. Vieru // Tinerimea Moldovei. – 1969. – 9 iul. – P. 3.

46. Hâncu, I. **Din istoria ceramicii populare moldovenești** / I. Hâncu // Cultura. – 1969. – 20 sept. – P. 12.

47. Гуревич, Я. **Красная керамика** : [despre ceramica de la Ungheni] / Я. Гуревич // Молодежь Молдавии. – 1971. – 25 сент. – С. 3.

48. Dimitrieva, L. **Ca legenda să nu se prafuiască** : [problemele sculpturii din ceramică în secția de ceramică a Fondului artistic al RSSM] / L. Dimitrieva // Chișinău. Gazetă de seară. – 1971. – 30 noiemb. – P. 3.

49. **Молдавия** : [despre ceramica moldovenească] // Наука и жизнь. – 1972. – Nr. 12. – Стр. 58.

50. Grecu, T. **Note despre ceramica moldovenească** / T. Grecu // Nistru. – 1973. – Nr. 3. – P. 147-150.

51. **Această antică și tânără ceramică** : [la Fondul artistic din Moldova] // Chișinău. Gazetă de seară. – 1973. – 5 martie. – P. 3; Вечерний Кишинев. – 1973. – 5 марта. – С. 3.

52. Chirtoacă, M. **Graiul lutului** : [despre olarul de la fabrica de ceramică de la Ungheni, Landa T.] / M. Chirtoacă // Viața satului. – 1973. – 17 mart. – P. 4.

53. Ababii, I. **Meșterul olar, Ion Arseni de la Iurceni** / I. Ababii // Cultura. – 1973. – 9 iun. – P. 13.

54. Алешина, А. **Ваза на столе** : [la Fondul artistic din Moldova] / А. Алешина // Советская Молдавия. – 1973. – 8 сент. – С. 4.

55. Beșleagă, Vladimir. **Farmecul străvechiului meștesug** / Vladimir Beșleagă // Viața satului. – 1975. – 31 iul. – P. 4.

56. Lozie, Ștefan. **Meșterul** : [P. E. Melnic, olar de prin părțile Cinișăuților, r. Rezina] / Ștefan Lozie // Tinerimea Moldovei. – 1975. – 10 dec. – P. 4.

57. Nucă, S. **La olarii din Iurceni, r. Nisporeni** / S. Nucă // Cultura. – 1976. – 15 mai. – P. 12-13.

58. Socican, M. **Ceramica din Ungheni la 20 de ani** / M. Socican // Octombrie (Ungheni). – 1977. – 5 noiemb. – P. 4.

59. Mardare, C. **Din tată în fiu** : [Vasile Gonciar, meșter popular din Hoginești, r. Călărași] / C. Mardare // Viața satului. – 1978. – 19 aug. – P. 4.

60. Olărescu, Vlad. **În templul de verde și har** : [despre meșterul popular, A. Popa din s. Hârjăuca, r. Călărași] / V. Olărescu // Lit. și arta. – 1978. – 5 oct.

61. Homenco, P. **Olari din neamul olarilor** : [meșteșugăritul de olărie în s. Gordinești] / P. Homenco // Viața nouă (Briceni). – 1979. – 11 sept. – P. 4.

62. Dumbrăveanu, A. **Însemnări lângă roata olarului** : [despre centrele de ceramică populară din Moldova: Cinișăuți, Țigănești, Iurceni, Hoginești] / A. Dumbrăveanu // Femeia Moldovei. – 1980. – Nr. 3. – P. 22.

63. Ungureanu, L. **Neliniștea meșterului** : [despre olarul T. Landa din s. Nicolaevca-Nouă, r. Ungheni] / L. Ungureanu // Lit. și arta. – 1981. – 7 mai. – P. 7.

64. Rotaru, P. **Cântecul lutului** : [despre olarii Pavel și Sofia Cucerenco din s. Țigănești, r. Strășeni] / P. Rotaru // Femeia Moldovei. – 1981. – Nr. 10. – P. 19.

65. Кутырева, А. **Красоту-в наш дом** : [despre ceramiștii Moldovei] / А. Кутырева // Советская Молдавия. – 1981. – 8 дек. – P. 4.

66. **Meșteri populari** : [de ceramică, de broderie, de țesut din r. Ungheni] // Moldova socialistă. – 1982. – 14 mart. – P. 1.

67. **Новая молдавская керамика** : [к 60-летию образования СССР] // Декоративное искусство СССР. – 1982. – Nr. 10. – С. 1-2.

68. Кутырева, А. **Унгенская палитра** : [meșteri ceramiști de la Ungheni] / А. Кутырева // Советская Молдавия. – 1983. – 10 февр. – P. 4.

69. Mardare, C. **Olarul între trudă și neliniști** : [despre maestrii populari ceramiști] / C. Mardare // Lit. și arta. – 1983. – 9 iun. – P. 3.

70. Răileanu, F. **Între indiferență și încurajare** : [arta populară aplicată – ceramica: sugestii, păreri, propuneri] / F. Răileanu // Lit. și

arta. – 1983. – 4 aug. – P. 7.

71. Dikaia, N. **Olarul** : [V. Goncear, din s. Hoginești, r. Călărași] / N. Dikaia // Agricultura Moldovei. – 1983. – Nr. 12. – P. 54-55.

72. Vrabie, B. **Să poți stăpâni boțul de hlei...** : [dialog cu V. Goncear, olar din s. Hoginești, r. Călărași, maestru emerit al artei populare din RSSM] / a consemnat V. Vrabie // Lit. și arta. – 1984. – 9 febr. – P. 7.

73. Юнко, А., Семенова Ю. **Кому обжигать горшки?** : [centre de ceramică din Moldova] / А. Юнко, Ю. Семенова // Молодежь Молдавии. – 1984. – 7 авг. – С. 4.

74. Cheianu, Constantin. **Visul de sticlă al olarului** : [Mihail Grati] / Constantin Cheianu // Lit. și arta. – 1984. – 29 noiemb. – P. 6.

75. Tabuică, P. **Străvechi și nou meștesug, olăritul** : [schița despre artizanul Vasile Gonciar de la Hoginești, Călărași] / P. Tabuică // Lit. și arta. – 1985. – 24 ian. – P. 7.

76. Рыбкина, Л. **Професия – керамист** : [în atelierul lui Mihail Grati] / Л. Рыбкина // Курган-Тюбинская правда. – 1985. – 5 февр.

77. Partole, Claudia. **Din neamul olarilor** : [Vasile Goncear, meșter popular, originar din s. Hoginești, r. Călărași] / C. Partole // Moldova socialistă. – 1985. – 28 aug. – P. 4.

78. Baracu, G., Buzilă, V. **Jucăria de lut: destin și perspective** : [dezvoltarea olăritului în republică] / G. Baracu, V. Buzilă // Lit. și arta. – 1986. – 10 iul. – P. 7.

79. **Din dragoste se naște frumosul** : [V. D. Goncear, meșter popular în domeniul olăritului din s. Hoginești, r. Călărași] // Viața satului. – 1987. – 7 febr. – P. 4.

80. Bălțeanu, I. **Să reîntoarcem olăritul la Cinișăuți** : [din istorie și prezent] / Ion Bălțeanu // Farul nistrean (Rezina). – 1988. – 21 ian. – P. 4.

81. Bolboceanu, V. **„Lutul deaceea și este lut, ca să poți face din el orice...”** : [dialog cu ceramistul] / a cons. Lorina Bălțeanu // Orizontul. – 1988. – Nr. 6. – P. 53-56.

82. Ladaniuc, V. **Drum înspre noi** : [în atelierul de creație a meșterului popular ceramist, V. Sosnovțev] / V. Ladaniuc // Moldova socialistă. – 1988. – 6 iul. – P. 4.

83. Bălțeanu, Ion. **Olăritul** : [vechi meșteșug al moldovenilor: ieri și azi] / Ion Bălțeanu // Viața satului. – 1988. – 13 aug. – P. 4.

84. Mardare, C. **Se învâрте roata olarului** : [de la sărbătoarea „Bâlci al olarilor” din s. Iurceni, r. Nisporeni] / C. Mardare // Viața satului. – 1988. – 24 sept. – P. 1.

85. **Roți încremenite sau de ce olarii de viță de la Țigănești se leapadă de meseria moștenită din adâncuri de secole** // Viața satului. – 1989. – 18 noiemb. – P. 3.

86. Vorobiova, Iu. **Fie veșnic nesecat izvorul măestriei** : [meșteri olari din s. Iurceni, r. Nisporeni] / Iu. Vorobiova // Agricultura Moldovei. – 1990. – Nr. 2. – P. 54-55.

87. Bălțeanu, Ion. **„Prin ei ne lungim veacul...”** : [despre măestria de olar a Sofiei Cucerenco din s. Țigănești, r. Strășeni] / Ion Bălțeanu // Femeia Moldovei. – 1990. – Nr. 5. – P. 12-13.

88. Gore, E. **La bâlciul olarilor** : [din s. Iurceni, r. Nisporeni] / E. Gore // Viața satului. – 1990. – 26 sept. – P. 6.

89. Gratii, Mihai. **Olăritul în Moldova** / Mihai Gratii // Femeia Moldovei. – 1991. – Nr. 5. – P. 12.

90. Morăraș, M. **Nu-i vreme de pierdut sau ce-i de făcut pentru a salva un meștesug** / M. Morăraș // Viața satului. – 1992. – 22 ian. – P. 6.

91. Dunaeva, V. **Pe talgerele trandafirii** : [despre meșterul popular, ceramist, Iacov Piker] / V. Dunaeva // Curierul de seară. – 1993. – 18 febr. – P. 3; Вечерний Кишинев. – 1993. – 18 февр. – Стр. 3.

92. „Lăutarii” lui **Iunas Sveatoslav** : [ceramist] // Curierul de seară. – 1993. – 7 dec. – P. 3.

93. Ionescu, A. **Umbrele Chișinăului de altă dată** : [expoziția ceramistului basarabean Iurie Platon la Galeria de Artă Contemporană a municipiului București] / A. Ionescu // Cotidianul. – 1994. – 9 febr. – P. 6.

94. Bălțeanu, Ion. **Basarabia. Străbune vetre de olari** / Ion Bălțeanu // Datini. – 1994. – Nr. 5-6. – P. 11.

95. Bălțeanu, Ion. **Ce-am avut, ce ne-a rămas** : [referire la satele republicii unde se practică olăritul] / Ion Bălțeanu // Viața satului. – 1994. – 17 sept. – P. 6.

96. Drăgan, Gr. **Scârțâie roata olarului...** : [olăritul în satul Iurceni, Nisporeni] / Gr. Drăgan // Viața satului. – 1994. – 8 oct. – P. 6.

97. Grati, Mihail. **Graiul lutului străbun** / Mihail Grati // Viața satului. – 1994. – 17 sept. – P. 6.

98. **Târgul olarilor din Iurceni** // Făclia. – 1994. – 16 sept. – P. 6.

99. Grati, Mihail. **Olăritul în Moldova din stânga Prutului** : [despre ediția a VIII-a a Bălciului Olarilor de la Iurceni, Nisporeni] / Mihail Grati // Țara. – 1995. – 19 aug. – P. 4.

100. Drăgan, G. **Scârție roata olarului...** : [din istoria olăritului din s. Iurceni, r. Nisporeni] / G. Drăgan // Viața satului. – 1994. – 8 oct. – P. 6.

101. Morăraș, M. „**În văile sublimelor recolte**” : [Bâlcuiul Olarilor de la Iurceni, Nisporeni] / M. Morăraș // Viața satului. – 1995. – 22 sept. – P. 8.

102. Grati, Mihail. **Olăritul în Moldova din stânga Prutului** / Mihail Grati // Țara. – 1995. – 19 sept. – P. 4.

103. Grati, Mihail. **Meșteșugul modelării lutului – tradiție populară** / Mihail Grati // Țara. – 1995. – 28 noiemb. – P. 4.

104. Negriș, A. **Cântă lutu-n mâini măiestre** : [din istoria ceramicii din Moldova] / A. Negriș // Moldova Suverană. – 1996. – 10 apr. – P. 4.

105. Bazatin, I. **La bâlcuiul olarilor din Iurceni** : [participarea meșterilor vestiți: Iacov Pinger, Elena Musteață, Vasile Goncear, Zaharia Triboi, Andrei Sclifos, Pavel Mereuță] / I. Bazatin // Moldova literară. – 1996. – 26 oct. – P. 4.

106. **Un scop nobil, un ideal de vreți – revigorarea artizanatului național** : [interviu cu artistul plastic-ceramist, Mihail Grati – profesor la Colegiul de Arte „Alexandru Plămădeală” și la Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă”] / a cons. V. Prisăcaru // Mesagerul. – 1997. – 20 iun. – P. 8.

107. **Ceramică la Cucuteni** : [Târgul de Ceramică Românească „Cucuteni – 5000” (Iași, România) cu participarea olarilor din Republica Moldova] // Momentul. – 1997. – 11 iun. – P. 2.

108. Tamazlăcaru, Elena. **Sfinte vetre de olari** / Elena Tamazlăcaru // Lit. și arta. – 1997. – 14 aug. – P. 6.

109. **Balada lutului și apei** : [la cea de-a 10-a ediție a Bâlcuiului olarilor din s. Iurceni, r. Nisporeni] // Dialog. – 1997. – 18 sept. – P. 6.

110. Grati, Mihail. **Sărbătoarea meșterilor olari la Iurceni** /

Mihail Grati // Lit. și arta. – 1997. – 25 sept. – P. 6.

111. Ungureanu, Larisa. **Ceramistul Vlad Bolboceanu** / Larisa Ungureanu // Lit. și arta. – 1997. – 18 dec. – P. 8.

112. Bălțeanu, Ion. **Bălciul olarilor „Iurceni-97” rotungește primul deceniu** / Ion Bălțeanu // Natura. – 1997. – Nr. 10. – P. 7.

113. Tornea, A. **Ceramica anilor 1945-1955 și valorificarea tradițiilor naționale** / A. Tornea // Lit. și arta. – 1999. – 16 sept. – P. 6.

114. Gafton, Marcela. **Târgul Național de Ceramică de la Ungheni** / Marcela Gafton // Țara. – 2000. – 12 sept. – P. 4.

115. Postică, Gheorghe. **Olăritul** / Gheorghe Postică // Analele Științifice ale Universității Libere Internaționale din Moldova: Seria Istorie. – 2000. – Vol. 1. – P. 27-28.

116. Praporșcic, M. **Olăritul din Moldova, un meștesug îmbătrânit** / M. Praporșciuc // Flux. Ed. de vineri. – 2001. – 28 sept. – P. 7.

117. **Târgul Național de ceramică de la Ungheni** : [a doua ed.] // Moldova suverană. – 2001. – 18 sept. – P. 4.

118. Morăraș, M. **Obsedat de muzica... lutului** : [ceramistul Andrei Scifos și-a demonstrat circa 200 de obiecte de artizanat la o expoziție a meșterilor populari, vernisată la Iași, România] / M. Morăraș // Capitala. – 2001. – 24 oct. – P. 5.

119. Guzun, V. **Olăritul este pe cale de dispariție în Republica Moldova** / V. Guzun // Flux. Cotidian național. – 2002. – 14 aug. – P. 4.

120. Gafton, Marcela. **Laureații Târgului Național de Ceramică** / Marcela Gafton // Jurnal de Chișinău. – 2003. – 16 sept. – P. 6.

121. Doni, Gheorghe. **Meșterul ceramist Iurie Cucuietu** : [din or. Drochia] / Gheorghe Doni // Natura. – 2005. – Iun. (Nr. 6). – P. 7.

122. **Meșterul ceramist, meșter popular din or. Drochia, Iurie Cucuietu** / a cons. Gheorghe Doni // Natura. – 2005. – 10 febr. – P. 7.

123. **Национальная ярмарка керамики** : [or. Ungheni] // Независимая Молдова. – 2005. – 2 sept. – P. 20.

124. Guțu, Alina. **Ultimul olar** : [despre Alexei Scripnic, meșter-olar din s. Slobozia-Hoginești, r-nul Călărași] / Alina Guțu // Jurnal de Chișinău. – 2005. – 4 noiemb. – P. 1, 7.

125. Rață, Mariana. **Meșterul de balauri** : [despre moș Constantin Zingaliuc, meșter-olar din s. Cinișăuți, r-nul Rezina] / Mariana Rață // Jurnal de Chișinău. – 2005. – 13 dec. – P. 1, 3.

126. Vătavu, Tatiana. **Tehnica olăritului** / Tatiana Vătavu // Univers pedagogic pro. 2007. – 22 mart. – P. 6.

127. Bujor, Pavel. **Vatră mândră de olari** : [la Iurceni, raionul Nisporeni, s-a desfășurat cea de-a XX-a ediție a Iarmarocului Republican de Olărit] / Pavel Bujor // Cultura. – 2008. – Nr. 9/10. – P. 13.

128. **В Юрчень открылась ярмарка гончарного искусства** // Кишиневский обозреватель. – 2008. – 18 сент. – P. 23.

129. Bălțeanu, Ion. **Iurceni – veche vatră de olari...** / Ion Bălțeanu // Realități culturale. – 2011. – Nr. 2. – P. 6-8.

130. Bălțeanu, Ion. **Frate bun cu toți copacii** : [despre Alexandru Vrânceanu, meșter popular] / Ion Bălțeanu // Moldova. – 2011. – Nr. 7/8. – P. 68-71.

131. Mucu, Nadejda. **Bâlcii olarilor, Iurceni** / Nadejda Mucu // Realități culturale. – 2011. – Nr. 4. – P. 23.

132. „**La Vatra olarului Vasile Goncear**” : [despre Târgul Internațional de Olari de la Hoginești] // Moldova suverană. – 2013. – 23 iul. – P. 1, 4.

133. Landa, Ina. **Bâlcii olarilor a ajuns la ediția a 25-a** / Ina Landa // Expresul (Ungheni). – 2013. – 13 sept. – P. 4.

134. **Ediția a 25-a jubiliară a Expoziției-concurs Naționale „Bâlcii olarilor 2013”** // Deșteptarea (Nisporeni). – 2013. – 13 sept. – P. 3.

135. Zaițev, Elena. **Adrian Onuță transformă lutul în obiecte de artă** / Elena Zaițev // Curierul de Hîncești. – 2013. – 13 sept. – P. 4.

136. **Bâlcii olarilor... la a 26-a ediție** // Deșteptarea (Nisporeni). – 2014. – 19 sept. – P. 3.

137. „**La vatra olarului Vasile Goncear**” : [despre ed. a 4-a a Târgului Internațional de Olărit „La vatra lui Vasile Goncear”] // Ziarul de gardă. – 2014. – 24 iul. – P. 24.

137a. Andronache, Aurelia. **Ceramica, olăritul, un vechi meșteșug popular renăscut** / Aurelia Andronache // Deșteptarea. – 2015. – 18 sept. – P. 3.

137b. Beghiu, Tatiana. „**Mâinile au devenit o adevărată minifabrică**” : [despre olarul Adrian Onuță] / Tatiana Beghiu // Ziarul de gardă. – 2015. – 6 aug. – P. 24.

137c. Popa, Victoria. **Ultimul cuptor al lui Alexei Scripnic** : [despre Alexei Scripnic, 85 de ani, din s. Hoginești, Călărași, cel mai în vârstă olar participant la Târgul olarilor de la Hoginești] / Victoria Popa // Jurnal de Chișinău. – 2015. – 24 iul. – P. 3.

137d. **Târgul olarilor de la Hoginești va întruni cei mai buni meșteri populari** // Timpul. – 2015. – 17 iul. – P. 25.

ARGILĂ

138. Chirilescu, Carolina. **În mâinile ei, argila prinde viață** : [despre Victoria Peev-Dolghier, meșteriță în hand-made] / Carolina Chirilescu // Jurnal de Chișinău. – 2014. – 8 iul. – P. 3.

ARTA PRELUCRĂRII LEMNULUI

Albume, Cărți

139. Opresu, Gh. **Arta țărănească la români**. – București, 1922. – P. 61-67.

140. Focșa, Gh. **Elemente decorative la bordeiele din sudul regiunii Craiova**. – București, 1957. – P. 26-29.

141. **Каталог деревянных художественных шкатулок в молдавском народном характере**. – Кишинев, 1957. – 7 стр.; илл.

142. Focșa, M. **Muzeul de artă populară al Republicii Socialiste România**. – București. – 1967. – Ed. Meridiane. – P. 11-14.

143. Stahl, P. **Meșteri țărani români și creațiile lor de artă**. – București: Ed. enciclopedică română, 1969. – P. 11-47.

144. Vlăduțiu, Ion. **Etnografia românească**. – București, 1973. – Editura Științifică. – P. 342-343.

145. Bănățeanu, T. **Arta populară bcovineană**. – Suceava: Centrul de îndrumare a creației populare și a mișcării artistice de masă al județului Suceava, 1975. – P. 195-254.

146. Тесленко, В. **Народные художественные промыслы Молдавии.** – Кишинев, 1978. – Изд-во: Картя Молдовенеаскэ. – Стр. 17-38.

147. **Народные художественные промыслы Советской Молдавии.** – Кишинев, 1978. – Изд-во: Тимпул. – Стр. 13-14.

148. Butură, Valer. **Etnografia poporului român: Cultura materială.** – Cluj-Napoca, 1978. – Editura Dacia. – P. 354-372.

149. Cioară, M. **Zona etnografică Rădăuți.** – București: Ed. Sport-Turism, 1979. – P. 64-66.

150. Vlăduțiu, I. **Creatori populari contemporani din România.** – București: Ed.: Sport-Turism, 1981. – P. 76, 113-137.

151. Horsia, O. **Zona etnografică Buzău.** – București: Ed. Sport-Turism, 1981. – P. 30-31.

152. Pertrescu, P., Stoica, G. **Arta populară românească.** – București: Meridiane, 1981. – P. 46-52.

153. Ichim, D. **Zona etnografică Trotuș.** – București: Ed. Sport-Turism, 1983. – P. 58-61.

154. Paveliuc-Olaru, A. **Zona etnografică Botoșani.** – București: Ed. Sport-Turism, 1983. – P. 60-62.

155. Spînu, M., Bratiloveanu, Gh. **Zona etnografică Suceava.** – București: Ed. Sport-Turism, 1983. – P. 48-51.

156. Șărănuță, S. **Ornamente populare moldovenești = Молдавский народный орнамент = Les ornements populaires moldaves.** – Chișinău: Timpul, 1984. – P. 111-123.

157. **В краю народных мастеров** = Le pays des maitres d art populaire. – Кишинев: Тимпул, 1985. – С. 25-66.

158. **Mărginenii Sibiului: Civilizație și cultură populară românească.** – București: Ed. Științifică și Enciclopedică, 1985. – P. 258-266.

159. Sinițchi, V. **Lemnul: Fantezie și imagini** = Дерево и образ = Image of Wood. – Chișinău: Timpul, 1986. – 280 p; il.

160. Bănățeanu, T., Georgeta, S. **Zona etnografică Vrancea.** – București: Ed. Sport-Turism, 1988. – P. 37-42.

161. **Meșterul Manole: Școala de Arte și Meșteșuguri.** – Chișinău: Epigraf, 2000. – 24 p.

162. Malcoci, Vitalie. **Decorul în lemn: din arhitectura populară moldovenească** / Vitalie Malcoci. – Chișinău : Cartea Moldovei, 2006. – 220 p. : fotogr.

Articole, Seriale și Ediții periodice

163. **Cruci de piatră și de lemn** // Viața Basarabiei: Revistă lunară. – 1932. – Nr.12. – P. 15-21.

164. Meniuc, G. **Merindele** : [Gravură în lemn – creație populară] / G. Meniuc // Cultura Moldovei. – 1965. – 17 ian. – P. 3.

165. Лившиц, М. **Народная пластика** : [о народном искусстве обработки дерева и камня в Молдавии] / М. Лившиц // Декоративное искусство СССР. – 1967. – №2. – С. 11-14.

166. **Успех изделий** : [сувениры из дерева из Молдавии] // Советская торговля. – 1969. – 27 март. – P. 4.

167. Clonovschi, V. **Cu dalta și penelul** : [despre meșterii populari din r. Briceni] / V. Clonovschi // Viața nouă (Briceni). – 1971. – 13 apr. – P. 4.

168. **Сказочные образы русского леса** : [о народном умельце, столяре-резчике, Л. Глуценко из Тирасполя] // Клуб и художественная самодеятельность. – 1972. – №. 19.

169. Docu, V. **Meșteri populari. Culorile lemnului** : [despre Ion Hăjdianu din s. Leușeni, r. Telenești] / V. Docu // Calendar 1973. – P. 113.

170. Miliuhina, T. **Cioplitor în lemn** : [Leonid Glușenco, originar din or. Tiraspol] / T. Miliuhina // Cultura. – 1975. – 17 mai. – P. 11.

171. Койдан, К. **Ложкарь** : [Д. Смородинов, мастер по резьбе ложек из дерева, житель Кишинева] / К. Койдан // Молодежь Молдавии. – 1975. – 5 июл. – С. 4.

172. Culiuc, E. **A făuri frumosul** : [despre meșterul-constructor de mobilă L. P. Pancenco] / E. Culiuc // Chișinău. Gaz. de seară. – 1976. – 17 febr. – P. 3.

173. Bobernață, S. **Vladimir Chiticari, sculptor, autor de bibelouri** / S. Bobernață // Femeia Moldovei. – 1977. – Nr. 3. – P. 1.

174. Ciocanu, A. **Lemnul-poezie vizuală** : [în mâinile meșterilor populari moldoveni] / A. Ciocanu // Femeia Moldovei. – 1977. – Nr. 4. – P. 18.

175. Vieru, N. **Un cal alergând prin iarba înaltă** : [schiță despre P. Vileanu, mecanizator frunțaș, lemnar iscusit din s. Bezeni, r. Florești] / N. Vieru // Moldova. – 1977. – Nr. 5. – P. 24-25.

176. Olărescu, V. **Frumos mai cântau pomii...** : [despre T. Olărescu, meșter popular] / V. Olărescu // Lit. și arta. – 1978. – 6 iul. – P. 7.

177. Olărescu, V. **Vârsta lemnului în arta populară moldovenească** / V. Olărescu // Lit. și arta. – 1978. – 24 aug. – P. 7.

178. Nucă, S. **Sufletul lemnului** : [despre răspândirea și înflorirea artei de confecționare a diferitor obiecte decorative din rădăcini de copaci și esențe lemnoase în republică] / S. Nucă // Femeia Moldovei. – 1978. – Nr. 12. – P. 14.

179. Buzilă, V. **Veșnicia lemnului** : [despre meșterul V. Turuta de la fabrica de suvenire de la Tiraspol] / V. Buzilă // Lit. și arta. – 1978. – 2 mart. – P. 7.

180. Graur, I. **Fericirea lui Ion** : [Celac, lemнар vestit de la Soroca] / I. Graur // Tinerimea Moldovei. – 1978. – 5 noiemb. – P. 2.

181. Roșu, Al. **Ploaie de dincolo de noi** : [despre meșterul popular, lemнарul Andrei Popa din Palanca, r. Călărași] / Al. Roșu // Tinerimea Moldovei. – 1979. – 2 febr. – P. 4.

182. Иванова, Л. **Мастер и дерево** : [резчик по дереву Л. Глущенко, Бендеры] / Л. Иванова // Советская Молдавия. – 1979. – 10 окт. – С. 4.

183. Юнко, А. **Рукотворная красота** : [о народном мастере А. Кенчу, работающий с деревом, глиной, гипсом] / А. Юнко // Молодежь Молдавии. – 1981. – 12 март. – С. 4.

184. Șărănuță, S. **Meșterul, Simion Cocieru** : [din s. Pârjolteni, r. Călărași, dăltuitor în lemn] / S. Șărănuță // Calendar 1982. – Chișinău, 1981. – P. 32.

185. Gujel, A. **O casă de țară face înconjurul sufletului** : [despre Vasile Danoi, meșter-faur al cioplitului în lemn din s. Ciocana, r. Căușeni] / A. Gujel // Moldova. – 1983. – Nr. 1. – P. 36-37.

186. Marciuc, N. **Neterminată, baladă a lemnului** : [despre A. Hodov, sculptor în lemn, originar din s. Bulboaca, r. Anenii-Noi] / N. Marciuc // Lit. și arta. – 1983. – 28 iul. – P. 7.

187. Anton, I. **Cautând în lemn izvor de frumos** : [despre Eftichi Colin, meșter popular, lemnar, din s. Pohoarna, r. Șoldănești] / I. Anton // Lit. și arta. – 1983. – 11 aug. – P. 3.

188. Худяков, В. **Дом, где живут мастера** : [В. Я. Надолей, мастер прикладного искусства, изготавливает часы и изделия из дерева] / В. Худяков // Советская Молдавия. – 1985. – 13 янв. – С. 4.

189. **Графика сухой ветки** : [Константин Робу, мастер по резбе по дереву] // Труд. – 1986. – 31 мая. – С. 4.

190. Doni, G. **Neîntâlnite, frumusețile baștinei** : [despre F. G. Mălai, meșter-tâmplar din s. Saharna-Veche, r. Rezina] / G. Doni // Moldova socialistă. – 1986. – 22 noiemb. – P. 4.

191. Cibotaru, M. **Plutea cu faetonul sus, pe zare** : [despre meșterul de căruțe Damian Marianciuc din s. Zaim, r. Căușeni] / M. Cibotaru // Moldova. – 1988. – Nr. 2. – P. 6-8.

192. Максимов, Н. **Слышать музыку дерева** : [о народном мастере В. И. Данай из Каушан] / Н. Максимов // Сельская новь. – 1989. – Nr. 6. – 4-я стр. обл.

193. Popa, I. **Garderoba pădurii la expoziția lui Proțiuk** : [lemn modelat] / I. Popa // Lit. și arta. – 1993. – 14 oct. – P. 7.

194. Ungureanu, Larisa. **Condiția de frumos și de suflet...** : [lucrările în lemn ale meșterului Nicolae Canuda] / Larisa Ungureanu // Moldova suverană. – 1993. – 14 ian. – P. 3.

195. Dunaeva, V. **Semnul meșterului Zaharov: Un „a” mic pirogravat. Arțar, vișin, nuc pentru cel de la „Codru”** : [considerații asupra lucrărilor în lemn ale meșterului] / V. Dunaeva // Curierul de seară. – 1993. – 9 febr. – P. 3; Вечерний Кишинев. – 1993. – 9 февр. – С. 3.

196. Bălțeanu, Ion. **Prin ei dăinuim în timp** : [măiestria dinastiei meșterilor-lemnari Colin din s. Pohorna, Șoldănești] / Ion Bălțeanu // Viața satului. – 1994. – 8 ian. – P. 5.

197. Grădinaru, F. **Lemnul, metalul și poezia** : [despre meșterii populari din s. Donici, Orhei] / F. Grădinaru // Lit. și arta. – 1996. – 25 ian. – P. 6.

198. Tabuică, Raisa. **Căldura lemnului** : [expoziția republicană a meșterilor cioplitori în lemn] / Raisa Tabuică // Femeia Moldovei. – 1996. – Nr. 7-8. – P. 4-5.

199. Gafton, Marcela. **Reverberația lemnului** : [expoziție-concurs a meșterilor cioplitori în lemn] / Marcela Gafton // Țara. – 1997. – 25 martie. – P. 4.

200. Haheu, Vasile. **Simfonie în lemn și piatră** : [colectivul șc. „Meșterul Manole” – promotor al renașterii meșteșugurilor populare] / Vasile Haheu // Natura. – 1998. – Nr. 2. – P. 13.

201. Iachim, I. **Meșterul** : [Dumitru Constandachi – meșter popular în cioplitul lemnului, fondatorul Asociației de Creație „Meșterul Manole”] / I. Iachim // Făclia. – 1997. – 24 mai.

202. Gafton, Marcela. **Reverberația lemnului** : [despre expoziția-concurs a meșterilor cioplitori în lemn (12.02.1997 – 24.03.1997)] / Marcela Gafton // Țara. – 1997. – 25 mart. – P. 4.

203. Taras, I. **Vestigii ale arhitecturii în lemn** : [mori de vânt, edificii, porți, case de locuit] / I. Taras // Nistru. – 1985. – Nr. 1. – P. 156-160.

204. Gafton, Marcela. **Reverberația lemnului** : [despre Expoziția - Concurs a meșterilor cioplitori în lemn] / Marcela Gafton // Țara. – 1997. – 25 mart. – P. 4.

205. Iachim, Ion. **Meșterul** : [cioplitor în lemn Dumitru Costandachi din Chișinău, diriguitorul Asociației de Creație „Meșterul Manole” a Uniunii Meșterilor Populari] / Ion Iachim // Făclia – 1997. – 24 mai. – P. 3.

206. Bălțeanu, Ion. **Drumul lemnului de la meșteșug spre artă** : [expoziție-concurs republicană a Meșterilor cioplitori în lemn la Muzeul Naț. de Etnografie și Ist. Naturală] / Ion Bălțeanu // Natura. – 1998. – Nr. 3. – P. 12.

207. Postică, Gheorghe. **Prelucrarea lemnului** / Gheorghe Postică // Analele Științifice ale Universității Libere Internaționale din Moldova: Seria Istorie. – 2000. – Vol. 1. – P. 28-29.

208. Arsene, Mariana. **Meșterul lemnar Dumitru Constandache. Totul despre lemn** / Mariana Arsene // Jurnal de Chișinău. – 2001. – 30 mart. – P. 3.

209. Бессонов, В. **Все так сказочно и дивно** : [выставка-конкурс народных мастеров по дереву, орг. В Нац. Музее Этнографии] / В. Бессонов // Кишиневские новости. – 2001. – 23 февр. – С. 8.

210. Malcoci, Vitalie. **Reprezentarea plastică a crucii în arhitectura populară** / Vitalie Malcoci // Arta-2003 / Academia de Științe a Republicii Moldova. Institutul Studiul Artelor. – Chișinău, 2003. – P. 32-35.

211. Partole, Claudia. **Poezia rădăcinilor** : [actorul, poetul și sculptorul-tăietor în lemn – Iulian Codău, schiță de portr.] / Claudia Partole // Moldova suverană. – 2001. – 22 noiemb. – P. 4.

212. Popescu, Leonid. **Mi-a fost dor de morile de vânt** : [despre maestrul în lemn Vasile Breazu, urmaș al lui Brâncuși, discipol al lui Igor Vieru] / Leonid Popescu // Lit. și arta. – 2004. – 10 iun. – P. 6.

213. Codreanu, Irina. **Afaceri de familie cu cioplitori și uscături** : [despre familia Pelin din s. Bălțata, r. Criuleni, care practică meșteșugul popular cioplitul în lemn] / Irina Codreanu // Glasul Națiunii. – 2005. – 18 noiemb. (Nr.131). – P. 1.

214. Malcoci, Vitalie. **Constituirea și evoluția prelucrării artistice a lemnului** / Vitalie Malcoci // Arta-2006 / Academia de Științe a Moldovei: Institutul Patrimoniului Cultural. Centrul Studiul Artelor. – Chișinău, 2006. – P. 43-47.

215. Paliț, Iulia. **O bucată de lemn – operă de artă** : [despre meșterul lemnar Victor Pelin din satul Bălțata, raionul Criuleni] / Iulia Paliț // Moldova : serie nouă. – 2007. – Nr. 5/6. – P. 54-56. – Text și în lb. rusă, engl.

216. Corobceanu, Svetlana. **El – creatorul, ea – criticul de artă** : [despre cuplul Victor Pelin, membru al Uniunii Meșterilor Popolari din Moldova, cioplitor în lemn și Vera Pelin din satul Bălțata] / Svetlana Corobceanu // Jurnal de Chișinău. – 2008. – 1 iul. – P. 8.

217. Neculce, Nina. **Marile pasiuni ale Galinei Burduja** : [despre Galina Burduja, cioplitor în lemn] / Nina Neculce // Jurnal de Chișinău. – 2010. – 21 mai. – P. 17

218. Popa, Victoria. **Lemnار din tată-n fiu** : [despre Ion Podaru, meșter popular, sculptor în lemn] / Victoria Popa // Jurnal de Chișinău. – 2011. – 25 febr. – P. 10.

219. Bortă, Victoria. **„Părintele” sfinților** : [despre Vasile Adam din Nisporeni, meșter popular, cioplitor în lemn, care încrustează chipurile sfinților în lemn] / Victoria Bortă // Ziarul național. – 2014. – 14 febr. – P. 10.

220. Scutaru, Tatiana. **Jucăriile din lemn** : [despre Dumitru și Maxim Alexeev din Molovata Nouă, Dubăsari, care fac jucării ecologice din lemnul pomilor fructiferi] / Tatiana Scutaru // Ziarul național. – 2014. – 11 iul. – P. 21.

220a. Ciutac, Lia. **Mihai Stamatî crează căluți bălani** : [despre Mihai Stamatî, realizatorul proiectului creativ „Străjerii amintirilor”, expus în Parcul Univ. Tehnice a Moldovei] / Lia Ciutac // Timpul. – 2015. – 22 mai. – P. 15.

PRELUCRAREA OSULUI ȘI A CORNULUI

221. Munteanu, Galina. **Arta din coarne de bovină** : [despre meșterul popular Alexandru Bulat] / Galina Munteanu / Ziarul național. – 2014. – 12 sept. – P. 18.

222. Postică, Gheorghe. **Prelucrarea osului** / Gheorghe Postică // Anale Științifice ale Universității Libere Internaționale din Moldova: Seria Istorie. – 2000. – Vol. 1. – P. 30-31.

MEȘTERI POPULARI DE INSTRUMENTE MUZICALE

Albume, Cărți

223. Focșa, M. **Muzeul de artă populară al Republicii Socialiste România**. – București, 1967. – Ed.: Meridiane. – P. 15.

224. **Народные художественные промыслы Советской Молдавии**. – Кишинев, 1978. – Изд-во: Тимпул. – Стр. 16-17.

225. Vlăduțiu, Ion. **Etnografia românească**. – București, 1973. – Editura Științifică. – P. 297, 345, 418-420.

Articole, Seriale și Ediții periodice

226. Барба, Г. **Тираж – один экземпляр** : [despre meșterul de instrumente muzicale, Liubomir Iorga] / Г. Барба // Вечерний Кишинев. – 1969. – 17 окт. – С. 3.

227. Яковлев, С. **Поет молдавский най** : [despre meșterul de instrumente muzicale, Liubomir Iorga] / С. Яковлев // Социалистическая индустрия. – 1969. – 20 дек. – С. 3.

228. Мирчя, Н. **Удивительные мастера на Скиносах** : [despre combinatul de producție a costumelor și instrumentelor muzicale al Ministerului Culturii din RSSM] / Н. Мирчя // Вечерний Кишинев. – 1970. – 3 июл. – С. 3.

229. Канышев, Ф. **Волшебная ветка бузины** : [despre meșterul de instrumente muzicale, Liubomir Iorga] / Ф. Канышев // Труд. – 1970. – 4 июля. – С. 4.

230. Nistoreanu, V. **Îndrăgostiți de frumos** : [despre combinatul de producție a costumelor și instrumentelor muzicale al Ministerului Culturii din RSSM] / V. Nistoreanu // Femeia Moldovei. – 1970. – Nr. 11. – P. 14-15.

231. Levco, A. **De la fluiet la vioară** : [despre atelierele de confecționare a instrumentelor muzicale populare] / A. Levco // Cultura. – 1971. – 17 apr. – P. 12.

232. Ababii, I., Țăbuleac I. **„De-aș mai fi tânăr odată”** : [despre V. Suman, tâmplar din Sadaclia și meșter de instrumente muzicale, r. Cimișlia] / I. Ababii, I. Țăbuleac // Cultura. – 1972. – 1 ian. – P. 12.

233. Котляров, Б. **Мастера поющего дерева** : [despre atelierele de confecționare a instrumentelor muzicale populare] / Б. Котляров // Советская Молдавия. – 1972. – 26 июл. – С. 4.

234. Котляров, Б. **„Заставить дерево запеть”** : [despre atelierele de confecționare a instrumentelor muzicale populare] / Б. Котляров // Музыкальная жизнь. – 1972. – Nr. 12. – С. 10.

235. Мирчя, С. **...И рождается чудо** : [despre meșterul de instrumente muzicale, Liubomir Iorga] / С. Мирчя // Советская Молдавия. – 1973. – 15 июн. – С. 4.

236. Mircea, C. **Și lemnul prinde a cânta...** : [despre meșterul de instrumente muzicale, Liubomir Iorga] / C. Mircea // Nistru. – 1974. – Nr. 7. – P. 147-149.

237. Cotlearov, B. **Arta reînnoirii** : [despre activitatea meșterilor din atelierul de confecționare a instrumentelor muzicale populare din republică] / B. Cotlearov // Cultura. – 1975. – 12 iul. – P. 14.

238. Savițchii, G. **Naiul tatei** : [meșterii populari Ștefan și Ion Curti din s. Ciorna, r. Rezina] / G. Savițchi // Viața satului. – 1975. – 22 noiemb. – P. 4.

239. Levco, A. **Strune de țambal** : [despre meșterii populari, confecționari de instrumente muzicale populare] / A. Levco // Tinerimea Moldovei. – 1976. – 25 aug. – P. 4.

240. Bătrânu, I. **Operă a inimii, minții și brațelor** : [meșterul popular de instrumente muzicale, Jan Vizitiu] / I. Bătrânu // Tinerimea Moldovei. – 1977. – 7 sept. – P. 4.

241. Друскин, А. **Цымбалы на тренажере** : [despre combinatul de producție a costumelor și instrumentelor muzicale al Ministerului Culturii din RSSM] / А. Друскин // Советская культура. – 1977. – 14 янв. – С. 8.

242. Malicov, V. **„Mai cântă-mi, baieane”** : [despre baiantul electronic construit de soții Petrușevschi] / V. Malicov // Chișinău. Gazetă de seară. – 1978. – 16 mai; Вечерний Кишинев. – 1978. – 16 мая; Закарпатская правда (Ужгород). – 1979. – 1 февр.

243. Buzilă, Varvara. **Cântec pornit din lanuri pârguite** : [despre I. Duia, zămislior de fluier din sudul republicii] / Varvara Buzilă // Lit. și arta. – 1978. – 24 aug. – P. 7.

244. Rusnac, V. **Lemnul prinde grai** : [despre J. Vizitiu, meșter al instrumentelor muzicale] / V. Rusnac // Viața satului. – 1979. – 20 octomb. – P. 4.

245. Mardare, A. **Ecoul unei povești** : [făuritori ai instrumentelor populare moldovenești] / A. Mardare // Moldova socialistă. – 1979. – 4 noiemb. – P. 4.

246. Rusnac, V. **Oameni cu muzica în suflet** : [meșterul de instrumente muzicale, J. Vizitiu] / V. Rusnac // Tinerimea Moldovei. – 1980. – 1 febr. – P. 4.

247. Хоменко, Р. **Дом поющего дерева** : [despre atelierele de confecționare a instrumentelor muzicale populare] / Р. Хоменко // Советская культура. – 1980. – 15 февр. – С. 3.

248. Евладова, Л. **Поющие цымбалы** : [despre atelierele de confecționare a instrumentelor muzicale populare] / Л. Евладова // Советская культура. – 1980. – 2 дек. – С. 3.

249. Gorincioi, T. **Arcușul din dreptul inimii** : [despre meșterul popular de instrumente muzicale, V. Danoi de la Căușeni] / T. Gorincioi // Viața satului. – 1981. – 19 mart. – P. 4.

250. Матюпатенко, М. **Поют старые скрипки** : [în atelierul de creație al meșterului popular, meșter de vioară, G. Castrubin] / М. Матюпатенко // Труд. – 1981. – 11 авг. – С. 4.

251. Lozie, S. **Vraja sufletului** : [despre Ion Duia din s. Brânza, r. Vulcănești, meșter popular de fluiere și taragoturi] / S. Lozie // Calendar 1982. – Chișinău, 1981. – P. 179.

252. Долгов, Г. **Флуера звук прозрачный** : [despre meșterul popular de instrumente muzicale, L. Iorga] / Г. Долгов // Литературная Россия (Москва). – 1982. – 9 июл. – С. 7.

253. Olărescu, V. **Lemnul în arta populară** / V. Olărescu // Graiul mâinilor măiestre. – Chișinău: Cartea Moldovenească, 1983. – P. 79-84.

254. Федоряну, В. **Не энтузиазмом едины** : [despre confecționarea instrumentelor muzicale în republică] / В. Федоряну // Клуб и художественная самодеятельность. – 1983. – Nr. 6. – С. 22-23.

255. Nechit, I. **Fluierarul Ion Duia** : [meșter popular din s. Brânza, r. Vulcănești] / I. Nechit // Tinerimea Moldovei. – 1984. – 11 ian. – P. 4.

256. Malicov, V. **Glasul nou al taragotului** : [despe R. Dimitrișin, meșter popular în confecționarea taragotului] / V. Malicov // Chișinău. Gaz. de seară. – 1984. – 28 ian.; Вечерний Кишинев. – 1984. – 28 янв. – P. 3.

257. Маликова, В. **Из мастерской Николая Савва** : [despe meșterul popular de instrumente muzicale, N. Savva] / В. Маликова // Вечерняя Алма-Ата. – 1984. – 11 июл.

258. Маликова, В. **Заказ от оркестра** : [despe meșterul popular de instrumente muzicale, N. Savva] / В. Маликова // Советская культура. – 1984. – 14 июл. – С. 5.

259. Евладов, Б. **Скрипки от Каструбина** : [despe G. Castrubin, meșter de viori din Chișinău] / Б. Евладов // Правда. – 1984. – 9 авг.

260. **Музыкант, изобретатель** : [despe meșterul popular de instrumente muzicale, L. Iorga] // Советская культура. – 1984. – 14 авг. – С. 2.

261. Olărescu, V. **În căutarea lemnului de leac** : [despe J. Vizitiu, șeful atelierului de instrumente muzicale de la combinatul de producție al Ministerului Culturii al RSSM] / V. Olărescu // Lit. și arta. – 1984. – 23 aug. – P. 7.

262. Șova, Gheorghe. **Frumos mai cântă lemnul** : [despe meșterul popular de instrumente muzicale, L. Iorga] / Gheorghe Șova // Moldova. – 1984. – Nr. 8. – P. 17.

263. Chiperi I. **Ion Dochitanu în dublă ipostază** : [meșter de instrumente de suflat, originar din r. Telenești] / I. Chiperi // Lit. și arta. – 1985. – 7 febr. – P. 7.

264. **Sărbătoare a prieteniei** : [interviu cu L. Iorga, meșter de instrumente populare muzicale] / a consemnat V. Șoimu // Lit. și arta. – 1985. – 18 apr. – P. 7.

265. Bârcă, C. **Cântă meșterul Iorga** : [în atelierul de creație al meșterului de instrumente populare Liubomir Iorga] / C. Bârcă // Moldova socialistă. – 1985. – 24 mai. – P. 4.

266. Irimciuc, M. **Miros de lemn proaspăt** : [portretul de creație al naistului L. Iorga] / M. Irimciuc // Orizontul. – 1985. – Nr. 7. – P. 20-22; Горизонт. – 1985. – Nr. 7. – С. 21-22.

267. Юдин, А. **Извлекающая голоса земли** : [despre meșterul popular de instrumente muzicale, L. Iorga] / А. Юдин // Советская Молдавия. – 1985. – 19 нояб. – С. 4.

268. Михеева, И. **Когда мелодии пахнут абрикосом** : [despre meșterul popular de instrumente muzicale, L. Iorga] / И. Михеева // Огонек. – 1985. – Nr. 29. – С. 15.

269. Olărescu, V. **Spațiul dintre viori** : [despre G. Castrubin, meșter de viori din Chișinău] / V. Olărescu // Lit. și arta. – 1986. – 27 mart. – P. 2.

270. Proca, I. **Duelușul** : [despre meșterul de instrumente populare Ion Duia din s. Brânza, r. Vulcănești] / I. Proca // Femeia Moldovei. – 1986. – Nr. 6. – P. 22-23.

271. Aculova, L. **Făuritorii de instrumente populare din republică** / L. Aculova // Chișinău. Gaz. de seară. – 1986. – 5 aug; Вечерний Кишинев. – 1986. – 5 авг. – P. 3.

272. Oleg, Ion. **Simfonia lemnului** : [despre meșterul popular I. Borș, originar de prin părțile Criulenilor] / Ion Oleg // Viața satului. – 1987. – 3 febr. – P. 4.

273. Mardare, C. **Orice ramură are inimă** : [despre I. Duia, lăutar și artizan de prin părțile Vulcăneștilor] / C. Mardare // *Viața satului*. – 1987. – 11 iul. – P. 4.

274. Țoi, V. **Concert pentru vioară și orgă** : [în atelierul de creație al meșterului popular, meșter de viori, G. Castrubin] / V. Țoi // *Chișinău. Gaz. de seară*. – 1988. – 5 iul.; *Вечерний Кишинев*. – 1988. – 4 июл. – P. 3.

275. „**Instrumentul muzical prezintă chipul unui popor, sufletul neamului...**” : [interviu cu L. Iorga, meșter de instrumente populare muzicale din republică] / a cons. A. Ciocanu // *Moldova*. – 1988. – Nr. 8. – P. 26-27.

276. Иванова, Н. **Поющие струны** : [despre meșterul de instrumente muzicale J. Vizitiu] / Н. Иванова // *Народное творчество*. – 1989. – Nr. 8. – С. 14.

277. Olteanu, C. **O viață între topor și vioară** : [despre meșterul de instrumente muzicale J. Vizitiu] / C. Olteanu // *Vocea poporului*. – 1990. – 17 apr. – P. 8.

278. Capița, L. „**Viața e un tren fără opriri...**” : [o întâlnire cu L. Iorga, meșter de instrumente populare muzicale] / L. Capița // *Viața satului*. – 1991. – 6 noiemb. – P. 4.

279. Arabagiu, R. **Revenire la origini** : [participarea meșterilor din republică la expoziția instrumentelor muzicale din Iași] / R. Arabagiu // *Curierul de seară*. – 1994. – 9 iun. – P. 3; *Вечерний Кишинев*. – 1994. – 9 июн. – С. 3.

280. Aculov, L. **Meșterul Jan Vizitiu** : [confecționarea instrumentelor muzicale naționale] / L. Aculov // *Ecoul: Supl. al ziarului „Pământ și oameni”*. – 1994. – 22 oct. – P. 3; *Эхо: Прил. к газете „Земля и люди”*. – 1994. – 22 окт. – С. 3.

281. Гольцов, Д. **Мастер уникального дарования с уникальной судьбой** : [despre meșterul de instrumente muzicale J. Vizitiu] / Д. Гольцов // Молодежь Молдовы. – 1994. – 2 авг. – С. 7.

282. Morăraș, M. **Un artist cu nume de legendă** : [Liubomir Iorga, meșter de instrumente muzicale] / M. Morăraș // Viața satului. – 1994. – 29 oct. – P. 8.

283. Păcuraru, I. **Ocarina** : [din originea instrumentelor populare] / I. Păcuraru // Viața satului. – 1994. – 29 oct. – P. 4.

284. Bârcă, C. **Cu Liubomir Iorga** / C. Bârcă // Moldova. – 1995. – Nr. 1-3. – P. 37.

285. Hropotinschi, A. **Liubomir Iorga îmbrățișat de Bill Clinton** / A. Hropotinschi // Moldova Suverană. – 1995. – 7 febr. – P. 1.

286. Ciocanu, A. **Fenomenul Liubomir Iorga** / A. Ciocanu // Glasul Națiunii. – 1995. – Nr. 3-4. – P. 7.

287. **Meșterul de cobze, Ion Borș** // Moldova Literară (Supl. al ziarului „Moldova suverană”). – 1995. – 20 apr. – P. 4.

288. Каструбин, Герман. **Если бы скрипка умела...** [interview cu meșterul popular] / a cons. Раиса Казакова / Герман Каструбин // Деловая газета. – 1997. – 28 февр. – P. 15.

289. Казакова, Раиса. **„Нас возвышающий обман...”** : [despre șc. meșterilor-constructori de vioi (lutieri) și însușeșitorul lor – Gherman Kastrubin] / Раиса Казакова // Деловая газета. – 2000. – 16 июн. – P. 19.

290. Negriș, Alexandru. **Iorga, Iorga, iorgafon** : [Liubomir Iorga – meșter popular, interpret al cântecelor strămoșești la diferite instrumente muzicale, cărora le dă viață cu vraja mâinilor sale] / Alexandru Negriș // Capitala. – 2000. – 10 iun. – P. 8.

291. **Inventatorul Iorgafonului** : [interviu cu meșterul Liubomir Iorga – confecționar de instrumente muzicale populare] / a cons. Aliona Avram // Dialog. – 2001. – 28 sept. – P. 7.

292. **Caut în lemn inima care cântă...** : [interviu cu meșterul-confecționar de instrumente muzicale populare, Liubomir Iorga] / a cons. Nicolae Roibu // Timpul. – 2002. – 3 mai. – P. 15.

293. Blănaru, Tudor. **Viorile lui Vladimir Dodon** : [profesorul de muz. din Călărași meșterește viori] / Tudor Blănaru // Moldova suverană. – 2003. – 18 iun. – P. 4.

294. Mihailo, Larisa. **Pavel Talpalaru: Dă-i lemnului suflet din sufletul tău** : [Întreprinderea de producere și restaurare a instrumentelor cu coarde „Rapsodia-Impex” – 10 ani de la fondare] / Larisa Mihailo // Capitala. – 2004. – 10 iul. – P. 8.

295. **Și lemnul începe să cânte** : [despre Concursul Național al artiștilor creatori de instrumente muzicale, ed. a 2-a] / a cons. Nadina Gheorghită // Capitala. – 2005. – 26 febr. – P. 8; 10 dec. – P. 8.

296. Карабасов, Сергей. **Саксофонисту Клинтону понравился йоргофон** : [despre Liubomir Iorga, meșter popular de instrumente muzicale] / Сергей Карабасов // Молдавские ведомости. – 2005. – 28 sept. – P. 6.

297. **Folclorul mă ține în viață** : [interviu cu Ion Oprea, meșter popular de instrumente muzicale tradiționale românești: caval, fluiet, nai, tilincă etc.] / a cons. Liliana Popușoi // Flux: cotid. naț. – 2005. – 17 mart. – P. 4.

298. Rață, Mariana. **Stradivari din Gura Galbenă** : [despre copilul de 14 ani Mihai Dron din satul Gura Galbenă, raionul Cimișlia, confecționar de viori (lutier)] / Mariana Rață // Jurnal de Chișinău. – 2006. – 21 iul. – P. 1, 4.

299. Rozamirin, Natalia. **Andrei Tihon, buciumarul** : [despre meșterul popular Andrei Tihon, meșter-confecționar de buciume] / Natalia Rozamirin // Moldova : serie nouă. – 2006. – Nr. 4/5. – P. 56-57. – Text și în lb. engl., rusă.

300. Юнко, Александра. **Заслуженный оригинал республики** : [despre Liubomir Iorga, muzician, artist-creator de instrumente muzicale populare] / Александра Юнко // Независимая Молдова. – 2006. – 3 noiemb. – P. 25.

301. Nani, Anastasia. **„Besame mucho” cântat din frunză de lămâi, cu o pensie de 800 lei** : [despre Liubomir Iorga, dansator, regizor, meșter de instrumente muzicale] / Anastasia Nani // Ziarul de gardă. – 2008. – 13 noiemb. – P. 8.

302. Voscoboinic, Victor. **La toamnă, Călărașii va deveni capitala lumii** : [despre Vladimir Dodon, meșter-confecționar de instrumente populare din Călărași (15 vioară, 4 viole, 2 contrabasuri, 4 violoncelle)] / Victor Voscoboinic // Moldova : serie nouă. – 2008. – Nr. 1. – P. 27-29. – Text și în lb. rusă, engl.

303. Соловьева, Татьяна. **Реставратор Иван Борщ возвращает к жизни старинные музыкальные инструменты** / Татьяна Соловьева // Кишиневский обозреватель. – 2008. – 1 мая. – С. 13.

304. Roibu, Nicolae. **Lutierii care fac lemnul să cânte** : [despre dinastia de lutieri Dron din Gura Galbenei, Cimișlia : Nicolae Dron și fiii Mihail, Eugen, Igor și Ștefan] / Nicolae Roibu // Timpul. – 2012. – 27 ian. – P. 26.

305. Vladei, Veronica. **Naiurile lui Moș Ion** : [despre Ion Oprea, confecționar de instrumente muz. de suflat: naiuri, fluiere, cavale, tilinci etc.] / Veronica Vladei // Jurnal de Chișinău. – 2013. – 22 oct. – P. 11.

306. Chirilescu, Carolina. **Lutierul Ion Borș** : [este unicul meșter ce confecționează cobze în Rep. Moldova] / Carolina Chirilescu // Jurnal de Chișinău. – 2014. – 28 oct. – P. 3.

306a. Negru, Lena. **Basarabeanul care dă viață viorii** : [despre Sergiu Munteanu din Ialoveni, cel mai iscusit lutier de peste Prut, viorile și violoncelele create de el sunt apreciate și solicitate de către muzicieni din toată Europa] / Lena Negru // Jurnal de Chișinău. – 2015. – 3 iul. – P. 11.

ARHITECTURA POPULARĂ. AMENAJAREA LOCUIŢELOR

Albume, Cărți

307. Focșa, Gh. **Elemente decorative la bordeiele din sudul regiunii Craiova**. – București, 1957. – P. 3-26.

308. Захаров, А. **Народная архитектура Молдавии**. – Москва: Гос. изд-во литературы по строительству, архитектуре и строительным материалам, 1960. – 95 с.

309. Лившиц, М. **Декор в народной архитектуре Молдавии**. – Кишинев: Штиинца, 1971. – 92 с.

310. Vlăduțiu, Ion. **Etnografia românească**. – București, 1973. – Editura Științifică. – P. 110-114, 152-154, 184-190.

311. Bănățeanu, T. **Arta populară bcovineană**. – Suceava: Centrul de îndrumare a creației populare și a mișcării artistice de masă al județului Suceava, 1975. – P. 57-100.

312. Butură, Valer. **Etnografia poporului român: Cultura materială**. – Cluj-Napoca, 1978. – Editura Dacia. – P. 45-120.

313. Cioară, M. **Zona etnografică Rădăuți**. – București: Ed. Sport-Turism, 1979. – P. 79-88.

314. Horia, O. **Zona etnografică Buzău**. – București: Ed. Sport-Turism, 1981. – P. 45-53.

315. **В краю народных мастеров** = Le pays des maitres d'art populaire. – Кишинев: Тимпул, 1985. – С. 161-170.

316. Константинова, Г. **Поэтика молдавского народного зодчества**. – Кишинев: Литература артистикэ, 1983. – 62 с.

317. Ichim, D. **Zona etnografică Trotuș**. – București: Ed. Sport-Turism, 1983. – P. 85-101.

318. Paveliuc-Olaru, A. **Zona etnografică Botoșani**. – București: Ed. Sport-Turism, 1983. – P. 74-90.

319. Spînu, M., Bratiloveanu, Gh. **Zona etnografică Suceava**. – București: Ed. Sport-Turism, 1983. – P. 71-84.

320. Запорожан, Н., Русанов, Г. **Народные традиции в архитектуре Молдавии**. – Кишинев: Картя Молдовенеаскэ, 1988. – 144 с.

321. Bănățeanu, T., Georgeta, S. **Zona etnografică Vrancea**. – București: Ed. Sport-Turism, 1988. – P. 57-65.

322. Stoica, G., Petrescu, P. **Dicționar de Artă populară**. – București, 1997. – P. 21-35.

323. Bâzgu, Eugen, Ursu, Mihai. **Arhitectura vernaculară în piatră**. – Chișinău: Î.E.P. Știința, 2009. – 256 p.

324. Malcoci, V. **Decorul arhitectural în piatră din arta populară moldovenească** (sf. sec. al XIX-lea – sec. al XX-lea). – Chișinău: Știința, 2000. – 96 p.

325. Malcoci, V. **Decorul în lemn: Din arhitectura populară**

moldovenească. – Chișinău: Cartea Moldovei, 2006. – 70 p.; 165 figuri.

Articole, Seriale, Ediții periodice

326. Grecu, Fira. **Tradițiile naționale în amenajarea locuinței** / Fira Grecu // Femeia Moldovei. – 1964. – Nr. 3. – P. 18-19.

327. Sărănuță, Silvia. **Case moldovenești** / Silvia Sărănuță // Cultura Moldovei. – 1964. – 5 iul. – P. 4.

328. Grecu, Fira. **Interior** : [al locuinței] / Fira Grecu // Cultura Moldovei. – 1964. – 16 aug. – P. 4.

329. Efremov, B. **Poezia și formula creației** : [despre ornamentele decorative ale caselor sătești, sculptura în piatră și în lemn de pe zidurile și porțile caselor și bisericilor] / B. Efremov // Chișinău. Gaz. de seară. – 1970. – 27 mart. – P. 3.

330. Zaporojan, P., Râbalco, E. **Muzeul de arhitectură populară** / P. Zaporojan, E. Râbalco // Lit. și arta. – 1978. – 6 iul. – P. 7.

331. Лившиц, М. **О художественной культуре села** : [в области архитектуры Модавии] / М. Лившиц // Сельское хозяйство Молдавии. – 1978. – Nr. 9. – С. 54.

332. Кондакова, Т. **Волшебники Молдавии** : [искусство украшения жилищ] / Т. Кондакова // Орловская правда (г. Орел). – 1982. – 24 сент.

333. Кондакова, Т. **Искусство Молдавии** : [об искусстве украшения жилищ в молдавских селах] / Т. Кондакова // Красное знамя (Харьков). – 1982. – 20 нояб.

334. Rugină, N. **Artă neobișnuită** : [A. Lapșov, pasionat de arhitectura în lemn. Chișinău] / N. Rugină // Moldova socialistă. – 1983. – 17 aug. – P. 4.

335. Dovganiuc, I. **Aspectul nou al satelor moldovenești** : [meșterii populari și casele contemporane de la sate] / I. Dovganiuc // Pomicultura și viticultura Moldovei. – 1987. – Nr. 2. – P. 29-30.

336. Lubin, G. **Relicve ale meșterului Nicodim** : [Morozov, meșter-zidar] / G. Lubin // Moldova socialistă. – 1979. – 30 mai. – P. 4.

337. Dumbrăveanu, A. **Vărarii – meșteri de la Trinca, r. Edineț** / A. Dumbrăveanu // Femeia Moldovei. – 1984. – Nr. 7. – P. 24.

338. Довганюк, И. **НОВЬ МОЛАВСКИХ СЕЛ** : [народные умельцы и современные сельские дома] / И. Довганюк // Садоводство и виноградарство Молдавии. – 1987. – Nr. 2. – С. 28-29.

339. Morăraș, M. **Omul care a stăpânit curcubeu** : [despre N. Morăraș, zugrav din s. Rosa, r. Cernăuți] / M. Morăraș // Viața satului. – 1990. – 17 oct. – P. 8.

CIOPLITUL ÎN PIATRĂ ȘI METAL

Albume, Cărți

340. **Cruci de piatră și de lemn** // Viața Basarabiei: Revistă lunară. – 1932. – Nr. 12. – P. 15-21.

341. Focșa, M. **Muzeul de artă populară al Republicii Socialiste România**. – București. – 1967. – Ed. Meridiane. – P. 14.

342. Гоберман, Д. **Каменный цветок Молдавии**. – Кишинев: Картя Молдовенеаскэ, 1970. – 34 стр.; 70 илл.

343. Vlăduțiu, Ion. **Etnografia românească**. – București, 1973. – Editura Științifică. – P. 343.

344. Bănățeanu, T. **Arta populară bucovineană**. – Suceava: Centrul de îndrumare a creației populare și a mișcării artistice de masă al județului Suceava, 1975. – P. 255-270.

345. Butură, Valer. **Etnografia poporului român** : Cultura materială. – Cluj-Napoca, 1978. – Editura Dacia. – P. 373-380.

346. Horsia, O. **Zona etnografică Buzău**. – București: Ed. Sport-Turism, 1981. – P. 32-33, 37.

347. Vlăduțiu, I. **Creatori populari contemporani din România**. – București: Ed.: Sport-Turism, 1981. – P. 104.

348. Șărănuță, S. **Ornamente populare moldovenești** = Молдавский народный орнамент = Les ornements populaires moldaves. – Chișinău: Timpul, 1984. – P. 124-130.

349. **В краю народных мастеров** = Le pays des maitres d'art populaire. – Кишинев: Тимпул, 1985. – С. 71-102.

Articole, Seriale, Ediții periodice

350. Livșiț, M. **Un vechi meștesug popular** : [cioplitul în piatră] / M. Livșiț // Nistru. – 1967. – Nr. 6. – P. 153-156.

351. Ghelman, L. **Stăpânul marmurei** : [despre maestrul prelucrării pietrei naturale, Grigore Țurcan din Chișinău] / L. Ghelman // Moldova socialistă. – 1973. – 7 dec.

352. Nica, C. **Balada pietrei** : [despre creația meșterului popular Alexandru Mesnic] / C. Nica // Cultura. – 1975. – 25 ian. – P. 12.

353. Savițchii, G. **Flori în piatră** : [dăltuite de I. P. Zagaevschi din s. Cosăuți, r. Soroca] / G. Savițchi // Cultura. – 1976. – 24 ian. – P. 13.

354. Nucă, S. **Armonii în piatră** : [arta cioplitului în piatră a meșterilor populari din Moldova] / S. Nucă // Femeia Moldovei. – 1977. – Nr. 8. – P. 16.

355. Гречихин, В. **Потенциал творчества молодого инженера Вл.Черныша, который занимается чеканкой по металлу**,

завод „Электромашина” / В. Гречихин // Советская Молдавия. – 1978. – 5 апр. – С. 4.

356. Sărătilă, V. **Modestia eternelor flori** : [despre prelucrarea pietrei în Moldova] / V. Sărătilă // Lit. și arta. – 1981. – 27 aug. – P. 7.

357. Mateescu, N. **Cucostârcul cu salbă de chihlimbar** : [despre meșterul popular-tinichigiu, M. D. Boldu din Briceni] / N. Mateescu // Viața satului. – 1981. – 31 oct. – P. 4.

358. **Аисты на колодцах** : [Михаил Болду, мастер жестянщик, село Табаны] // Советская культура. – 1981. – 20 октября; Культура и жизнь. – 1982. – Nr. 9; Сельская новь. – 1986. – Nr. 4. – С. 22-23.

359. **„Văd trandafiri sculptați în piatră...”** : [dialog cu C. Ciumac, meșter popular, cioplitor în piatră din s. Cosăuți, r. Soroca] // Lit. și arta. – 1983. – 28 iul. – P. 7.

360. **„Citirea pietrei: o îndeletnicire care te face deștept și te omenește...”** : [dialog cu G. Ciutac, pietrar din s. Șirăuți, r. Briceni] / a cons. I. Anton // Lit. și arta. – 1985. – 4 iul. – P. 3.

361. **De ce apune faima cosăuțenilor? – se întreabă vestitul cioplitor în piatră, meșterul popular Constantin Ciumac** // Moldova. – 1988. – Nr. 2. – P. 27-28.

362. Bugeac, P. **Podoabele lui Ion Țoncu** : [creația meșterului popular, tinichigiului Ion Țoncu din s. Lăpușna, Hâncești] / P. Bugeac // Viața satului. – 1993. – 16 ian. – P. 7.

363. Malcoci, Vitalie. **Gordinești – centru de prelucrare a pietrei din Nordul Moldovei** / Vitalie Malcoci // Arta-94 / Academia de Științe a Moldovei: Institutul de Istoria și Teoria Artei. – Chișinău, 1994. – P. 116-122.

364. Postică, Gheorghe. **Prelucrarea pietrei** / Gheorghe Postică // Analele Științifice ale Universității Libere Internaționale din Moldova: Seria Istorie. – 2000. – Vol. 1. – P. 29.

GIUVAERGIA

Albume, Cărți

365. Condraticova, Liliana. **Arta bijuteriilor din Moldova**. – Iași: Lumen, 2010. – 284 p.

366. Condraticova, Liliana. **Alexei Marco: destinul unui bijutier din Moldova**. – Iași : Lumen, 2011. – 200 p.

Articole, Seriale, Ediții periodice

367. Mihaliova, V. **Armonia pietrei și metalului** : [creația giuvaergiilor O. Alexeenco și V. Vinițchii, de la Fondul artistic din Chișinău] / V. Mihailova // Chișinău. Gaz. de seară. – 1973. – 31 iul. – P. 4; Вечерний Кишинев. – 1973. – 31 июл. – С. 4.

368. Clima, M. **Cu văzul inimii** : [în laboratorul de creație a giuvaergiului, G. Cojușneanu / M. Clima // Lit. și arta. – 1986. – 27 febr. – P. 6.

369. Mardare, C. **Cercul fermecat sau schițe la portretul unui giuvaerghi** : [meșterul popular, G. Cojușneanu] / C. Mardare // Orizontul. – 1986. – Nr. 8. – P. 76-77; Горизонт. – 1986. – Nr. 8. – С. 76-77.

370. Postică, Gheorghe. **Giuvaiergia** / Gheorghe Postică // Analele Științifice ale Universității Libere Internaționale din Moldova: Seria Istorie. – 2000. – Vol. 1. – P. 26.

371. Condraticova, Liliana. **Activitatea atelierului de confecționare a articolelor de bijuterii din Chișinău în anii 1966-1972** / Liliana Condraticova // Tyragetia: Istorie. Muzeologie: serie nouă. – 2009. Vol. 3, Nr. 2. – P. 289-298.

372. Шеховцова, Наталья. **Юбиляр, мастер, личность** : [о юбилейной персональной выставке члена Союза Народных Мастеров РМ Оксаны Буряк] / Наталья Шеховцова // Кишиневские новости. – 2013. – 12 июл. – С. 11.

FIERĂRITUL

Albume, Cărți

373. Vlăduțiu, Ion. **Etnografia românească**. – București, 1973. – Editura Științifică. – P. 195, 316.

374. Butură, Valer. **Etnografia poporului român** : Cultura materială. – Cluj-Napoca, 1978. – Editura: Dacia. – P. 409-415.

375. Pertrescu, P., Stoica, G. **Arta populară românească**. – București: Meridiane, 1981. – P. 85-86.

376. Spînu, M., Bratiloveanu, Gh. **Zona etnografică Suceava**. – București: Ed. Sport-Turism, 1983. – P. 52-54.

377. Ichim, D. **Zona etnografică Trotuș**. – București: Ed. Sport-Turism, 1983. – P. 67-69.

378. **Mărginenii Sibiului: Civilizație și cultură populară românească**. – București: Ed. Științifică și Enciclopedică, 1985. – P. 257-258.

379. Bănățeanu, T., Georgeta, S. **Zona etnografică Vrancea**. – București: Ed. Sport-Turism, 1988. – P. 46.

Articole, Seriale, Ediții periodice

380. Cibotaru, M. **Floarea de fier** : [despre meșterul-fierar, Vladimir Albina din s. Glavan] / M. Cibotaru // Moldova. – 1975. – Nr. 9. – P. 27.

381. Todosa, N. **Clopotele** : [fierarii clopotari din părțile Cahulului] / N. Todosa // Moldova. – 1990. – Nr. 1. – P. 26.

382. Postică, Gheorghe. **Fierăria** / Gheorghe Postică // Analele Științifice ale Universității Libere Internaționale din Moldova: Seria Istorie. – 2000. – Vol. 1. – P. 23-26.

382a. Bogdănaș, Silvia. **Meșterii care dau viață clopotelor** : [despre sculptorul-restaurator, meșterul turnător de clopote, fondatorul și conducătorul Centrului Național de clopote „Clopotul ortodoxiei”, Iurie Terehov] / Silvia Bogdănaș // Timpul de dimineață. – 2005. – 29 apr. – P. 20.

383. Терехов, Юрий. **Юрий Терехов. Колокола возрождения** : [интервью с Юрием Тереховым, скульптором-реставратором, сопредседателем Республиканской Ассоциации „Clopotul Ortodoxiei”] / интерв. : Лариса Михайло // Aquarelle. – 2007. – Apr. – P. 144-146.

384. Galben, Dorin. **Istoria tânărului care câștigă bani, pentru că a reușit să îmblânzească fierul** : [despre Anatol Răilean, membru al Uniunii Meșterilor Populari] / Dorin Galben / Timpul. – 2013. – 4 oct. – P. 19.

MEȘTERI FÂNTÂNARI

Albume, Cărți

385. **В краю народных мастеров** = Le pays des maitres d'art populaire. – Кишинев: Тимпул, 1985. – С. 119-127.

Articole, Seriale, Ediții periodice

386. Cristea, P. **Izvoaraș cu apă rece** : [despre fântanarul C. Zabulica din s. Slobozia-Cremene, r. Soroca] / P. Cristea // Cultura. – 1968. – 20 iul. – P. 12.

387. Carabulea, A. **Badea fântânar** : [despre meșterul fântânar, I. Babin] / A. Carabulea // Scânteia (Râșcani). – 1974. – 29 aug; Искра (Рышканы). – 1974. – 29 авг.

388. Turea, Larisa. **Fântâni ancorate-n câmpie** : [rodul mâinilor meșterilor populari din r. Telenești] / Larisa Turea // Moldova socialistă. – 1976. – 20 oct. – P. 4.

389. Bogatâriov, V. **Fântânile Moldovei** : [înfrumusețarea lor cu ornamente sculptate] / V. Bogatârov // Chișinău. Gaz. de seară. – 1977. – 17 septemb. – P. 3; Вечерний Кишинев. – 1977. – 17 сент. – С. 3.

390. Коруп, И. **Обычай жить для других** : [И. А. Гайдаржи, строитель колодцев, житель с. Баурчи] / И. Коруп // Знамя (Чадыр-Лунга). – 1980. – 23 сент.

391. Ciobanu, A. **Badea Ilie, fântânarul** : [din s. Climăuți, r. Dondușeni] / A. Ciobanu // Moldova socialistă. – 1982. – 29 apr. – P. 4.

392. Прока, И. **Колодцы Молдавии** / И. Прока // Крестьянка. – 1983. – Nr. 6. – С. 36.

393. Alecu, D. **Din trudă și talent** : [despre dinastia meșterilor-fântânari Boldu din s. Tabani, r. Briceni] / D. Alecu // Viața satului. – 1983. – 27 dec.

394. Варламов, Ю. **Теремок у дороги** : [об украшение молдавских колодцев] / Ю. Варламов // Турист. – 1984. – Nr. 9. – С. 3-я с обл.

395. Прока, И. **Голос воды** : [о колодезных мастерах П. Кондура, Г. Коробка] / И. Прока // Смена. – 1984. – Nr. 19. – С. 24.

396. **Чичо** : [о мастере колодезного дела с. Баурчи, Чадыр-Лунгского района] // Рабочая смена (Минск). – 1987. – Nr. 6. – С. 59-64.

397. Супруненко, В. **Фынтынарий** : [так в Молдавии называют тех кто сооружают и ремонтируют колодцы] / В. Супруненко // Строительная газета (Москва). – 1987. – 24 июл. – С. 4.

398. Nastasiu, V. „**Apa fântanii e o muzică...**” : [despre Nichita Caraman, iscusit fântănar din Grătiești] / V. Nastasiu // Biruitorul (Criuleni). – 1989. – 7 oct; Победитель (Криуляны). – 1989. – 7 окт.

399. Pirojoc, I. **Renașterea fântânilor** : [în r. Edineț] / I. Pirojoc // Leninistul (Edineț). – 1989. – 28 oct; Ленинец (Единцы). – 1989. – 28 окт.

400. Кучеров, А. **Идите от колодца...** : [о мастере по украшению колодцев, М. Д. Болду и колодезном мастере-фынтынаре, И. Заватине из с. Табаны, Бричанского района] / А. Кучеров // Вокруг света. – 1982. – Nr. 11. – С. 30.

401. Iarovoi, Valentina. **Apa în alimentație, obiceiuri și tradiții** / Valentina Iarovoi // Akademos. – 2010. – Nr. 4 (19). – P. 139-142.

ÎMPLETITUL DIN FIBRE VEGETALE

Albume, Cărți

402. Magda, G. **Împletituri de artizanat**. – București: Editura Tehnică, 1975. – 192 p.; il.

402a. Тесленко, В. **Народные художественные промыслы Молдавии**. – Кишинев, 1978. – Изд-во: Картя Молдовенеаскэ. – С. 56-63.

403. **В краю народных мастеров** = Le pays des maitres d'art populaire. – Кишинев: Тимпул, 1985. – С. 131-141.

404. Ivănescu, Ș., Olteanu, M., Bărbulescu, E. **Împletituri din nuiele, papură, foi de porumb și paie**. – București: Ed. Ceres, 1988. – 83 p.; il.

405. Bucătaru, P. **Arta împletitului din paie**. – Chișinău: Epigraf, 2000. – 60 p.

Articole, Seriale, Ediții periodice

406. Nucă, S. **Renașterea unui străvechi meșteșug** : [împletitul din nuiele în Moldova] / S. Nucă // Cultura. – 1975. – 26 apr. – P. 11.

407. Стати, Е. **Творить красоту** : [о мастере-конструкторе мебели, Л. П. Панченко] / Е. Стати // Вечерний Кишинев. – 1976. – 17 февр. – С. 3.

408. Botnaru, L. **Smalț auriu** : [despre meșterii împletitori de mobilă și coșuri de la Soroca] / L. Botnaru // Tinerimea Moldovei. – 1976. – 28 mart. – P. 4.

409. Шатохина, Е. **В лесном цехе** : [лозоплетение] / Е. Шатохина // Молодежь Молдавии. – 1978. – 18 март. – P. 4.

410. Turea, Larisa. **Fericitul creator** : [despre meșterul popular, împletitor de lozie I. Hajdeu din s. Leușeni, r. Cotovschi] / Larisa Turea // Moldova. – 1978. – Nr. 4. – P. 18.

411. Гарагода, А. **Солнечное кружево лозы** : [о лозоплетельщиков Сорокского лесхоза] / А. Гарагода // Лесная промышленность. – 1984. – 16 март. – P. 4.

412. Мардарь, К. **Песня, сплетенная из лозы** : [о мастере лозоплетения Н. Чиботару] / К. Мардарь // Вечерняя Алма – Ата. – 1984. – 18 окт.

413. **Возродили промысел** [Пэнуш] // Правда. – 1986. – 1 апр.

414. Nicorici, V. **Meșteșug tradițional** : [împletitul din mlădițe, din practica de lucru a secției de artizanat a gospodăriei forestiere din Soroca] / V. Nicorici // Moldova socialistă. – 1986. – 21 sept. – P. 4.

415. Rabinovici, I. **Farmecul vechiului meșteșug** : [împletitul de lozie, din practica de lucru a gospodăriei silvice din Soroca] / I. Rabinovici // Moldova socialistă. – 1987. – 11 noiemb. – P. 4.

416. Визиру, А. **У истоков нашей духовности** : [лозоплетение-народный ремесел] / А. Визиру // Спорт. Туризм. – 1991. – 9 окт. – С. 2.

417. Tudoreanu, Boris. **La izvorul tradițiilor** : [despre împletitul din lozie din s. Răciula, Călărași] / Boris Tudoreanu // Moldova suverană. – 1995. – 16 febr. – P. 4.

418. **Reflecții pe marginea unei expoziții internaționale** : [Interviu cu M. Gaugaș, meșter popular în arta împletitului din lozie din r-nul Soroca, participant la cea de-a XIII-a ediție a Târgului Creatorilor Populari din România, membru al Academiei de Artă Tradițională din România] / a cons. Constantin Mardare // Luceafărul. – 1996. – 24 sept. – P. 4.

419. Кобэсняну, Виктор. **Мастер** : [Meșteri în împletitul din lozie Mihail și Elena Gaugaș din s. Rublenița, r-nul Soroca] / Виктор Кобэсняну // Независимая Молдова. – 1997. – 17 янв. – С. 6.

420. Bucătaru, Petru. **Bun e paiul de-mpletit** : [meșteșugul străvechi de confecționare a obiectelor din paie] / Petru Bucătaru // Lanterna magică. – 1997. – Nr. 5-6. – P. 4.

421. Ciobanu, Valeriu. **Paiul de care ne ținem** : [Petru Bucătaru, meșter în arta împletitului din paie, membru al Acad. Meșterilor Populari] / Valeriu Ciobanu // Luceafărul. – 1997. – 17 iul. – P. 4.

422. Bucătaru, Petru. **Pledoarie pentru revitalizarea unui meșteșug uitat** : [împletitul din paie] / Petru Bucătaru // Natura. – 1998. – Nr. 5. – P. 11.

423. Соловьёва, Наталья. **Наталья Канжа получила бронзовую медаль за маски из кукурузы** / Наталья Соловьёва // Новое время. – 2001. – 12 янв. – С. 8.

424. Voitun, A. **Lucrările împletite din fibre vegetale sunt foarte solicitate nu numai în Moldova** : [expoziția-concurs republicană de lucrări ale meșterilor împletitori din fibre vegetale] / A. Voitun // Moldova suverană. – 2001. – 11 apr. – P. 6.

425. Bucătaru, Pavel. **Arta împletitului din paie merită să fie renăscută** : [interviu] / a cons. Maria Mocanu // Moldova suverană. – 2001. – 19 mai. – P. 5.

426. Bucătaru, Pavel. **„Scopul meu principal e reîntoarcerea acestui gen de artă..”** : [interviu cu meșterul popular, împletitor din paie] / a consemnat Mihai Cucereavâi // Lit. și arta. – 2001. – 22 noiemb. – P. 6.

427. Gafton, M. **Tradiția se îmbină cu modernitatea** : [Muzeul Naț. de Etnografie și Istorie Naturală a găzduit cea de-a 9-a ediție a Expoziției meșterilor împletitori din fibre naturale] / M. Gafton // Flux: cotid. naț. – 2003. – 12 iun. – P. 4.

428. Mihailo, Larisa. **Firul fermecat al vieții** : [galeria de artă a ziarului „Capitala” prezintă expoziția lucrărilor meșterului popular Valentina Țurcanu] / Larisa Mihailo // Capitala. – 2005. – 23 apr. – P. 8.

429. **Eugenia Moldovanu** : [meșter popular – împletire în fibre vegetale, președintele Filialei Uniunii Meșterilor Populari de la Nordul Moldovei, membru al Academiei Artelor Tradiționale din România] // Moldova: serie nouă. – 2005. – Nr. 3/4. – P. 48-49. – Text și în lb. engl., rusă.

430. Stici, V. **Împletire în fibre vegetale** : [pănuși] / V. Stici // Moldova: serie nouă. – 2005. – Nr. 9. – P. 53-54.

431. Казакова, Р. **Исток, где утоляешь жажду...** : [о деятельности Клуба флористики „Diana”] / Р. Казакова // Деловая газета. – 2002. – 28 июн. – С. 14.

432. Gafton, Marcela. **Tradiția se îmbină cu modernitatea** : [Muzeul Naț. de Etnografie și Istorie Naturală a găzduit cea de-a 9-a ediție a Expoz. meșterilor împletitori din fibre naturale] / Marcela Gafton // Flux : cotid. naț. – 2003. – 12 iun. – P. 4.

433. **Un meșter popular din Moldova a devenit membru al Academiei Artelor Tradiționale din România** : [Eugenia Moldovanu] // Moldova suverană. – 2003. – 8 aug. – P. 4.

434. Rotaru, Tatiana. **Lumina artei din pănuși** : [Lansarea cărții-album „Arta din pănuși” de Eleonora Voloșciuc] / Tatiana Rotaru // Moldova suverană. – 2004. – 15 ian. – P. 2.

435. **Eugenia Moldovanu** : [meșter popular – împletire în fibre vegetale, președintele Filialei Uniunii Meșterilor Populari de la Nordul Moldovei, membru al Academiei Artelor Tradiționale din România] // Moldova: serie nouă. – 2005. – Nr. 3/4. – P. 48-49.

436. Stici, Veronica. **Împletire în fibre vegetale** : [pănuși] / Veronica Stici // Moldova: serie nouă. – 2005. – Nr. 9. – P. 53-54. – Text și în lb. engl., rusă.

437. Paliț, Iulia. **Măști de Anul Nou din... pănuși** : [despre meșterul popular Natalia Cangea – conducătorul Centrului Raional de Creație și Agrement al Copiilor din Criuleni] / Iulia Paliț // Moldova : serie nouă. – 2006. – Nr. 12. – P. 38-41.

438. Бушинский, Александр. **Смотрины народных талантов** : [ярмарка изделий народных умельцев в Орхее: изделия из листьев кукурузных початков, из лозы...] / Александр Бушинский // Независимая Молдова. – 2008. – 6 авг. – С. 4.

439. Гылка, Оксана. **Мастер-класс по плетению или Выходные в музее этнографии** : [в Национальном музее природы и этнографии открылась вставка-конкурс работ мастеров-плетельщиков из естественного сырья] / Оксана Гылка // Siesta Chișinău. – 2008. – Nr. 5. – С. 51.

440. Burlacu, Diana. **Arta populară – viitorul copiilor acasă** : [despre Eleonora Voloșciuc, membru al Uniunii Meșterilor Populari din Moldova, aut. cărții „Artă din pănuși”] / Diana Burlacu // Apropo magazin. – 2010. – 13 mai. – P. 8.

441. Popa, Victoria. **Natalia Cangea, meșterița păpușilor de pănuși** : [despre expoz. jubiliară a meșterului popular Natalia Cangea] / Victoria Popa // Jurnal de Chișinău. – 2011. – 15 febr. – P. 9.

442. Popov, Doina. **Ea e academiciana care face artă din fibre vegetale!** : [despre Natalia Cangea, primul meșter popular din Republica Moldova care a descoperit arta din pănuși] / Doina Popov // Apropo magazin. – 2011. – 1 dec. – P. 8.

443. Calamanciuc, Gheorghe. **Splendorile pictoriței Ada Țăbuleac** : [despre picturile și sculpturile din pai și pănuși ale pictoriței Ada Țăbuleac, dir. Clubului meșterului popular din mun. Bălți] / Gheorghe Calamanciuc // Lit. și arta. – 2012. – 9 febr. – P. 8.

444. Țârdea-Spinei, Elena. **Pănuși plus... fantezie** : [despre Nina Țernă, profesoară de menaj, meșter popular în confecționarea obiectelor din pănuși] / Elena Țârdea-Spinei // Realitatea (Soroca). – 2012. – 7 aug. – P. 8.

445. Munteanu, Galina. **Meșterul neobosit al împletitului** : [despre meșterul popular Constantin Olteanu din Manta, Cahul, care împletește din fibre vegetale] / Galina Munteanu // Ziarul Național. – 2014. – 24 ian. – P. 22.

445a. Beghiu, Tatiana. **Meșterul popular Filip Boicu îmbracă lemnul în lozia împletită** / Tatiana Beghiu // Ziarul național. – 2015. – 19 mart. – P. 24.

445b. Parfeni, Cristina. **„Povestea mâinilor care creează basme”** : [Centrul Național de Conservare și Promovare a Patrimoniului Cultural Imaterial în colaborare cu Muzeul Național de Etnografie și

Istorie Naturală, a inaugurat expoz. aniversară a meșterului împletitor în fibre vegetale Natalia Cangea, cu genericul „Povestea mâinilor care creează basme”] / Cristina Parfeni // Jurnal de Chișinău. – 2015. – 16 oct. – P. 11.

445c. Voloșciuc, Eleonora. **Arta din pănuși** / Eleonora Voloșciuc; contribuție: Mariana Dobzeu. – Chișinău : Lumina, 2014. – 64 p.; il.

PĂPUȘI ARTIZANALE

446. Șărănuță, Silvia. **Păpușa artizanală** : [Vernisajul expoz. de păpușă artizanală, colectată de Muzeu în ultimele decenii ale sec. XX] / Silvia Șărănuță // Lit. și arta. – 2004. – 17 iun. – P. 3.

447. Фрунзэ, Виорика. **Мир кукол Юлии Руссу** : [о персональной выставке кукол народного мастера Юлии Руссу, в Центр. Научной библиотеке АН РМ] / Виорика Фрунзэ // Столица = Capitala. – 2013. – 15 март. – С. 7.

448. Ursachi, Viorica. **„Мама” păpușilor cu aromă** : [despre Lucia Roșca, care confecționează păpuși cu aromă de levănțică, mentă, cafea, mușețel sau scorțișoară] / Viorica Ursachi // Ziarul național. – 2013. – 6 sept. – P. 12.

FLORISTICA

Albume, Cărți

449. Иванова, Ирина. **Открой в себе художника** (Уроки флористики). – Приложение к журналу «Omnibus». – Кишинев. – 1999.

450. Copteva, Galina. **Minunățiile floristicii** = Чудеса флористики = Wonders of floristics. – Chișinău, 2008.

Articole, Seriale, Ediții periodice

451. Colos, V. **Înveșnicirea naturii** : [despre Clubul de Floristică

„Diana” de la Palatul Sindicatelor din Chișinău] / V. Colos // Patria tânără. – 1996. – 13 apr. – P. 9.

452. Шеховцова, Н. **Букет „Дианы”** : [aniversarea a V-a a Clubului de Floristică „Diana”] / Н. Шеховцова // Кишиневские новости. – 1996. – 16 март. – С. 7.

453. Mihailo, Larisa. **În fața ta pălesc și trandafirii...** : [redacția ziarului „Capitala” a găzduit expoz. pictoriștelor-floriste Lilia Margină și Irina Ivanov, dedicată memoriei Eugeniei Dumbrăveanu] / Larisa Mihailo // Capitala. – 2003. – 12 mart. – P. 8.

454. Величко, Лариса. **Радуга творит чудеса** : [expoz. de artă populară la Bibl. Naț.] / Лариса Величко // Capitala = Столица. – 2003. – 8 март. – С. 9.

455. Mihailo, Larisa. **Cununa făuririi – minunata Diana** : [Clubul floriștilor „Diana” a marcat 15 ani de la fondare prin inaugurarea, în incinta BNRM, a expoziției de opere de pictură, grafică și sculptură floristică] / Larisa Mihailo // Capitala. – 2006. – 20 mai. – P. 8.

456. Curchi, Lilia. **Un tablou în fiecare fir de iarbă** : [despre activitatea clubului floristic „Diana”] / Lilia Curchi // Natura. – 2008. – Dec. (Nr. 12). – P. 5.

457. Соловьева, Татьяна. **Японская императорская семья открыла выставку икебаны в Кишиневе** : [в Национальном музее археологии и истории Молдовы открылась выставка икебаны и японских кукол] / Татьяна Соловьева // Кишиневский обозреватель. – 2008. – 6 март. – С. 21.

458. Куприянова, Дарья. **Поговорим с цветами** : [о персональной выставке Лилии Маржин, рук. Клуба флористов „Диана”] / Дарья Куприянова // Кишиневские новости. – 2011. – 18 март. – С. 8.

458a. **Arta floristică la Chișinău** : [despre expoz. de artă floristică în memoria Irinei Ivanov (1930-2003), fondatorul clubului de floristică „Diana”, găzduită de Muzeul Național de Etnografie și Istorie Naturală] // Ziarul național. – 2015. – 13 febr. – P. 17.

COJOCĂRITUL

Albume, Cărți

459. Pamfile, T., Lupescu, M. **Cromatica poporului român**. – București, 1914. – P. 204-210.

460. Vlăduțiu, Ion. **Etnografia românească**. – București, 1973. – Editura Științifică. – P. 347.

461. Тесленко, В. **Народные художественные промыслы Молдавии**. – Кишинев, 1978. – Изд-во: Карта Молдовенеаскэ. – С. 39-55.

462. Butură, Valer. **Etnografia poporului român: Cultura materială**. – Cluj-Napoca, 1978. – Editura Dacia. – P. 402-408.

463. Cioară, M. **Zona etnografică Rădăuți**. – București: Ed. Sport-Turism, 1979. – P. 59.

464. Horsia, O. **Zona etnografică Buzău**. – București: Ed. Sport-Turism, 1981. – P. 36.

465. Ichim, D. **Zona etnografică Trotuș**. – București: Ed. Sport-Turism, 1983. – P. 64.

466. **Mărginenii Sibiului: Civilizație și cultură populară românească**. – București: Ed. Științifică și Enciclopedică, 1985. – P. 267-272.

467. Bănățeanu, T., Georgeta, S. **Zona etnografică Vrancea**. – București: Ed. Sport-Turism, 1988. – P. 47.

Articole, Seriale, Ediții periodice

468. Turea, Larisa. **Mai departe de calul Traian** : [despre meșterul în arta pielăritului, Vera Petrovski] / Larisa Turea // Moldova. – 1979. – Nr. 6. – P. 36-37.

468a. **Cojoace și cojocel** // Femeia Moldovei : 1992. – Nr. 9-12. – P. 112-113.

469. Dunaeva, V. **Fiecare meșter are taina sa** : [portretul de creație al meșterului Marina Gherbanovski (lucrări din piele)] / V. Dunaeva // Curierul de seară. – 1993. – 18 mart. – P. 3; Вечерний Кишинев. – 1993. – 18 март. – С. 3.

470. Postică, Gheorghe. **Prelucrarea pieilor** / Gheorghe Postică // Analele Științifice ale Universității Libere Internaționale din Moldova: Seria Istorie. – 2000. – Vol. 1. – P. 31.

471. Hadârcă, Natalia. **Cojocăritul care face minuni din pielica oilor** : [despre Constantin Cojan, unul dintre pușinii meșteșugari care mai cos căciuli de cârlan și bondițe] / Natalia Hadârcă // Adevărul (Moldova). – 2011. – 29 dec. – P. 5.

**INDUSTRIA CASNICĂ TEXTILĂ.
PRELUCRAREA ȘI COLORATUL LÂNII**

Albume, Cărți

472. Ieniștea, M. **Vopsitul cu buruieni la Nișcani**. – Chișinău: Tiparul moldovenesc, 1937. – 10 p.

473. **Portul și industria casnică textilă în Munții Apuseni**. – București, 1944. – P. 41-46.

474. Pamfile, T., Lupescu, M. **Cromatică poporului român**. – București, 1914. – P. 1-123.

PRELUCRAREA CÂNEPEI

Albume, Cărți

475. Pamfile, T., Lupescu, M. **Cromatica poporului român.** – București, 1914. – P. 124-172.

ȚESUTUL COVOARELOR

Albume, Cărți

476. Opreșu, Gh. **Arta țărănească la români.** – București, 1922. – P. 36-48.

477. Гоберман, Д. **Молдавские ковры.** – Кишинев: Картя Молдовенеаскэ, 1959. – 35 репрод.

478. Гоберман, Д. **Ковры Молдавии.** – Кишинев: Картя Молдовенеаскэ, 1960. – 81 стр.; 132 репрод.

479. Focșa, M. **Muzeul de artă populară al Republicii Socialiste România.** – București. – 1967. – Ed. Meridiane. – P. 15-18.

480. Vlăduțiu, Ion. **Etnografia românească.** – București, 1973. – Editura Științifică. – P. 378.

481. Holban, E., Tomaselli-Holban, A. **Arta populară din județul Galați.** – Galați, 1974. – P. 124-197.

482. Bănățeanu, T. **Arta populară bucovineană.** – Suceava: Centrul de îndrumare a creației populare și a mișcării artistice de masă al județului Suceava, 1975. – P. 101-125.

483. Butură, Valer. **Etnografia poporului român : Cultura materială.** – Cluj-Napoca, 1978. – Editura Dacia. – P. 392-401.

484. Тесленко, В. **Народные художественные промыслы Молдавии.** – Кишинев, 1978. – Изд-во: Картя Молдовенеаскэ. – С. 76-94.

485. Mihăilescu, L. **Catalogul colecțiilor de etnografie și artă populară ale Muzeului Brăilei.** – București, 1979. – P. 203-234.

486. Pertrescu, P., Stoica, G. **Arta populară românească.** – București: Meridiane, 1981. – P. 53-70.

487. Vlăduțiu, I. **Creatori populari contemporani din România.** – București: Ed.: Sport-Turism, 1981. – P. 84-88, 138-167.

488. Șărănuță, S. **Ornamente populare moldovenești = Молдавский народный орнамент = Les ornements populaires moldaves.** – Chișinău: Timpul, 1984. – P. 14-59.

489. **В краю народных мастеров = Le pays des maitres d'art populaire.** – Кишинев: Тимпул, 1985. – С. 171-182.

490. Постолаки, Е. **Молдавское народное ткачество (XIX – нач. XX в.).** – Кишинев: Штиинца, 1987. – 205 стр.

491. Paveliuc-Olaru, A. **Zona etnografică Botoșani.** – București: Ed. Sport-Turism, 1983. – P. 40.

492. Spînu, M., Bratiloveanu, Gh. **Zona etnografică Suceava.** – București: Ed. Sport-Turism, 1983. – P. 45.

493. Bănățeanu, T., Georgeta, S. **Zona etnografică Vrancea.** – București: Ed. Sport-Turism, 1988. – P. 46.

494. **Covorul moldovenesc / alcăt. V. Zelenciuc., E. Postolachi.** – Chișinău: Timpul, 1990. – 132 p.

495. **Covoare basarabene / ed. Varvara Buzilă.** – București : Editura Institutului Cultural Român, 2013. – 251 p.

496. Mardare, Gheorghe. **Arta covoarelor vechi românești basarabene / coord. Vitalie Coroban.** – Chișinău : Cartier, 2016. – 336 p.

Articole, Seriale, Ediții periodice

497. Сытник П. **Молдавские ковры на Всемирную выставку в Париже** / П. Сытник // Красная Бессарабия. – 1936. – Nr. 11. – С. 11.

498. Drumul nou : Revistă pentru îndrumarea agricultorilor. – București, 1937. – Anul VII. – Nr. 4. – P. 1.

499. Lvov, D. **Covor basarabean** / D. Lvov // Cetatea Moldovei. – 1943. – An. IV. – Vol. X. – Nr. 8-9. – P. 369.

500. Кожевникова, К. **Ковры Молдавии** / К. Кожевникова // Советская Молдавия. – 1953. – 6 окт. – С. 2.

501. Гоберман, Д. **Искусство ковроделия в Молдавской ССР** / Д. Гоберман // Советская этнография. – 1959. – Nr. 3. – С. 57-72.

502. **Выставка молдавских ковров в Москве** // Советская Молдавия. – 1959. – 5 нояб. – P. 3.

503. Гоберман, Д. **Народный молдавский ковер в современной квартире** / Д. Гоберман // Декоративное искусство СССР. – 1962. – Nr. 11. – С. 39-42.

504. Bontea, Elena. **Covorul – obiect de artă** / Elena Bontea // Cultura Moldovei. – 1962. – 2 dec. – P. 4.

505. Donos, A. **Covorul moldovenesc** / A. Donos // Cultura. – 1966. – 22 sept. – P. 10.

506. Burov, S. **Un covor moldovenesc din sec. XIX** / S. Burov // Cultura. – 1967. – 21 ian. – P. 13.

507. Șărănuță Silvia. **Covorul moldovenesc** : [aportul artei populare tradiționale adus în țesutul covoarelor contemporane moldovenesti] / Silvia Șărănuță // Calendar de masă 1968. – Chișinău, 1967. – P. 154.

508. Ciocanu, A. **Covorul moldovenesc** / A. Ciocanu // Moldova. – 1967. – Nr. 11. – P. 16-20.

509. **Ковры „Каса Маре”** : [на международную выставку в Загребе] // Известия. – 1968. – 4 сент.

510. Володин, С. **Древняя профессия молодых** : [ковровщицы Комрата] / С. Володин // Молодежь Молдавии. – 1968. – 28 дек. – С. 5.

511. Gheorghîță, I. **Sinteza gustului artistic** : [despre metodele de confecționare a covoarelor din Moldova] / I. Gheorghîță // Cultura. – 1968. – 7 dec. – P. 13.

512. Boboc, S. **Din istoria confecționării covoarelor moldovenesti** / S. Boboc // Viața satului. – 1969. – 15 mai. – P. 4.

513. Sulimovici, G. **Țesătoarele din Tabara r. Strășeni** / G. Sulimovici // Chișinău. Gaz. de Seară. – 1969. – 28 mai. – P. 3.

514. Donos, A. **500 de trandafiri** : [despre arta covoarelor din s. Bădiceni, r. Soroca] / A. Donos // Cultura. – 1971. – 13 febr. – P. 13.

515. Станчу Е. **Старинное сукноделие молдован** / Е. Станчу // Советская этнография. – 1972. – Nr. 1. – С. 119-121.

516. Шмундяк, Т. **Живут в Ливэдень, Дрокиевского района** : [ковровщицы, сестры Надежда и Софья Григор] / Т. Шмундяк // Советская Молдавия. – 1972. – 25 марта. – С. 4.

517. Чулский Г. **Мастерицы молдавского узора** : [филиалу народных художественных промыслов – 10 лет] / Г. Чулский // За коммунизм (Оргеев). – 1972. – 27 дек.

518. Olvinschi, A. **Lucrând la modele de covoare** : [secția de etnografie și de studiere a artelor a AȘ a RSSM] / A. Olvinschi //

Chișinău. Gaz. de seară. – 1975. – 1 oct; Вечерний Кишинев. – 1975. – 1 окт. – P. 3.

519. **Care sunt ipostazele căutării – între inspirație și muncă – pentru a face un covor original?** : [dialog cu meșterul popular, S. Vrânceanu] // Moldova. – 1977. – Nr. 4. – P. a 4-a a cop.

520. Bobernağă, Sofia. **Între tradiție și inovație** : [despre covoarele Mariei Răcilă, candidate la premiul „Boris Glavan”] / Sofia Bobernağă // Nistru. – 1977. – Nr. 10. – P. 148-150.

521. Bobernağă, Sofia. **Realism poetic și virtute spirituală** : [despre Maria Saca-Răcilă, meșter al covorului moldovenesc contemporan, candidat la Premiul „Boris Glavan” al Comsomolului din Moldova] / Sofia Bobernağă // Moldova socialistă. – 1977. – 8 sept. – P. 4.

522. **Живая нить ковра** : [Мария Сака-Рэчилэ] // Комсомольская правда. – 1977. – 23 окт. – С. 2.

523. Neiceva, T. **Tradiție și inovație** : [despre tapiserița S. Vrânceanu] / T. Neiceva // Lit. și arta. – 1978. – 24 aug. – P. 7.

524. Andreeva, M. **Dor de veșnica culoare** : [despre E. N. Livadaru din s. Volcineț, r. Călărași, meșteriță în ale țesutului] / M. Andreeva // Viața satului. – 1979. – 9 iun. – P. 4.

525. Olărescu, V. **Curcubee în iarnă** : [despre meșterițele de covoare din s. Maximeni, r. Cimișlia] / V. Olărescu // Literatura și arta. – 1982. – 2 mart. – P. 7.

526. Rotaru, P. **Covoarele moldovenești** / P. Rotaru // Literatura și arta. – 1978. – 2 mart. – P. 7.

527. Șauga, O. **Flori cu petale de vis** : [despre făuritoarele de covoare din s. Mihailovca, r. Cimișlia] / O. Șauga // Viața satului. – 1978. – 2 dec. – P. 4.

528. Постолаки Е. **Из истории крашения пряжи у молдован (XIX-нач. XX в)** / Е. Постолаки // Известия АН МССР. Сер. обществ. наук. – 1979. – Nr. 3. – С. 72-78.

529. Dumbrăveanu, A. **Flori ce nu se ofilesc nicicând...** : [țesutul covoarelor în republică] / A. Dumbrăveanu // Literatura și arta. – 1979. – 9 aug. – P. 7.

530. Rotaru, P. „**Un prosop se țese dintr-un cântec**” : [despre țesătoarele din s. Lozova, r. Strășeni] / P. Rotaru // Femeia Moldovei. – 1980. – Nr. 2. – P. 14-15.

531. Postolachi, N. **Reportaj la un început de covor** : [despre meșterii populari E. Slutu și N. Pânzari din s. Tepilova, r. Soroca] / N. Postolachi // Femeia Moldovei. – 1980. – Nr. 3. – P. 16.

532. „**Fiecare izvod își are jersul său**” : [dialog cu E. Livădaru, meșter la țesutul prosoapelor din s. Vălcineți, r. Călărași] / a cons. C. Mardare // Tinerimea Moldovei. – 1981. – 18 febr. – P. 4.

533. Постолаки. Е. **Орудия народного ткачества у молдлан в XIX – нач. XX в.** / Е. Постолаки // Известия АН МССР. Сер. общ. наук. – 1981. – Nr. 3. – С. 57-64.

534. Кантор, Л., Тымчишир, В. **И красок нежное звучанье** : [о народном мастере, ткачихе М. Н. Гангурия из Кишинева] / Л., Кантор, В. Тымчишир // Труд. – 1982. – 19 нояб. – P. 3.

535. Mardare, Gh. **Îmblânzirea firului moștenitor de comori** : [despre meșterii profesioniști ai covorului clasic-moldovenesc] / Gh. Mardare // Lit. și arta. – 1982. – 2 dec. – P. 7.

536. **Молдавскик ковры** // Культура и жизнь. – 1983. – Nr. 5. – С. 48.

537. Vorobiova, Iu. **Renașterea unui vechi meșteșug** : [războiul de țesut servet, renăscut de G. Casian, originar din s. Lozova, r. Strășeni] / Iu. Vorobiova // Chișinau. Gaz. de seară. – 1983. – 14 mai. – P. 3; Moldova socialistă. – 1983. – 18 mai. – P. 4.

538. Olărescu, V. **Dulce, floarea harului...** : [despre meșterițele de țesut covoare din s. Glavan, r. Drochia] / V. Olărescu // Graiul mâinilor măiestre : [culegere de publicistică] / alcăt. C. Mardare. – Chișinău, 1983. – P. 11-12.

539. „**Salvarea și punerea în lumină a covoarelor din străbuni este totuna ca și a îngriji un izvor cu apă de leac**” : [dialog cu M. Saca-Răcila, meșter popular] / a cons. L. Turea // Moldova. – 1984. – Nr. 3. – P. 34-35.

540. Евдокимова, Е. **Сотканное чудо** : [о народном мастере, ткачихе, М. Н. Гангурян из Кишинева] / Е. Евдокимова // Вечерний Кишинев. – 1984. – 18 февр. – С. 3.

541. Zbârciog, Vlad. **Coborând în profunzimi, spre esențe** : [despre M. Saca-Răcila, meșter popular, artistă în arta tapiseriei] / Vlad Zbârciog // Lit. și arta. – 1984. – 8 mart. – P. 6.

542. Zbârciog, Vlad. **Metafore plastice despre existența noastră în timp** : [din activitatea Mariei Saca-Răcila în arta goblenului moldovenesc] / Vlad Zbârciog // Nistru. – 1984. – Nr. 10. – P. 147-152.

543. Mardare, Gh. **Un portret al goblenului contemporan moldovenesc** / Gh. Mardare // Lit. și arta. – 1984. – 6 dec. – P. 6.

544. **Килимы** : [молдавские безворсовые ковры ручной работы] // Культура и жизнь. – 1985. – Nr. 9. – С. 48.

545. Negură, Andrei. **Tradițiile tapiseriei în Moldova** / Andrei Negură // Moldova. – 1986. – Nr. 9. – P. 35.

546. Mardare, D. **Ce înseamnă „Sănătău”** : [unul din cele mai frecvente motive ornamentale din covorul, broderia și costumul popular moldovenesc] / D. Mardare // Orizontul. – 1986. – Nr. 11. – P. 54-55.

547. Mardare, Gh. **„Elementul corupt” ori catarsisul (?) în covorul vechi moldovenesc** / Gh. Mardare // Nistru. – 1987. – Nr. 6. – P. 148-152.

548. **Гоблен-метафора сотканная шерстяной нитью** : [interviu cu artistul A. Negură o moldavă gobelene] / интерв. вела А. Дойнару // Днестровский маяк (Резина). – 1987. – 27 июн. – С. 4.

549. Кожолянко, Г. **Исследование домашнего ткачества молдован** / Г. Кожолянко // Народное творчество и этнография. – 1988. – Nr. 3. – С. 81-82.

550. Buzilă, Varvara. **În lumea semnelor străbune** : [despre frumusețea vechilor covoare moldovenești] / Varvara Buzilă // Moldova. – 1988. – Nr. 2. – P. 30-31.

551. Buzilă, Varvara. **Pomul veșniciei tinereții** : [despre covoarele moldovenești cu străvechiul motiv „Pomul vieții”, care se păstrează la Muzeul Republican de Studiere a Ținutului Natal] / Varvara Buzilă // Moldova. – 1988. – Nr. 4. – P. 16.

552. **Comorile noastre netrecătoare** : [șezătorile, țesutul covoarelor] // Viața satului. – 1988. – 11 iun.

553. Mardare Gh. **A firului de lână sclipire dinamică...** : [covorul vechi moldovenesc din Bugeac] / Gh. Mardare // Orizontul. – 1988. – Nr. 7. – P. 53-55; Горизонт. – 1988. – Nr. 7. – С. 53-55.

554. Ilieș, P. **Țesute din dor** : [Despre frumusețea covoarelor moldovenești, care sunt o zestre spirituală a poporului] / P. Ilieș // Femeia Moldovei. – 1989. – Nr. 1. – P. 25.

555. Drăguțanu, G. **Lumina suferințelor** : [despre G. Cheptene, meșter popular al RSSM, țesător de covoare] / G. Drăguțanu // Învățământul public. – 1989. – 8 mart. – P. 4.

556. Postolachi, E. **Din zestrea neamului** : [arta covoarelor moldovenești] / E. Postolachi // Femeia Moldovei. – 1989. – Nr. 4. – P. 21.

557. Postolachi, E. **Pomul vieții și al nemuririi** : [ornamentica scoarțelor moldovenești] / E. Postolachi // Femeia Moldovei. – 1989. – Nr. 7. – P. 20-21.

558. Macovei, T., Postolachi, E. **Lăicerele** : [o podoabă de bază a casei] / T. Macovei, E. Postolachi // Femeia Moldovei. – 1990. – Nr. 2. – P. 20-21.

559. Добровольская, Л., Курганова, М. **Молдавские узоры** : [этнографическая студия республиканского детского Дворца] / Л. Добровольская, М. Курганова // Учительская газета. – 1990. – Ноябрь. (Nr. 46). – С. 12.

560. Blaga, L. **Scoarțele basarabene** : [arta populară românească] / L. Blaga // Sud-Est. – Nr. 3. – 1991. – P. 12-13.

561. Purice, Lucia, Zbârciog, Vlad. **Întoarcere către esențele artei populare** : [universul creației Elenei Rotaru, artist plastic, meșter popular] / L. Purice, V. Zbârciog // A patra dimensiune. – Chișinău, 1991. – P. 51-65.

562. Codan, A. **Contemplarea multicolorului** : [despre covoarele moldovenești] / A. Codan // Moldova și lumea. – 1992. – Nr. 1. – P. 16-17.

563. Postolachi, Elena. **Covorul moldovenesc** : [din istorie] / Elena Postolachi // Terra Moldaviae. – 1993. – Nr. 1. – P. 88-89.

564. Mardare, Gheorghe. **Manifestări ierarhice ale imaginarii în decorul covoarelor vechi românești din Basarabia** / Gheorghe Mardare // Arta-94 / Academia de Științe a Republicii Moldova: Institutul de Istoria și Teoria Artei. – Chișinău, 1994. – P. 43-51.

565. Simac, Ana. **Tradiții populare în tapiseria contemporană din Republica Moldova** // Arta-1997 / Ana Simac // Academia de Științe a Republicii Moldova: Institutul de Istoria și Teoria Artei. – Chișinău, 1994. – P. 175-182.

566. Grădinaru, F. **Meșterițele** : [în croșetare și confecționarea covoarelor, s. Donici, Orhei] / F. Grădinaru // Viața satului. – 1995. – 15 iul. – P. 8.

567. Barbas, Eleonora. **Creatoarea de tapiserie Ecaterina Ajder** / Eleonora Barbas // Flux. – 1995. – 22 sept. – P. 16.

568. Popa, A. **La izvoarele frumosului** : [la sfat cu vestitele țesătoare din s. Ignatei, r. Rezina] / A. Popa // Femeia Moldovei. – 1996. – Nr. 6. – P. 4, 5, 9.

569. Postolachi-Iarovoii, Elena. **Textilele – fenomen de cultură** : [Participarea Republicii Moldova la Simpozionul și Conferința a IV-a a Comunității Europene a traseelor de textile de la Sankt-Petersburg] / Elena Postolachi-Iarovoii // Femeia Moldovei. – 1996. – Nr. 1. – P. 14.

570. Bălțeanu, Ion. **Mă întreb: ce e mai de preț? „Barahlăul” adus de aiurea sau covorul țesut aici...** : [problema meșteșugurilor populare] / Ion Bălțeanu // Lanterna magică. – 1997. – Nr. 5-6. – P. 3.

571. **Covoare vechi basarabene în Vest (la Oslo, Norvegia)** : [expoziția „Veșnicia s-a născut la sat: dialoguri culturale”, organizată de Muzeul Etnografic și Muzeul Satului din București] // Momentul. – 1997. – 4 febr. – P. 2.

572. Суручану, Валерия. **Всегда открытые окна** : [expoz. de

goblenuri a Elenei Rotaru la Muzeul Național de Istorie a Moldovei] / Валерия Суручану // Независимая Молдова. – 1997. – 19 авг. – С. 3.

573. Postică, Gheorghe. **Producerea fibrelor și țesăturilor** / Gheorghe Postică // Analele Științifice ale Universității Libere Internaționale din Moldova: Seria Istorie. – 2000. – Vol. 1. – P. 31-32.

574. Diviza, Irina. **Portret în cadrul „Ferestrei spre Univers”** : [mândria colecției de artă moldovenească a Muzeului Național de Arte Plastice sunt goblenurile Mariei Saca-Răcilă] / Irina Diviza // Capitala. – 2001. – 14 febr. – P. 5.

575. Borș, Ion. **Cerga Elvirei Cemortan-Voloșin încălzește sufletele dornice de frumos** / Ion Borș // Tineretul Moldovei. – 2003. – 27 febr. – P. 6.

576. Cazacliu, Aurelia. **Tapiseria – între tradiție și modernism** : [expo. personală de tapiserie a Elvirei Cemortan-Voloșin] / Aurelia Cazacliu // Făclia. – 2003. – 12 apr. – P. 5.

577. Despa, Oxana. **Metamarfoze în tapiserie** : [Bibl. „Maramureș” din Chișinău a găzduit o expo. de tapiserii, organizată în cadrul Cenaclului „Atlas cultural”] / Oxana Despa // Capitala. – 2003. – 16 apr. – P. 8.

578. Lavric, Victor. **Elvira Cemortan-Voloșin** : [portr. de creație] / Victor Lavric // Lit. și arta. – 2003. – 10 apr. – P. 6.

579. Bălțeanu, Ion. **Țesutul decorativ în creația meșterilor populari** / Ion Bălțeanu // Revistă de Etnografie : serie nouă. – 2006. – Nr. 5. – P. 72-78.

580. **В музее этнографии открылась выставка „Молдавский национальный ковер”** // Кишиневский обозреватель. – 2008. – 18 сент. – С. 23.

581. Gheorghîță, Eugen. **O tapiserie voievodală** : [despre Elena Rotaru] / Eugen Gheorghîță // Lit. și arta. – 2011. – 12 mai. – P. 8.

582. Pruteanu, Nadia. **Festivalul covorului basarabean** : [despre prima ed. a Festivalului „Frumos covor basarabean”, desfășurată în s. Clișova, Orhei] / Nadia Pruteanu // Plaiul Orheian. – 2013. – 28 iun. – P. 3; Natura. – 2013. – Nr. 9. – P. 15.

583. Puiu, Victoria. **Războiul de țesut... amintiri** : [despre meșterul popular Valentina Ursu, din s. Vălcineț, Călărași] / Victoria Puiu // Timpul. – 2013. – 5 iul. – P. 17.

584. Пинегина, Ирина. **Гайдарские узоры снова выступают на коврах** : [о традиционном ковроткачестве в с. Гайдары Чадыр-Лунгского р-на] / Ирина Пинегина // Молдавские ведомости. – 2013. – 6 сент. – С. 8.

585. Florea, Silvia. **Țesutul artistic – valoare a patrimoniului cultural** / Silvia Florea // Realități culturale. – 2014. – Nr. 6. – P. 23, 24.

586. Istrati, Ruxanda. **Tradiția covoarelor din comuna Țara, raionul Florești** / Ruxanda Istrati // Buletin științific: Rev. de Etnogr., Științele Naturii și Muzeologie: ser. nouă. – 2012. – Vol. 17 (30). – P. 123-135.

587. Bortă, Victoria. **Primul Târg Național al Covorului** / Victoria Bortă // Ziarul național. – 2014. – 19 dec. – P. 19.

588. Buzilă, Varvara. **Dimensiunile axiologice naționale și mondiale ale scoarței basarabene** / Varvara Buzilă // Akademos. – 2014. – Nr. 3(34). – P. 167-172.

589. Mitrofan, Tatiana. **Covoarele sorocene la Târgul Național al Covorului** / Tatiana Mitrofan // Observatorul de Nord. – 2014. – 19 dec. – P. 7.

590. Șărănuță, Silvia. **Un covor, o amintire, un document** / Silvia Șărănuță // Lit. și arta. – 2014. – 11 sept. – P. 6.

590a. **Cea de-a doua ediție a Târgului Național al Covorului cu genericul „Covorul dorului”** // Ziarul național. – 2015. – 11 dec. – P. 17.

590b. Ciutac, Lia. **Secretele unui covor moldovenesc** : [despre festivalul „Frumos Covor Basarabean”, desfășurat la Clișova Nouă, Orhei] / Lia Ciutac // Timpul. – 2015. – 17 iul. – P. 17.

590c. Cujbă, Lucia. **Țesutul covoarelor sau Arta veșniciei** / Lucia Cujbă // Moldova. – 2014. – Nr. 11/12. – P. 60-64.

590d. Gorea, Veronica. **Covoare vechi cu o față nouă** : [despre Victor Crudu, restaurator de covoare vechi din colecția Muzeului de Istorie și Etnografie din Ungheni] / Veronica Gorea // Expresul. – 2015. – 11 dec. – P. 8.

590e. Mitrofan, Tatiana. **Covorul moldovenesc – trecut glorios și viitor incert** : [despre Nina Manea, locuitoare a s. Căinari Vechi, Soroca, păstrătoarea meșteșugului și tradiției țesutului] / Tatiana Mitrofan // Observatorul de Nord. – 2015. – 20 noiemb. – P. 6.

590f. Popa, Victoria. **Covorul basarabean, sărbătorit la Clișova Nouă, Orhei** : [despre Festivalul „Frumos covor basarabean”] / Victoria Popa // Jurnal de Chișinău. – 2015. – 17 iul. – P. 7.

590g. Șărănuță, Silvia. **Covorul basarabean** / Silvia Șărănuță // Lit. și arta. – 2015. – 20 aug. – P. 6.

590h. Ștefan, Andreea. **Patrimoniul moldovenesc apreciat în întreaga lume** : [despre expoz. de covoare țesute de meșterul popular Tatiana Popa și expuse la Muzeul „Casa părintească” din s. Palanca, r-nul Călărași] / Andreea Ștefan // Jurnal de Chișinău. – 2015. – 6 mart. – P. 18.

PROSOAPE

Albume, Cărți

591. **Республиканская выставка народного творчества (1959 год)** : Каталог. – Кишинев: Картя Молдовенеаскэ, 1961. – илл. 8-15.

592. Șărănuță, Silvia. **Prosoape populare moldovenești**. – Chișinău: Timpul, 1969. – 30 il.

593. Holban, E., Tomaselli-Holban, A. **Arta populară din județul Galați**. – Galați, 1974. – P. 39-89.

594. Bănățeanu, T. **Arta populară bucovineană**. – Suceava: Centrul de îndrumare a creației populare și a mișcării artistice de masă al județului Suceava, 1975. – P. 125-127.

595. Mihăilescu, L. **Catalogul colecțiilor de etnografie și artă populară ale Muzeului Brăilei**. – București, 1979. – P. 145-202.

596. Șărănuță, S. **Ornamente populare moldovenești** = Молдавский народный орнамент = Les ornements populaires moldaves. – Chișinău: Timpul, 1984. – P. 14-32.

597. **Вкраю народных мастеров** = Le pays des maitres d'art populaire. – Кишинев: Тимпул, 1985. – С. 183-193.

598. Șofransky, Zina. **Ștergarul tradițional moldovenesc**. – București-Chișinău : Vavila Edinf, 2002. – 236 p.

599. Ciocanu, M. **Ștergare moldovenești** (sf. sec. XIX – înc. sec. XX) : Colecțiile muzeului Național de Etnografie și Istorie Naturală. – Chișinău, 2003. – 95 p.

Articole, Seriale, Ediții periodice

600. Mardare, C. **Să ne crească vița de nădejde** : [dialog cu meșterul popular în țesutul prosoapelor, E. Dobandă] / C. Mardare // Graiul mâinilor maestre. – Chisinau, 1983. – P. 21-34.

601. Mardare, C. **Ca suveica printre fire** : [despre M. Dosca din s. Lozova, r. Strășeni, meșteriță la țesutul prosoapelor] / C. Mardare // Moldova socialistă. – 1988. – 7 aug. – P. 4.

602. Armașu, L. **Meșterițele** : [confecționarea prosoapelor în s. Chirianca, Strășeni] / L. Armașu // Viața satului. – 1993. – 16 oct. – P. 6.

603. Harbuzaru, P. **Prosopul miresei la Olănești, Ștefan-Vodă** / P. Harbuzaru // Lit. și arta. – 1995. – 10 aug. – P. 6.

604. Zbârciog, Vlad. **Ștergare tradiționale moldovenești** / Vlad Zbârciog // Lit. și arta. – 2004. – 11 mart. – P. 6.

605. Secrieru-Harbuzaru, Parascovia. **Prosopul miresei la Drojdieni** : [despre Vasilisa Gurulea, meșter popular din s. Drojdieni, r-nul Nisporeni] / Parascovia Secrieru-Harbuzaru // Lit. și arta. – 2014. – 21 aug. – P. 6.

BRODERIA ȘI CROȘETAREA

Albume, Cărți

606. Petrescu, P. **Broderii pe piele în arta populară românească**. – București: Meridiane, 1968. – 39 p.; 50 il.

607. Holban, E., Tomaselli-Holban, A. **Arta populară din județul Galați**. – Galați, 1974. – P. 90-122.

608. Bănățeanu, T. **Arta populară bcovineană**. – Suceava: Centrul de îndrumare a creației populare și a mișcării artistice de masă al județului Suceava, 1975. – P. 127-132.

609. Тесленко, В. **Народные художественные промыслы Молдавии**. – Кишинев, 1978. – Изд-во: Картя Молдовенеаскэ. – С. 64-75.

610. Vlăduțiu, I. **Creatori populari contemporani din România**. – București: Ed. Sport-Turism, 1981. – P. 91-95, 168-189.

611. Secrieru-Harbusaru, Parascovia. **Mit, ritual, tradiție în arta croșetării și broderiei din Basarabia** : Suport didactic la educația tehnologică. – Ch.: „Bons Offices” SRL, Policadran SRL, 2009. – 88 p.

612. Chiriac, Olga. **Bucurii brodate**. – Chișinău: Cu drag, 2013. – 172 p.

Articole, Seriale, Ediții periodice

613. Zelenciuc, V. **Moștenire scumpă** : [despre arta țesutului și broderiei] / V. Zelenciuc // Cultura. – 1966. – 9 apr. – P. 12.

614. Șărănuță, Silvia. **Unde ne sunt broderiile?** : [despre broderia populară moldovenească] / Silvia Șărănuță // Cultura. – 1967. – 26 aug. – P. 13.

615. Șărănuță, Silvia. **Broderia moldovenească** / Silvia Șărănuță // Calendar 1972. – Chișinău, 1971. – P. 35.

616. Șoimaru, I. **Niculina Tcacenco** : [meșter popular în ale broderiei, macrameului, țesutului] / I. Șoimaru // Femeia Moldovei. – 1987. – Nr. 12. – P. a 4-a a cop.

617. Țoi, V. **Algoritmul vechilor broderii** : [pe costumul național moldovenesc] / V. Țoi // Chișinău. Gaz. de seară. – 1988. – 20 aug.; Вечерний Кишинев. – 1988. – 20 авг. – P. 3.

618. Соловьева, С. **Наряд на все времена** : [о вышивальнице народных костюмов Н.Мунтяну] / С. Соловьева // Горизонт. – 1989. – Nr. 4. – С. 40-42.

619. Postolache, Elena. **Artă fermecătoare** : [despre măestria Parascoviei Secrieru, conducătoarea cercului etnografic de croșetare de la Palatul Republican al pionerilor și elevilor, meșter popular] / Elena Postolache // Femeia Moldovei. – 1989. – Nr. 11. – P. 20-21.

620. Mihailo, Larisa. **Firul destinului** : [despre V. Martincus, meșter popular în domeniul broderiei] / Larisa Mihailo // Chișinău. Gaz. de seară. – 1990. – 3 ian. – P. 3; Вечерний Кишинев. – 1990. – 3 янв. – С. 3.

621. **Artizianatul și educația** : [interviu cu N. Vidrașcu, maestră a tehnicii croșetării] / a cons. E. Gore // Făclia. – 1990. – 5 ian. – P. 3.

622. Новицки, М. **Мелодии цветных нитей** : [вышивка как вид прикладного искусства] / М. Новицки // Факел. – 1991. – 1 нояб. – С. 2.

623. Саламатова, С. **Обучение художественной обработке тканей в молдавской школе** / С. Саламатова // Школа и производство. – 1991. – Nr. 11. – С. 40-43.

624. Саламатова, С., Чебан, И. **Изучение молдавской вышивки и ее использование для украшения одежды в школе** / С. Саламатова, И. Чебан // Школа и производство. – 1991. – Nr. 12. – С. 34-36.

625. Lozovanu, A. **Pasiunea Sufletului** : [N. Vidrașcu, renumit meșter popular în arta horboțelelor] / A. Lozovanu // Făclia. – 1991. – 9 aug. – P. 10.

626. **Macrameul: inspirație și fantezie** : [interviu cu E. Kravcenko, meșterită în arta macrameului] / a cons. I. Brâzna // Femeia Moldovei. – 1993. – Nr. 9-12. – P. 51.

627. Postolachi-Iarovoi, E. **O revenire la autenticitate** : [țesut, broderie, împletit] / E. Postolachi-Iarovoi // Femeia Moldovei. – 1995. – Nr. 9. – P. 4-5.

628. Tamazlăcaru, Elena. **Pomul vieții** : [despre Antonina Rusu, meșter poular] / Elena Tamazlăcaru // Lit. și arta. – 1996. – 8 aug. – P. 3.

629. Берестов, В. **Как Надежда „попалась” на крючок** : [despre Nadejda Vidrașcu, meșter popular în arta croșetării] / В. Берестов // Кишиневские новости. – 1996. – 31 авг. – P. 5.

630. Bălțeanu, Ion. **Miracolul inspirației** : [expoziție republicană a lucrărilor meșterilor populari în croșetare și broderie] / Bălțeanu, Ion // Dialog. – 1997. – 4 dec. – P. 8.

631. Finică, Gheorghina. **Broderia la sfârșit de secol** : [vernisajul expoziției lucrărilor de broderie a meșterului popular Valentina Marțincus și a discipolilor săi la Muzeul Național de Etnografie și Istorie Naturală] / Gheorghina Finică // Lit. și arta. – 1997. – 28 aug. – P. 7.

632. Рошин, Вадим. **Золото кружев** : [expoziția-concurs la Muzeul Naț. de Etnogr. și Ist. Naturală] / Вадим Рошин // Независимая Молдова. – 2000. – 12 дек. – P. 3.

633. Moldovan, A. **„Curcubeul”** : Cenaclul social-cultural al femeilor înseamnă dibăcie și frumusețe / A. Moldovan // Capitala. – 2001. – 21 noiemb. – P. 4.

634. Revenco, M. **Să ne cunoaștem valorile** : [în incinta Muzeului Național de Etnografie și Istorie Naturală a fost inaugurată expoziția de lucrări ale meșterilor în croșetă și broderie „Croșeta de aur”] / M. Revenco // Făclia. – 2001. – 19 dec. – P. 8.

635. Voitun, Aneta. **„Frumosul va salva lumea...”** : [arta croșetării. Nadejda Vidrașco, membru al Academiei de Arte Tradiționale din România] / Aneta Voitun // Moldova suverană. – 2001. – 17 febr. – P. 6.

636. Ioanide, Dumitru. **Goblenul – artă, pasiune, vocație** : [Elena Brânzeanu-Gurski] / Dumitru Ioanide // Lit. și arta. – 2003. – 17 iul. – P. 6.

637. Mihailo, Larisa. **Firul fermecat al vieții** : [Galeria de artă a ziarului „Capitala” prezintă expoz. lucrărilor meșterului popular Valentina Țurcanu] / Larisa Mihailo // Capitala. – 2005. – 23 apr. – P. 8.

638. **Istorie și tradiții, în viziunea meșterilor de la „Curcubeul”** : [expoziție de broderie și croșetă la Muzeul Național de Etnografie și Istorie Naturală] // Flux : cotid. naț. – 2006. – 19 iul. – P. 4.

639. Lojkina, Kira. **Moldova, brodată cu mătase** : [despre meșterul popular Maria Cristea: practică broderia, brodează costume populare] / Kira Lojkina // Moldova turistică. – 2007. – Nr. 3. – P. 46-50. – Text și în lb.engl., rusă.

640. **Între motivul popular și motivația artistică** : [despre Nadejda Vidrașcu, meșter popular care practică arta croșetatului] // Moldova : serie nouă. – 2008. – Nr. 7/8. – P. 64-65. – Text și în lb. rusă.

641. Korsakova, Tatiana. **O lume nouă în goblenurile lui Petru Novakov** : [despre țesătorul de goblenuri Petru Novakov, Ciadîrlunga] / Tatiana Korsakova // Moldova turistică. – 2008. – Nr. 1. – P. 46-51. – Text și în lb. engl., rusă.

642. Tamazlâcaru, Elena. **Despre Croșeta de Aur și aurul florilor...** : [despre creația artistei Nadejda Vidrașcu-Corgoja, academician al Academiei de Arte Tradiționale de la Sibiu] / Elena Tamazlâcaru // Lit. și arta. – 2008. – 8 mai. – P. 6.

643. Ляхова, Ирина. **Искусство рукоделия** : [в Национальном музее природы и этнографии открылась выставка рукоделия, организованная клубом „Радуга”] / Ирина Ляхова // Кишиневский обозреватель. – 2008. – 7 авг. – С. 23.

644. Шеховцова, Наталья. **Цветные фантазии Надежды Ведрашку** : [в Национальном музее этнографии открылась выставка вязанных изделий народного мастера РМ и Румынии Надежды Ведрашку, приуроченная к 65-летию мастера] / Наталья Шеховцева // Capitala = Столица. – 2010. – 5 нояб. – С. 6.

645. Borosan, Tamara. **La sofca cu zestre a Valentinei Guțu** : [despre Valentina Guțu, meșter popular din s. Gordineștii Noi, r-nul Edineț] / Tamara Borosan // Realități culturale. – 2011. – Nr. 2. – P. 15.

646. Cumatrenco, Sergiu. **Cusutul icoanelor – pasiunea ei** : [despre Elena Hulub de la Șoldănești, meșter popular] / Sergiu Cumatrenco // Farul nistrean (Rezina). – 2011. – 2 dec. – P. 3.

647. Sturza, Elena. **Tehnica String Art – o tendință mai puțin explorată în R. Moldova** : [interviu cu Elena Sturza, meșter popular, expert în String Art, „pictură” cu ajutorul cuielor și aței] / a cons. Valeria Stoianov // Lit. și arta. – 2013. – 26 sept. – P. 6.

648. Munteanu, Galina. **„Boala” de a broda iile** : [despre Svetlana Beschieru din s. Cobâlea, r-nul Șoldănești, meșter popular care brodează ii și costume populare] / Galina Munteanu // Ziarul național. – 2014. – 18 iul. – P. 18.

649. Tamazlâcaru, Elena. **Olga Chiriac și bucurii brodate** : [despre meșterița care practică broderia] / Elena Tamazlâcaru // Lit. și arta. – 2014. – 6 febr. – P. 6.

650. Văcari, Veronica. **Arta broderiei cu mărgelile** : [despre Natalia Sultan, meșter popular din Anenii Noi, care practică arta de a broda cu mărgelile colorate] / Veronica Văcari // Jurnal de Chișinău. – 2014. – 12 aug. – P. 3.

650a. Beghiu, Tatiana. **Meșterița Parascovia Secrieru: „Croșeta-re este instrumentul perfect prin care poate fi redat sufletul unei femei și puritatea acesteia”** : [despre Parascovia Secrieru din s. Bujor, r-nul Hâncești, meșter popular] / Tatiana Beghiu // Ziarul de gardă. – 2015. – 3 sept. – P. 24.

PORTUL POPULAR

Albume, Cărți

651. Сырку, П. **Изъ быта бессарабскихъ румынь.** – Петроградъ, 1914.

652. Opresu, Gh. **Arta țărănească la români.** – București, 1922. – P. 30-35.

653. **Portul și industria casnică textilă în Munții Apuseni.** – București, 1944. – P. 93-216.

654. Zevina, Ada, Livșiț, Matus. **Portul național moldovenesc.** – Chișinău: Cartea moldovenească, 1960. – 31 p.; XXVI planșe.

655. **Республиканская выставка народного творчества (1959 год) :** Каталог. – Кишинев: Картя Молдовенеаскэ, 1961. – илл. 18-23.

656. Focșa, M. **Muzeul de artă populară al Republicii Socialiste România.** – București. – 1967. – Ed.: Meridiane. – P. 18-23.

657. Vlăduțiu, Ion. **Etnografia românească.** – București, 1973. – Editura Stiințifică. – P. 354.

658. Dimitriu, M., Zelenciuc, V. **Costumul național moldovenesc.** – Chișinău: Timpul, 1975. – 61 p.

659. Pavel, Emilia. **Portul popular din zona Iași.** – Iași: Ed.: Meridiane, 1975. – 38 p.

660. Bănățeanu, T. **Arta populară bucovineană.** – Suceava: Centrul de îndrumare a creației populare și a mișcării artistice de masă al județului Suceava, 1975. – P. 271-350.

661. Pavel, E. **Portul popular moldovenesc**. – Iași, 1976. – Ed.: Junimea. – 208 p.

662. Butură, Valer. **Etnografia poporului român**. – Cluj-Napoca, 1978. – Editura Dacia. – P. 304.

663. Тесленко, В. **Народные художественные промыслы Молдавии**. – Кишинев: Картя молдовеняскэ, 1978. – 96 стр.; илл.

664. Mihăilescu, L. **Catalogul colecțiilor de etnografie și artă populară ale Muzeului Brăilei**. – București, 1979. – P. 235-242.

665. Florescu, E. **Portul popular din zona Neamț: Din cultura tradițională a Județului Neamț**. – Piatra-Neamț, 1979. – 83 p.

666. Cioară, M. **Zona etnografică Rădăuți**. – București: Ed. Sport-Turism, 1979. – P. 101-116.

667. Vlăduțiu, I. **Creatori populari contemporani din România**. – București: Ed.: Sport-Turism, 1981. – P. 90-91, 138-167.

668. Horsia, O. **Zona etnografică Buzău**. – București: Ed. Sport-Turism, 1981. – P. 65-78.

669. Ichim, D. **Zona etnografică Trotuș**. – București: Ed. Sport-Turism, 1983. – P. 116-130.

670. Paveliuc-Olaru, A. **Zona etnografică Botoșani**. – București: Ed. Sport-Turism, 1983. – P. 105-119.

671. Spînu, M., Bratiloveanu, Gh. **Zona etnografică Suceava**. – București: Ed. Sport-Turism, 1983. – P. 94-102.

672. Dumbrăveanu, A. **Frumoase ca sărbătorile...** / A. Dumbrăveanu // Graiul mâinilor măiestre. – Chișinău: Cartea Moldovenească, 1983. – P. 41-48.

673. Șărănuță, Silvia. **Ornamente populare moldovenești** = Молдавский народный орнамент = Les ornements populaires moldaves. – Chișinău: Timpul, 1984. – P. 60-86.

674. **В краю народных мастеров** = Le pays des maitres d'art populaire. – Кишинев: Тимпул, 1985. – С. 197-207.

675. Зеленчиук, В. **Молдавский национальный костюм**. – Кишинев: Тимпул, 1985. – 144 p.

676. Bănățeanu, T., Georgeta, S. **Zona etnografică Vrancea**. – București: Ed. Sport-Turism, 1988. – P. 72-87.

677. Paliț-Palade, Iu. **Portul popular din Republica Moldova**. – Chișinău: Grafema-Libris, 2003. – 39 p.

678. Tcacenco, Niculina, Bogdan, A. **Gala costumului popular**. – Chișinău: Balacron, 2006. – 52 p.

679. Buzilă, Varvara. **Costumul popular din Republica Moldova: Ghid practic** / Varvara Buzilă. – Chișinău, 2011. – 160 p.

680. Răileanu, Iurie. **Etno Moldova** / Iurie Răileanu. – Ch. : S. N., 2011. – 136 p.

Articole, Seriale, Ediții periodice

681. **Să păstrăm portul și jocul popular** // Propășirea agriculturii / Organ de propagandă agricolă și culturală al Asociației absolvenților școlilor de agricultură, viticultură și horticultură din România. – București, 1937. – Anul VIII. – Nr. 84-85.

682. **Modele de costume naționale din Moldova** // Cultura Moldovei. – 1957. – 26 sept. – P. 3.

683. Grosul, I., Istru, B., Ceban, T. **Costumul național moldovelesc** / I. Grosul, B. Istru, T. Ceban // Cultura Moldovei. – 1958. – 14 sept. – P. 3.

684. Grecu, Esfira. **Să vorbim iar despre costumul național** / Esfira Grecu // Cultura Moldovei. – 1959. – 12 mart. – P. 3.

685. Zelenciuc, V. **Costumul național moldovenesc** / V. Zelenciuc // Femeia Moldovei. – 1959. – Nr. 4. – P. 24.

686. Șărănuță, S., Canțer, T. **Costume naționale moldovenești** / S. Șărănuță, T. Canțer // Cultura Moldovei. – 1964. – 12 apr. – P. 4.

687. Зеленчиук, В., Лоскутова, Л. **Современный народный костюм Рыбницкого района МССР** / В. Зеленчиук, Л. Лоскутова // Известия Академии наук Молдавской ССР. – 1965. – Nr. 12. – С. 44-52.

688. **Arta populară: portul național, jucăria** // Tinerimea Moldovei. – 1966. – 9 ian. – P. 3.

689. „**Malanca**” : [о декоративном оформлении костюмов и масок в представлениях народного театра „Malanca” с. Клокушна, МССР] // Декоративное искусство СССР. – 1967. – Nr. 2. – С. 22-25.

690. Smurilin, D. **Aici se naște arta** : [despre atelierile de confecții, unde se cos costume naționale] / D. Smurilin // Chișinău. Gaz. de seară. – 1969. – 17 febr. – P. 3.

691. Romanciuc, T. **Costumul național** : [pentru artiștii amatori] / T. Romanciuc // Cultura. – 1969. – 1 febr. – P. 10.

692. Шмурилин, Д. **Здесь рождается искусство** : [confecționarea costumelor naționale] / Д. Шмурилин // Вечерний Кишинев. – 1969. – 17 февр. – С. 3.

693. Nucă, S. **Bogăția artei noastre populare** : [confecționarea costumelor naționale] / S. Nucă // Cultura. – 1976. – 10 iul. – P. 13.

694. Таратута, Е. **Хоровод вокруг костюма** // Клуб и худ. самодеятельность. – 1981. – Nr. 19. – С. 21-23.

695. Mardare, C. **A fost odată...** : [meșterițele din domeniul costumului național din s. Brânzeni, r. Edineț] // Graiul mâinilor măestre. – Chișinău, 1983. – P. 35-41.

696. Postolachi, E. **Tineretea portului străbun** : [îmbogățirea și reîntinerirea costumului național moldovenesc] // Moldova. – 1987. – Nr. 12. – P. 17.

697. Постолаки, Е. **Молдавское народное ткачество** (XIX-начало XX в.). – Кишинев: Штиинца, 1987. – 208 стр.; илл.

698. Дьячковская, В. **Моделирование современной женской одежды на основе традиционной молдавской рубахи** // Изв. АН МССР, Сер. общественных наук. – 1988. – Nr. 3. – С. 49-57.

699. Postolachi, E. **Dorul mamei de a mă vedea purtând ie** : [despre costumul național moldovenesc] // Femeia Moldovei. – 1989. – Nr. 9. – P. 21.

700. Байрамов, Э. **Кауши, кептари, дубленки...** : [о народных мастерах прикладного искусства Комрата, Г. Г. Стоматогло и В. К. Узуне] // Народное творчество. – 1990. – Nr. 5. – С. 25.

701. Rusu, A. **Să păstrăm autenticitatea portului popular românesc** : [despre costum] // Lit. și arta. – 1992. – 2 apr. – P. 6.

702. Diaciovscăia, V. **Bluza națională** // Femeia Moldovei. – 1992. – Nr. 8. – P. 22.

703. Cherdivarenco, S. **Costumul în teatrul folcloric din Moldova** // Arta-94 / Academia de Științe a Republicii Moldova: Institutul de Istoria și Teoria Artei. – Chișinău, 1994. – P. 22-27.

704. Moraru, N. **Evoluție: costum de sărbătoare, costum național, costum tradițional. Evoluăm?** // Vocea poporului. – 1994. – 29 noiemb. – P. 6; Голос народа. – 1994. – 29 нояб. – С. 6.

705. Gheorghită, Nadina. **În fiecare lucrare-un firicel din suflet** : [despre meșterul popular, Nadejda Vidrașcu] / Gheorghită Nadina // Curierul de seară. – 1995. – 25 mai. – P. 5; Вечерний Кишинев. – 1995. – 25 мая. – С. 5.

706. Pântea, E. **Glasul vechilor izvoade** : [despre A. Rusu, meșter la confecționarea costumului popular] // Curierul de seară. – 1996. – 10 iul. – P. 3; Вечерний Кишинев. – 1996. – 10 июл. – С. 3.

707. Берестов, Б. **Как Надежда попала на крючок** : [o narodnoj mașterice, H. Vidrașku] // Кишиневские новости. – 1996. – 31 авг. – С. 5.

708. Tamazlăcaru, E. **Aura soarelui: Pălăria ca un atribut al costumului național românesc** // Lit. și arta. – 1996. – 19 sept. – P. 6.

709. Bulat, Olga. **Maria Cristea: „Îmi doresc să reanimez costumul autentic”** : [despre Maria Cristea, meșter popular] / Olga Bulat // Ziarul de gardă. – 2003. – 24 ian. – P. 14.

710. Axenti, Ion. **„Casa Cristea” – de la tradiție la modern** : [despre Întreprinderea individuală „Casa Cristea”, deținătoarea primului Certificat de confirmare a statutului de întreprindere meșteșugărească] / Ion Axenti // Democrația. – 2005. – 8 apr. – P. 3; 15 apr. – P. 4.

711. Șărănuță, Silvia. **Față în față cu noi, cei de ieri-alaltăieri...** : [despre vestimentația populară tradițională românească] / Silvia Șărănuță // Moldova : ser. nouă. – 2005. – Nr. 9. – P. 16-17. – Text și în lb. engl., rusă.

712. Buzilă, Varvara. **Perpetuarea unor valori etnice** : [despre costumul național românesc] / Varvara Buzilă // Moldova : ser. nouă. –

2006. – Nr. 9. – P. 66-67. – Text și în lb. engl., rusă.

713. **Costumul național românesc – apreciat mult de către străini** : [interviu cu Valentina Guțu, meșter popular din satul Cătrineștii Noi, raionul Edineț] / a cons. Parascovia Baciu // Flux continuu: ed. de vineri. – 2007. – 12 oct. – P. 12.

714. **Arta de a promova frumosul** : [despre Elena Ețcu și Societatea „Tradiții Noi”, preocupată de confecționarea vestimentației populare: costume populare, fote, marame, brâie, bondițe, opinci, trăistuțe, diverse piese pentru costumul popular, obiecte de design în stil național: fețe de masă, prosoape și alte articole de decor] // Moldova: serie nouă. – 2009. – Nr. 10/11. – P. 58-60.

715. **Creativitate și corectitudine** : [despre Elena Ețcu, fondatoarea Societății „Tradiții Noi”, unde se meșteresc ii, bondițe, marame, opinci și brâie, trăistuțe, costume naționale] // Viața ta. – 2010. – Nr. 3. – P. 12-14.

716. Bulat, Olga. **Maria Cristea: „Îmi doresc să reanimez costumul autentic”** : [despre Maria Cristea, meșter popular, decorată pentru cel mai bun proiect de costum popular] / Olga Bulat // Ziarul de gardă. – 2013. – 24 ian. – P. 14.

717. Cristea, Maria. **Ia, pașaportul basarabenilor** : [interviu cu Maria Cristea, meșterita care brodează ii] / interviu realizat de Tatiana Scutaru // Ziarul național. – 2013. – 28 iun. – P. 11.

718. Grosu, Aneta. **O ie de 111 ani și relațiile Elizavetei Marina cu cosmosul** : [despre meșterita populară Elizaveta Marina] / Aneta Grosu // Ziarul național. – 2013. – 28 iun. – P. 11; Ziarul de gardă. – 2013. – 15 aug. – P. 24.

719. Nedzelschi, Felicia. **Ia românească, din cufărul bunicii pe podium** / Felicia Nedzelschi // Adevărul: ed. de Moldova. – 2013. – 24 iun. – P. 5.

720. Puiu, Victoria. **Ia tradițională românească – o afacere modernă** / Victoria Puiu // Timpul. – 2013. – 28 iun. – P. 32.

721. Popa, Victoria. **Iile, opincile și valizele marca Ețcu** : [despre Elena Ețcu, meșter popular care a deschis un atelier unde coase costume populare naționale] / Victoria Popa // Jurnal de Chișinău. – 2013. – 5 iul. – P. 3.

722. Ețcu, Elena. **Ia – un accesoriu absolut necesar: De vorbă cu creatoarea Elena Ețcu** / cons. : Iuliana Șchircă // Noi. – 2014. – Nr. 3. – P. 14-15.

723. **Nadejda Vidrașco** : [meșter popular] // Timpul. – 2014. – 22 aug. – P. 4.

724. **„Talent. Suflet. Creație”** : [despre inaugurarea expoz. Aniversare a meșterului popular Nadejda Vidrașco] // Ziarul național. – 2014. – 29 aug. – P. 21.

725. Mitrofan, Tatiana. **Portul popular sărbătorit la Rublenița** / Tatiana Mitrofan // Observatorul de Nord. – 2015. – 29 mai. – P. 1, 5.

MĂRȚIȘOARE

726. **Sub semnul Mărțișorului** / coord. șt.: Varvara Buzilă. – Chișinău: S.n., 2015. – 100 p.

726a. Bortă, Victoria. **Mărțișoare din pănuși** : [despre Natalia Cangea, meșter popular care lucrează cu fibre vegetale] / Victoria Bortă // Ziarul național. – 2015. – 6 mart. – P. 24.

ÎNCONDEIEREA OUĂLELOR

Albume, Cărți

727. Pamfile, T., Lupescu, M. **Cromatică poporului român.** – București, 1914. – P. 179-191.

728. Opresu, Gh. **Arta țărănească la români.** – București, 1922. – P. 68.

729. Bănățeanu, T. **Arta populară bcovineană.** – Suceava: Centrul de îndrumare a creației populare și a mișcării artistice de masă al județului Suceava, 1975. – P. 356-365.

730. Cioară, M. **Zona etnografică Rădăuți.** – București: Ed. Sport-Turism, 1979. – P. 71.

731. Ichim, D. **Zona etnografică Trotuș.** – București: Ed. Sport-Turism, 1983. – P. 70.

732. Paveliuc-Olaru, A. **Zona etnografică Botoșani.** – București: Ed. Sport-Turism, 1983. – P. 63.

733. Bănățeanu, T., Georgeta, S. **Zona etnografică Vrancea.** – București: Ed. Sport-Turism, 1988. – P. 48.

734. Ciubotaru, Ion H. **Ouăle de Paști la români: Vechime, semnificații, implicații ritual-ceremoniale.** – Iași: Editura Presa Bună, 2012. – 337 p.

Articole, Seriale Ediții periodice

735. **Încondeiatul ouălelor** // Hristos a înviat! Datini. Tradiții și obiceiuri pascale : Culegere de poezie și proză a scriitorilor români cu ocazia Învierii / alcăt. Silvia Ursache. – Chișinău, 2010. – P. 45-48.

CREAȚIA POPULARĂ TRADIȚIONALĂ

(expoziții personale și de grup ale meșterilor populari, seminare, conferințe științifice, studii)

Albume, Cărți

736. Cazacu, P. **Muzeul etnografic al Moldovei**. Iași: Ghid. – Iași, s.a. – 38 p.

737. **Rezervația etnografică Vranceană** / Muzeul de istorie și etnografie Focșani, județul Vrancea. – Vrancea, s.a. – 45 p.

738. **Республиканская выставка народного творчества** (1959 год) : Каталог. – Кишинев: Картя Молдовенеаскэ, 1961. – 40 стр; 30 илл.

739. Захаров, В.И. **Природа, труд, фантазия**. – Кишинев: Картя молдовеняскэ, 1963. – 25 стр.; илл.

740. Irimie, C. **Arta populară în Muzeul Brukenthal**. Sibiu. – București: Meridiane, 1964. – 24 p.; 52 il.

741. Bodor, Gh. **Muzeul Etnografic al Moldovei**. Iași. – București: Meridiane, 1965. – 20 p.; il.

742. Petrescu-Dîmbovița, M., Andronic, Al. **Muzeul de Istorie a Moldovei**. – București: Meridiane, 1966.

743. Stahl, P. **Folclorul și arta populară românească**. – București: Meridiane, 1968. – 52 p.; 16 il.

744. Зеленчук В., Лившиц М., Хынку И. **Народное декоративное искусство Молдавии**. – Кишинев: Картя молдовенеаскэ, 1968. – 130 стр.; илл.

745. Olteanu, Ștefan, Șerban, Constantin. **Meșteșugurile din Țara Românească și Moldova în Evul Mediu.** – București, 1969. – 460 p.

746. **Muzeul Satului: Studii și cercetări.** – București, 1970. – 408 p.

747. Petrescu, P. **Motive decorative celebre.** – București: Meridiane, 1971. – 148 p.; il.

748. Tantău, R. **Meșteșugurile la geto-daci.** – București: Meridiane, 1972. – 75 p.

749. Шарануца С. **Выставка „Быт и народное искусство Советской Молдавии”.** – Кишинев, 1972. – 20 стр.; илл.

750. Șușală, I. **Ghidul artizanului amator.** – V. I. – București: Ed.: Ceres, 1973. – 175 p.

751. Scînteianu, M. **Ghidul artizanului amator.** – V. II. – București. – Ed.: Ceres, 1975. – 181 p.

752. Vlăduțiu, Ion. **Etnografia românească.** – București, 1973. – Editura Științifică. – 506 p.

753. Ременко, Г. **У истоков прекрасного.** – Кишинев: Лумина, 1975. – 84 стр.; илл.

754. **Expoziția republicană de modele noi ale obiectelor de artă decorativă aplicată pentru producerea lor în serie și a creațiilor meșterilor populari din RSS Moldovenească :** Catalog. – Chișinău: Timpul, 1976.

755. Butură, Valer. **Etnografia poporului român.** – Cluj-Napoca, 1978. – Editura Dacia. – 463 p.

756. **Народные художественные промыслы Советской Молдавии.** – Кишинев: Тимпул, 1978. – 20 стр.

757. **Expoziția republicană de creații ale industriei meșteșugărești populare de artă decorativă aplicată** : Catalog. – Chișinău: Timpul, 1980. – 48 p.

758. Лившиц М. Я. **Декоративно-прикладное искусство Молдавии** / Отдел этнографии и искусствоведения АН МССР. – Кишинев: Штиинца, 1980. – 100 стр.

759. Молдоване. **Вторая половина XIX – начало XX вв: Путеводитель по экспозиции**. – Ленинград, 1980. – 27 стр.

760. **Народные традиции и современность (Развитие традиционных черт народной культуры в Советской Молдавии)** / Отдел этнографии и искусствоведения АН МССР. – Кишинев: Штиинца, 1980.

761. **Народные художественные промыслы Советской Молдавии: Путеводитель по выставке**. – Кишинев: Тимпул, 1982. – 16 стр.

762. **Artizanat: Asociația industriei de arte populare**. – Chișinău, 1983.

763. **Graiul mâinilor măiestre** : [schițe despre meșteri populari din diferite raioane ale republicii]. – Chișinău: Cartea Moldovenească, 1983. – 105 p.

764. **В краю народных мастеров. Молдавия: традиции – искусство – быт** = Le pays des maitres d'art populaire. Moldavie: traditions-art-vie courante. – Кишинев: Тимпул, 1985. – 205 стр.

765. Postolachi E. A., Rotaru L. V. **La izvorul artei populare**. – Chișinău: Lumina, 1988. – 64 p.

766. Pîrău, S. **Interdependențe în arta populară românească**. – București: Meridiane, 1989. – 53 p.

767. Лукьянец, О., Калашникова, Н. **Молдавские коллекции в собраниях Государственного Музея Этнографии Народов СССР / Отдел этнографии и искусствоведения АН МССР.** – Кишинев: Штиинца, 1990. – 125 стр.

768. Prut, C. **Calea rătăcită: O privire asupra artei populare românești.** – București: Meridiane, 1991. – 159 p.

769. Teodor, Dan Gh. **Meșteșugurile la Nordul Dunării de Jos în secolele IV-XI.** – Iași: Helios, 1996. – 197 p.

770. **Meșterul Manole: Școala de Arte și Meșteșuguri = Maestro Manole: School for Arts and Crafts.** – Chișinău, 2000. – 24 p.; il.

771. **Cultura populară și contemporanitatea:** (articole și materiale metodice) / Centrul Național de Creație Populară. – Chișinău, 2001. – 110 p.

772. **Meșterițele din Butuceni: Din experiența dezvoltării inițiativei obștești a femeilor din mediul rural.** – Chișinău, 2002. – Ed.: Pontos. – 59 p.

773. Marian, S., Pamfile, T., Lupescu, M. **Cromatică poporului român.** – București. – Ed.: Saeculum I. O., 2002. – 367 p.

774. **Activitatea ergoterapeutică prin intermediul meșteșugurilor populare / E. Postolache, A. Dani // Vocea părinților (9): Alternative pentru copii cu dizabilități.** – Chișinău, 2004. – P. 65-67.

775. **Meșteșuguri tradiționale din județul Arad: sumănăritul și cojocăritul / Elena Rodica Colța // Studii și Comunicări de Etnologie. Tomul 25.** – 2011. – P. 87-95.

776. **Catalogul meșteșugurilor practicate în arealul Parcului Național „Orhei” = Catalogue of handicrafts produced in the „Orhei” National Park region.** – Chișinău, 2013. – 64 p.; il.

777. Răileanu, Iurie. **Etno ABC** / Iurie Răileanu. – Chișinău, 2015. – 84 p.

Articole, Seriale, Ediții periodice

778. Cîrlig, F. **Parada artei poporane moldovenești** // Moldova socialistă. – 1936. – 24 iun.

779. **Выставка народного творчества** // Советская Молдавия. – 1947. – 4 июл. – С. 4.

780. Balan, V. **Demonstrarea artei norodnice** // Moldova socialistă. – 1948. – 25 iul. – P. 3.

781. Григоращенко, Л., Шубин, А. **На выставке народного творчества и художественных промыслов** // Советская Молдавия. – 1956. – 26 июл. – С. 3.

782. Braikovskaia, V. **Expoziție de creații norodnice** // Moldova socialistă. – 1957. – 3 apr. – P. 4.

783. Andruș, V. **O sărbătoare a artei moldovenești** : [expoziție de creație populară] // Cultura Moldovei. – 1959. – 6 aug. – P. 2.

784. Coțofan, V. **Expoziția artei norodnice** // Moldova socialistă. – 1959. – 15 aug. – P. 4.

785. Vasiliev, T. **Mâini de aur** : [expoziția orășenească a creației populare moldovenești] // Nistru. – 1959. – Nr. 9. – P. 152-154.

786. Rosu, V. **Despre suvenire și mesteșugurile populare moldovenești** // Nistru. – 1959. – Nr. 12. – P. 150-151.

787. **Să ne adunăm comorile** : [colectarea comorilor culturale moldovenești: costume naționale, covoare, fotografii, documente vechi, obiecte de gospodărie] // Cultura Moldovei. – 1963. – 10 martie. – P. 3.

788. Șărănuță, S., Canțer, T. **Iscusița veacurilor** : [arta populară] // Cultura. – 1965. – 3 apr. – P. 12-13.

789. Grecu, E. **Izvoare părăsite** : [despre organizarea colectivelor de artă populară aplicată] // Cultura. – 1965. – 3 iul. – P. 13.

790. Зеленчук В., Лившиц, М., Хынку И. **Живая традиция народного искусства** : [о развитии молдавского народного творчества] // Советская Молдавия. – 1966. – 17 февр. – С. 4.

791. Rikman, E. **Meșteșugurile artistice în Moldova sec. XIV-XVII** : [olăritul] // Nistru. – 1967. – Nr. 4. – P. 150-155.

792. Sandu, A. **Izvor nesecat de inspirație: expoziția de artă populară a amatorilor din Moldova** // Moldova socialistă. – 1967. – 12 mai. – P. 3.

793. **Arta populară – exponent al timpului** : [dezvoltarea artei populare în Moldova] // Moldova socialistă. – 1968. – 27 ian. – P. 1.

794. Goltov, D. **Drum bun, „Meșter-faur”** : [dezvoltarea artei aplicate norodnice în Moldova] // Moldova socialistă. – 1968. – 4 iul. – P. 3.

795. **Trecere în revistă a creației talentelor ieșite din norod** : [despre expoziția-concurs republicană a creației meșterilor amatori de artă decorativă și aplicată, dec. 1969 la Chișinău] // Chișinău. Gaz. de seară. – 1968. – 7 sept. – P. 3.

796. Boboc, S. **Grija pentru arta populară** // Viața satului. – 1969. – 30 ian. – P. 4.

797. Cogan, A. **Suvenire din epoca de piatră ce se produc în Moldova** // Chișinău. Gaz. de seară. – 1969. – 8 mai. – P. 2.

798. Plămădeală, G. **Nu numai pe scenă...** : [expoziția de artă aplicată din cadrul festivalului folcloric zonal din Râșcani] // Tinerimea Moldovei. – 1969. – 24 sept. – P. 3.

799. Mihaliova, V. **Umor sănătos** : [despre maestrul artei aplicate, Nelea Sajina] // Chișinău. Gaz. de seară. – 1970. – 21 mai. – P. 3.

800. Cristea, P. **Arta meșterilor populari** : [despre expoziția republicană de lucrări ale meșterilor populari din Chișinău] // Moldova socialistă. – 1970. – 7 iun. – P. 4.

801. Perju, L. **Expoziția meșterilor populari la Chișinău** // Nistru. – 1970. – Nr. 8. – P. 155-157.

802. **Meșter-faur** : [întreprindere de artă populară din Chișinău] // Calendar 1971. – Chișinău, 1970. – P. 10.

803. **Cum să dezvoltăm artizanatul** : [despre întreprinderea experimentală și de producție „Meșter-faur din Chișinău”] // Chișinău. Gaz. de seară. – 1970. – 2 noiemb. – P. 2.

804. Ponomariov, V. **Într-un ram înmugurit...**: [despre meșterul popular din Tiraspol, L. Gluscenco] // Cultura. – 1971. – 23 ian. – P. 11.

805. Prepețiță, M. **Întâlnirea culorilor** : [despre expoziția unională de artă decorativă și aplicată la Chișinău] // Tinerimea Moldovei. – 1971. – 24 ian. – P. 3.

806. Rugina, L. **Un tezaur nesecat** : [despre arta populară națională] // Femeia Moldovei. – 1971. – Nr. 12. – P. 18-19.

807. Наутова, Э. „**Мештер фаур**” : [об объединении мастеров художественных промыслов Молдавии] // Химия и жизнь. – 1972. – Nr. 12. – С. 75-77.

808. Ceca, G. **Expoziție a meșterilor populari** : [în or. Cahul] // Cultura. – 1973. – 22 dec. – P. 12.

809. Сынжеряну, В. **Мастер** : [о работе опытно-произ-

водственного объединения народных промыслов „Мештер-фаур”) // Комсомольская правда. – 1974. – 2 июн. – С. 2.

810. Iacovlev, N. **Cu gândul la perspectivă** : [despre activitatea asociației de meșteșuguri artistice populare din Chișinău] // Moldova socialistă. – 1975. – 3 apr. – P. 4.

811. Colpacova, S. **Izvorul nesecat al inspirației** : [casa de creație populară din Chișinău] // Chișinău. Gaz. de seară. – 1975. – 5 apr. – P. 3.

812. Jingan, S. **În spiritul tradițiilor** : [arta populară decorativă aplicată în Moldova] // Viața satului. – 1975. – 10 mai. – P. 4.

813. Goltov, D. **Parametrii artizanului popular** : [meșteșugurile artistice în Moldova] // Cultura. – 1975. – 17 mai. – P. 13.

814. Негруца, В. **Неисчерпаемы родники народного творчества** : [художественные промыслы Молдавии] // Кодры. – 1975. – Nr. 7. – С. 112-117.

815. Mirza, N., Guțuleac, B. **Mâini de aur** : [de la expoziția raională de artă aplicată] // Scânteia leninistă (Glodeni). – 30 mart.

816. Bejan, I. **Aportul celor tineri** : [din r. Comrat la dezvoltarea artei populare] // Viața satului. – 1976. – 24 apr. – P. 4.

817. Nucă, S. **Bogăția artei noastre populare** // Cultura. – 1976. – 26 iun. – P. 14; 31 iul. – P. 14.

818. **Vernisaj al măștrilor în arta aplicată** : [expoziția de creație populară și de lucrări de artă decorativă aplicată, organizată la Muzeul de Artă al RSSM] // Chișinău. Gaz. de seară. – 1976. – 27 sept. – P. 3; Viața satului. – 1976. – 28 sept. – P. 4.

819. Buhnevici, I. **Arta meșterilor populari** : [expoziție organizată la Muzeul republican de arte plastice] // Viața satului. – 1976. – 4 noiemb. – P. 4.

820. Mihailo, Larisa. **Curcubeu de talente** : [despre expoziția meșterilor populari deschisă în Sala centrală de expoziție din parcul Biruinței] // Chișinău. Gaz. de seară. – 1978. – 20 iun. – P. 3.

821. Arbore, A. **Tradițiile și progresul** : [opinii expuse de către cititori asupra articolului „Meșteșugurile populare: tradiții și probleme”] // Chișinău. Gaz. de seară. – 1978. – 25 dec. – P. 3; Вечерний Кишинев. – 1978. – 25 дек. – С. 3.

822. Cudreavțeva, N. **Locul de muncă la domiciliu** : [din activitatea întreprinderii „Meșter-Faur”] // Femeia Moldovei. – 1979. – Nr. 1. – P. 14-15.

823. Sobițești, L. **Asemeni unei comori se află sub ochii noștri...** : [despre expoziția de artă populară de la Muzeul republican de istorie și studiere a ținutului natal] // Lit. și arta. – 1977. – 28 iul. – P. 7.

824. Coidan, S. **Plastician, meșter, îndrumător** : [despre D. Smorodinov, meșter popular al artei decorativ-aplicate din RSSM] // Chișinău. Gaz de seară. – 1979. – 28 iul. – P. 3.

825. Poleacov, S. **Bucuria creației** : [expoziția de articole artistice populare ale meșterilor populari] // Chișinău. Gaz de seară. – 1977. – 11 oct. – P. 3.

826. Roibu, Nicolae. **Un dor pornit din suflet** : [despre meșterii populari din s. Livădeni, r. Dondușeni] // Moldova socialistă. – 1977. – 4 dec. – P. 4.

827. **Молдавские ремесла** // Клуб и художественная самодеятельность. – 1979. – Nr. 16. – С. 24-25.

828. Olărescu, V. **Metafora culorii** : [expoziția lucrărilor meșterilor populari la Casa raională de cultură Făleşti] // Lit. și arta. – 1980. – 28 febr. – P. 7.

829. Rusnac, V. ...**Și lutul prinde grai** : [creația meșterului popular Veaceslav Iunas] // Viața satului. – 1980. – 28 febr. – P. 4.

830. Olărescu, V. **În casa mare a cămpenilor** : [expoziția de artizanat în s. Cămpeni, r. Vulcănești, organizată la Asociația republicană de artă populară] // Lit. și arta. – 1980. – 18 dec. – P. 2.

831. Mardare, C. **...Iar lui îi rămâne amintirea** : [despre I. Hâjdianu, meșter popular din RSS Moldovenească din s. Leușeni, r. Telenești] // Tinerimea Moldovei. – 1981. – 22 apr. – P. 4.

832. Răileanu, F. **Floare a Bugeacului** : [din activitatea sectorului de artizanat din Comrat] // Tinerimea Moldovei. – 1981. – 29 iul. – P. 4.

833. Eșanu, E. **Rostul rădăcinilor enigmatice** : [despre A. Dogot – meșter popular la asociația „Meșter-Faur”] // Tinerimea Moldovei. – 1981. – 5 aug. – P. 4.

834. Budeanu, G. **O întâlnire cu meșterul popular** // Învățământul public. – 1981. – 3 oct. – P. 2.

835. **Cupaj de materiale despre succesele colectivului întreprinderii experimentale de producție „Meșter faur”** // Chișinău. Gaz. de seară. – 1981. – 11 dec. – P. 3.

836. Кантор, Л. **Для нашего дома** : [о работе Молдавского об-ния народных промыслов] // Труд. – 1981. – 13 дек. – С. 1.

837. Грашин, Н. **Сокровища молдавских сел** : [о развитии видов народного искусства в Сорокском районе: резьба на каменных плитах, лозоплетение, вышивание, ковроделие] // Советская женщина. – 1981. – № 11. – С. 28-29.

838. Livșiț, M. **Note despre evoluția artei decorative aplicate moldovenești** // Literatura și arta. – 1982. – 7 ian. – P. 7.

839. Alexandrova, L. **Moștenitorii tradițiilor populare** : [despre M. N. Gangurean, meșter popular în arta decorativă aplicată] // Chișinău. Gaz de seară. – 1982. – 29 dec. – P. 3.

840. Olărescu, V. **Și sufletul are un grai** : [despre meșterul popular V. Știrbu, sculptor și restaurator] // Moldova socialistă. – 1983. – 20 febr.

841. Лоскутова, О. **Мастера на все руки** : [aspecte din activitatea asociației „Meșter faur”] // Советская Молдавия. – 1983. – 20 март. – P. 4.

842. Corchina, A. **Nebănuite comori** : [despre arta populară] // Nistru. – 1983. – Nr. 12. – P. 142-149.

843. Iașcenco, F. **Meșterul popular Vasile Cojocarul din s. Coșernița, r. Florești** / F. Iașcenco // Iașcenco, F. Brazdele frăției. – Chișinău, 1984. – P. 40-53.

844. Постолаки, Е. **Состояние и проблемы развития современных художественных промыслов Молдавской ССР** // Всесоюзная сессия по итогам полевых этнографических исследований 1982-1983 годов : [тезисы докладов. Ч.2, Черновцы, 1984. – С. 357-359].

845. Cantor, L. **Renasc tradițiile** : [aspecte din activitatea asociației „Meșter faur”] // Chișinău. Gaz de seară. – 1984. – 26 ian. – P. 3; Вечерний Кишинев. – 1984. – 26 янв. – С. 3.

846. Evdochimova, E. **Minunea țesută de om** : [despre M. Gangurean, meșter popular în arta aplicată] // Chișinău. Gaz de seară. – 1984. – 18 febr. – P. 3.

847. Nicuță, S. **Cu respect și dragoste pentru arta populară din republică** // Femeia Moldovei. – 1984. – Nr. 4. – P. 18.

848. Грашин, Н. **Сокровища молдавских сел: У родников народного творчества** : [резьба по дереву и металлу, ковроткачество, лозоплетение] // Сельская новь. – 1984. – № 5. – С. 20-22.

849. Вийра, Ю. **В поход за обычаями** : [народные ремесла в северные районы Молдавии] // Советская Молдавия. – 1984. – 2 авг. – С. 4.

850. Barac, G. **Tămadă pentru echilibrul firii** : [despre meşterul popular P. Savin din or. Bălţi] // Lit. şi arta. – 1984. – 20 dec. – P. 7.

851. Gheţu, E. **La izvorul dorului** : [despre meşterul popular din s. Tabani, r. Briceni, Mihail Boldu] // În prietenie cu natura. – Chişinău, 1985. – P. 43-47.

852. Mateescu, N. **Creăţie autentică** : [despre familia lui I. Sava din r. Teleneşti, meşteri populari] // Învăţământul public. – 1985. – 13 febr. – P. 4.

853. Şărănuţă, S. **Fascinante punţi între trecut şi viitor** : [despre muzeul meşteşugurilor artistice populare din s. Ivancea, r. Orhei] // Moldova. – 1985. – Nr. 3. – P. 25-26.

854. Pîntea, E. **Bucuria şi satisfacţia creaţiei** : [despre sărbătoarea „Ziua meşteşugurilor” la EREN a RSSM] // Învăţământul public. – 1985. – 1 iun. – P. 4.

855. Mihăileanu, Iu. **Mesaje cifrate în macrameuri** : [despre E. Cravcenco, promotoare a macrameului, distinsă cu titlul onorific „Meşter – mâini de aur”] // Lit. şi arta. – 1986. – 6 febr. – P. 6.

856. Ursu, N. **Iarmarocul: între autentic şi pseudovaloare** : [din istoria meşteşugurilor populare moldoveneşti] // Orizontul. – 1986. – Nr. 3. – P. 70-72.

857. Маликова, В. **Мастера** : [день народных промысел в с. Старые Михайляны, Рышканского р-на] // Советская культура. – 1986. – 29 апр. – С. 1.

858. Șatohina, E. **Meșterul și grijile lui** : [problemele meșterilor populari din republică] // Chișinău. Gaz de seară. – 1986. – 23 mai. – P. 3.

859. Paustovschi, Iu. **Expoziția creației populare** : [a meșterilor populari din raion] // Scânteia (Râșcani). – 1986. – 4 dec.

860. **Expoziție moldovenească a meșterilor populari la Scopje (Iugoslavia)** // Moldova socialistă. – 1987. – 17 mai. – P. 4.

861. **Deschiderea zilelor URSS în Franța** : [în cadrul cărora se va desfășura expoziția „Arta și tradițiile populare ale Moldovei”] // Moldova socialistă. – 1987. – 13 noiemb. – P. 4.

862. Байнов, Ю. **Истоки творчества** : [народные промыслы сельских мастеров республики] // Животновод. – 1988. – С. 26-27.

863. Рыбкина, Л. **Как Людмила и Татьяна сменили профессию** : [о вязальщиках Кишиневского предприятия „Мештер-Фаур”, Л. Мещерякове и Т. Кулинской] // Диалог. – 1988. – № 2. – С. 7-8.

864. Леу, В., Хоменко, Р. **Важная сфера духовной жизни** : [с республиканского совещания по народному творчеству] // Советская Молдавия. – 1988. – 21 мая. – С. 4.

865. Postolachi, E. **Focul veșnic** : [revenirea la arta populară moldovenească] // Femeia Moldovei. – 1989. – Nr. 6. – P. 21.

866. **Comorile noastre netrecătoare** : [despre îndeletnicirile meșterilor populari din Moldova] // Viața satului. – 1989. – 30 sept. – P. 3.

867. Постолаки, Е. **Молдавское ковроделие: общее и особенное** // Всесоюзная научная сессия по итогам полевых и антропол. исслед. 1988-1989 гг.: Тез. докл. в 3-х ч. – Алма-Ата, 1990. – Ч. 3. – С. 115-117.

868. **Artizianatul și educația** : [interview cu N. Vidrașcu, maestră a tehnicii croșetării] / a cons. E. Gore // Făclia. – 1990. – 5 ian. – P. 12.

869. Gulea, Larisa. **O restituire a valorilor naționale** : [de la expoziția producției de artă populară și meșteșuguri artistice] // Făclia. – 1990. – 3 mart. – P. 12.

870. Macovei, C. **Soarta meșterului popular în republică** // Femeia Moldovei. – 1991. – Nr. 4. – P. 17.

871. Cemortan, L. **Unele aspecte privind orientarea cercetărilor în domeniul artelor naționale** // Arta-92. Studii, cercetări și documente. – Chișinău, 1992. – P. 14-20.

872. **Cojoace și cojocele** // Femeia Moldovei. – 1992. – Nr. 9-12. – P. 112-113.

873. Dunaeva, V. **Ceasuri și ceasornicari** : [creația meșterului popular Grigore Posternac] // Curierul de seară. – 1993. – 3 mart. – P. 3; Вечерний Кишинев. – 1993. – 3 март. – С. 3.

874. **Artizianatul – o șansă de a supraviețui** : [dialog cu I. Bălțeanu, președintele Uniunii meșterilor populari din RM] / a cons. D. Ciobanu // Țarina. – 1993. – 21 aug. – P. 3.

875. Partoli, C. **A trece prin suflet vămile vieții** : [despre meșterul popular, Maria Revencu] // Femeia Moldovei. – 1993. – Nr. 7-12. – P. 20-21.

876. Деревщикова, С. **Часы для президента** : [народный мастер, Г. Постернак] // Независимая Молдова. – 1993. – 14 июл. – С. 4.

877. Mardare, C. „**La Paris, magazinul-salon de artă al lui Victor Soțchi-Voinicescu e gata să propage lucrările meșterilor populari din Moldova...**” : [interviu cu C. Mardare, directorul artistic al atelierilor de artizanat de la Asociația „Arta” a UAP] / a cons. L. Țăgârlaş // *Lanternă magică*. – 1993. – 1-31 iul. – P. 5.

878. **Artizana-94** : [prima ediție a expoziției internaționale a lucrărilor meșterilor populari, întreprinderilor cu profil de artizanat] // *Moldova suverană*. – 1994. – 23 apr. – P. 3.

879. Ungureanu, L. **Un observator al sublimului Pavel Decenco** : [P. Decenco – meșter popular, exponent al artei naive] // *Lit. și arta*. – 1994. – 22 sept. – P. 7.

880. Cojocaru, Teodor. **O promoție de seamă a artei populare** : [meșterul popular Parascovia Secrieru Harbuzaru, s. Bujor., r. Hâncești] // *Lit. și arta*. – 1995. – P. 6.

881. Dohotaru, G., Stoianov, V. **Autenticitate și originalitate creatoare** : [despre expoziția personală a meșterului popular P. Secrieru-Harbuzaru și a fiicei sale I. Rotăraș-Secrieru] // *Făclia*. – 1995. – 3 iun.

882. Bălțeanu, Ion. **Uniunea Meșterilor Populari – cutezanță și optimism** // *Lit. și arta*. – 1995. – 23 noiemb. – P. 6.

883. Bazatin, I. **Congresul a II-lea al meșterilor populari din Moldova** // *Moldova literară*. – 1995. – 29 noiemb. – P. 4.

884. Vangheli, Z. **Meșteșugurile populare din Câmpia Sorociei** : [conferința științifică din Soroca] // *Moldova literară: Supl. al ziarului „Moldova suverană”*. – 1995. – 5 iul. – P. 4.

885. Fetescu, Andrei. **Revigorarea meșteșugurilor: Notițe de la expoz. „Artizana-97”, ed. a II-a**: [portrete ale meșterilor populari] / Andrei Fetescu // *Moldova suverană*. – 1997. – 12 iun. – P. 3.

886. Vidrașcu, N. **„Tradiția trebuie transmisă și celor care vin după noi”** : [interviu cu N. Vidrașcu, membru al Uniunii Meșterilor Populari din Republica Moldova] / a cons. Iulia Palade // Lit. și arta. – 1997. – 16 octomb. – P. 6.

887. Бэлан, Юрий. **Народные ценности и мастера** : [la o „masă rotundă” la Acad. de Științe a Moldovei] / Юрий Бэлан // Голос народа. – 2000. – 17 март. – P. 5.

888. Bălțeanu, Ion. **„Așteptăm să pierdem totul ca să ne deșeptăm”** : [interviu cu Ion Bălțeanu Președintele Uniunii Meșterilor Populari din Moldova] / cons. Maria Mocanu // Moldova suverană. – 2000. – 23 mai. – P. 6.

889. Florea, Ana. **Târgul Național al Meșterilor Populari „Tezaur”** / Ana Florea // Țara. – 2000. – 5 sept. – P. 1.

890. Postică, Gheorghe. **Meșteșugurile din spațiul Pruto-Nistrean în perioada medievală timpurie (sec. V-XIII)** / Gheorghe Postică // Analele Științifice ale Universității Libere Internaționale din Moldova: Seria Istorie. – 2000. – Vol. 1. – P. 23-34.

891. Gonța, D. **Târgul „Tezaur – 2001” – o amintire plăcută pentru oaspeții capitalei** // Capitala. – 2001. – 17 oct. – P. 5.

892. Morăraș, Mihai. **Forța inspirației** : [meșterița Ecaterina Gore-Dănilă – lector superior la Inst. de Șt. ale Educației (educația tehnologică și orientarea profesională a copiilor), exprimă autenticitatea meșteșugurilor populare din Moldova] // Capitala. – 2001. – 21 noiemb. – P. 4.

893. Morăraș, Mihai. **Tot ce-i frumos e durabil** : [activitatea Centrului Naț. de Creație Populară] // Capitala. – 2001. – 24 ian. – P. 5.

894. Postolachi-Iarvoii, E. **Meșteșugurile populare – originalitatea etnică a unui popor** // Moldova suverană. – 2002. – 25 iul. – P. 4.

895. Revencu, M. **Elena Postolachi – protectoarea etnografiei naționale** // Făclia. – 2002. – 16 mart. – P. 1.

896. Tamazlâcaru, E. **Albumul ornamentelor strămoșești între tradiție și modernism** // Lit. și arta. – 2002. – 30 mai. – P. 2.

897. Juc, T. **Târgul meșterilor populari** : [organizat la Orhei a întrunit peste 40 de meșteri populari: olari, lemnari, meșteri în brodat...] // Țara. – 2002. – 12 sept. – P. 4.

898. Juc-Paierele, T. **La Orhei a fost inaugurat „Târgul Meșterilor Populari”** // Flux: cotid. naț. – 2002. – 12 sept. – P. 4.

899. Potlog, E. **Binele și frumosul pot fi cultivate** : [activitatea Inst. de Arheologie și Etnografie al Academiei de Științe din Moldova și a Uniunii Meșterilor Populari în scopul păstrării și revenirii la valorile meșteșugurilor tradiționale] // Moldova suverană. – 2002. – 22 oct. – P. 4.

900. Potlog, E. **Șansa meșteșugurilor populare** // Lit. și arta. – 2002. – 24 octomb. – P. 6.

901. **Un meșter popular din Moldova a devenit membru al Academiei Artelor Tradiționale din România** : [Eugenia Moldovanu] // Moldova suverană. – 2003. – 8 aug. – P. 4.

902. Postolachi, Elena. **Fiecare popor își crează o carte care nu s-a scris...** : [din discursurile rostite în fața meșterilor populari din Hoginești] // Glasul națiunii. – 2003. – 18 dec. – P. 22.

903. Șaranuță, Silvia. **Aspecte ale meșteșugurilor artistice țărănești din Ținutul Soroca** (sec. XIX-XX) / Silvia Șaranuță // Buletin științific: Serie nouă Vol. 1(14). – Chișinău, 2004. – P. 147-152.

904. Бушинский, Александр. **Путешествие в прошлое** : [despre proiectul „Intră în istorie dăruind muzeului un obiect”] / Александр Бушинский // Независимая Молдова. – 2005. – 2 нояб. – С. 3.

905. Buzilă, V. **Despre jugurin la tercut și la viitor** : [interviu cu Varvara Buzilă, dir. adjunct al Muzeului Național de Etnografie și Istorie Naturală din Chișinău despre proiectul „Intră în istorie dăruind muzeului un obiect”] / a cons. Irina Nechit // Opinia. – 2005. – 1 febr. – P. 6.

906. Bălțeanu, I. **Meșterii populari nu sunt doar creatori ai frumosului, ci și exponenți ai micului business** : [interviu cu Ion Bălțeanu, președintele Uniunii Meșterilor Populari din Moldova] / a cons. Diana Bărbuță // Capitala. – 2005. – 24 dec. – P. 5.

907. Bălțeanu, I. **Dezvoltarea meșteșugurilor populare în Republica Moldova la etapa actuală** // Revista de etnografie. – 2005. – Nr. 1. – P. 57-59.

908. Bulgac, V. **Din dezvoltarea meșteșugurilor în Moldova** // Revista de etnografie. – 2005. – Nr. 1. – P. 118-130.

909. **Arta tradițională câștigă noi admiratori în țară și peste hotarele ei** : [despre expoz. de pictură, sculptură, grafică, artă meșteșugărească, cu genericul „Ax-Art-2005”, ed. a 7-a, desfășurată la „Moldexpo”] // Moldova: serie nouă. – 2005. – Nr. 7/8. – P. 34-37. – Text și în lb. engl., rusă.

910. Axenti, I. **„Casa Cristea” – de la tradiție la modern** : [despre întreprinderea individuală „Casa Cristea”, deținătoarea primului Certificat de confirmare a statutului de întreprindere meșteșugărească] // Democrația. – 2005. – 8 apr. – P. 3; 15 apr. – P. 4.

911. **Afaceri de familie cu cioplituri și uscături** : [despre familia Pelin, meșteri populari din s. Bălțata, r. Criuleni] / a cons. Irina Codreanu // Glasul națiunii. – 2005. – 18 noiemb. – P. 1.

912. Mihailo, Larisa. **Firul fermecat al vieții** : [galeria de artă a ziarului „Capitala” prezintă expoziția lucrărilor meșterului popular Valentina Țurcanu] // Capitala. – 2005. – 23 apr. – P. 8.

913. Chilimar, S. **Cu concursul științei reasc impetuos meșteșugurile** : [simpozionul meșterilor populari din Republica Moldova] // Moldova suverană. – 2005. – 24 aug. – P. 2.

914. Botnari, V. **Mărturii statistice despre meșteșugurile moldovenești din sec. XIX** // Revista de etnografie. – 2005. – Nr. 1. – P. 131.

915. Neniță, Sanda. **Meșteșugurile populare – un business turistic profitabil** / Sanda Neniță // Dezvoltarea : Săptămânal pentru oamenii de afaceri. – 2005. – 1 iul. – P. 8.

916. Урсу, Михаил. **Память не стынет...** [interviu cu directorul Muzeului Național de Etnografie și Istorie Naturală, M. Ursu] / Раиса Казакова // Деловая газета. – 2005. – 25 мая. – С. 6.

917. **Organizarea meșteșugurilor din Moldova în bresle și frății în secolele X-XVIII** // Buletin științific : Revista de Etnografie, Științe ale Naturii și Muzeologie : Vol. 5 (18). – 2006. – P. 181-197.

918. Квилинкова, Е. **Роль семьи и сельской общины в сохранении народных традиций** / Е. Квилинкова // Закон и жизнь. – 2006. – Nr. 1. – С. 52-56. – Rez. în lb. engl.

919. **Cine trebuie să-i susțină pe meșterii populari?** // Dezvoltarea. – 2007. – 22 iun. – P. 8.

920. Урсу, Михаил. **Не покидай, надежда...** : [interviu cu directorul Muzeului Național de Etnografie și Istorie Naturală, M. Ursu] / а cons. Раиса Казакова // Независимая Молдова. – 2007. – 30 марта. – С. 9.

921. Bălan-Popa, Victoria. **Meșteri populari de la Fălești** : [creatori de costume populare, cioplitori în lemn, pictori de icoane etc.] / Victoria Bălan-Popa // Natura. – 2008. – Ian. (Nr. 1). – P. 14.

922. Bălțeanu, Ion. **O nouă menire a meșteșugurilor populare** / Ion Bălțeanu // Moldova : serie nouă. – 2008. – Nr. 5. – P. 34-37.

923. Бэлтяну, Ион. **И у нас найдется, чем полюбоваться...** / Ион Бэлтяну // Moldova : serie nouă. – 2008. – Nr. 5. – P. 36-37. – Text și în lb. rusă, engl.

924. Botnari, Vasile. **O datorie față de strămoși** : [despre meșteșugurile populare] / Vasile Botnari // ARTinfiniit. – 2010. – Nr. 1(Ian-Febr.). – P. 15.

925. Postolachi, Elena. **Meșteșugurile populare, factor de menținere a continuității și imaginii etnice** / Elena Postolachi // Akademos. – 2010. – Nr. 1(16). – P. 114-116.

926. Хибина, Ирина. **...Вот и вышел человек** : [в Музее истории проходит пятидневная выставка-фестиваль народных мастеров Молдовы „Старинные ремесла – современный взгляд”] / Ирина Хибина // Новое время. – 2010. – 21 мая. – С. 8.

927. Florea, Silvia. **Târgul Meșterilor Populari „La Nistru, la mărgioară”** : [ed. 1-a, desfășurată la Soroca] / Silvia Florea // Realități culturale. – 2011. – Nr. 4. – P. 22.

928. Postolachi, Elena. **„Tezaur - 2011”**: [despre expoz. - târg a lucrărilor meșterilor populari „Tezaur”] / dr. Elena Postolachi // Realități culturale. – 2011. – Nr. 5. – P. 19-21.

929. Ляхова, Ирина. **Спрос и предложение на рынке народных промыслов** / Ирина Ляхова // Кишиневский обозреватель. – 2011. – 20 окт. – С. 15.

930. Obreja, Mihai. **O zi în lumea de basm a meșterilor populari** : [despre ed. a 6-a a Târgului Meșterilor Populari de la Orhei] / Mihai Obreja // Plaiul orheian. – 2012. – 10 aug. – P. 3.

931. Florea, Silvia. **Târgul Meșterilor Populari „La Nistru, la măr-gioară”, ediția a 3-a** : [Soroca] / Silvia Florea // Realități culturale. – 2013. – Nr. 12. – P. 25, 26.

932. Stegari, Elena. **Târgul Meșterilor Populari a dat startul sărbătorilor naționale** / Elena Stegari // Evenimentul zilei. – 2013. – 27 aug. – P. 6.

933. Urmașu, Ludmila. **Meșterii populari s-au reîntâlnit la Văsi-eni** : [despre ed. a 6-a a Festivalului-concurs raional al Meșterilor po-pulari „La poalele Țiglei”, Ialoveni] // Ora locală (Ialoveni). – 2013. – 11 oct. – P. 5.

934. Zabulica, Tatiana. **„La Nistru, la măr-gioară”, ediția a 3-a** : [despre Festivalul meșterilor populari „La Nistru, la măr-gioară”] / Ta-tiana Zabulica // Observatorul de Nord (Soroca). – 2013. – 27 sept. – P. 7.

935. Dobzeu, Mariana. **Meșteșugurile populare – arta conti-nuității** / Mariana Dobzeu // Realități culturale. – 2014. – Nr. 11. – P. 14.

936. Guriuc, Gh. **Târgul meșterilor populari la Orhei** / Gh. Guriuc // Realități culturale. – 2014. – Nr. 10. – P. 11.

937. Roșcovanu, Nadea. **Vânzătorul de amintiri** : [despre Teodor Busuioc, meșter popular din Grătiești, mun. Chișinău, participant la Târgul de artizanat de la Festivalul Medieval] // Jurnal de Chișinău. – 2014. – 1 iul. – P. 3.

937a. **Târgul de artizanat „creARTivitate cu gust de vară”** : [desfășurat la MoldMart] // Ziarul național. – 2015. – 31 iul. – P. 17.

INDEX ALFABETIC DE NUME

A

Ababii, I. 53, 232
Aculov, L. 271, 280
Adam, Vasile 219
Ajder, Ecaterina 567
Albina, Vladimir 380
Alec, D. 393
Alexandrova, L. 839
Alexeenco, O. 367
Alexeev, Dumitru 220
Alexeev, Maxim 220
Andreeva, M. 524
Andronache, Aurelia 137 a
Andronic, Al. 742
Andruș, V. 783
Anton, I. 187, 360
Arabagiu, R. 279
Arbore, A. 821
Armașu, L. 602
Arsene, Mariana 208
Arseni, Ion 53
Avram, Aliona 291
Axenti, Ion 710, 910

B

Babin, I. 387
Baciu, Parascovia 713
Balan, V. 780
Barac, G. 850
Baracu, G. 78
Barbas, Eleonora 567
Bazatin, I. 105, 883

Bălan-Popa, Victoria 921
Bălțeanu, Ion 80, 83, 87, 94, 95,
112, 129, 130, 196, 206, 570, 579,
630, 874, 882, 888, 906, 907, 922
Bălțeanu, Lorina 81
Bănățeanu, T. 5, 14, 23, 36, 145,
160, 311, 344, 379,
467, 482, 493, 570, 594, 608, 630,
660, 676, 729, 733
Bărbulescu, E. 404
Bărbuță, Diana 906
Bătrănu, I. 240
Bârcă, C. 265, 284
Bâzgu, Eugen 323
Beghiu, Tatiana 137 b, 445 a,
650 a
Bejan, I. 816
Beschieru, Svetlana 648
Beșleagă, Vladimir 55
Blaga, L. 560
Blănaru, Tudor 293
Bobernağă, Sofia 173, 521
Boboc, S. 512, 796
Bodor, Gheorghe 741
Bogatîriov, V. 389
Bogdan, A. 678
Bogdănaș, Silvia 382
Boicu, Filip 445 a
Bolboceanu, Vlad 81, 111
Boldu, Mihail 357, 393, 851
Bontea, Elena 504
Borosan, Tamara 645

Meșteșuguri populare tradiționale moldovenesti

- Borș, Ion 272, 287, 306, 575
Bortă, Victoria 219, 587, 726 a
Botnari, Vasile 914, 924
Botnaru, L. 408
Braikovskaia, V. 782
- Bratiloveanu, Gh. 13, 155, 321, 376, 492, 671
Brânza, I. 626
Brânzeanu-Gurski, Elena 636
Breazu, Vasile 212
Bucătaru, P. 405, 420, 421, 422, 425, 426
Bucur, C. 10
Budeanu, G. 834
Bugeac, P. 362
Buhnevici, I. 819
Bujor, Pavel 127
Bulat, Alexandru 221
Bulat, Olga 709, 716
Bulgac, V. 908
Burduja, Galina 217
Burlacu, Diana 440
Burov, S. 506
Busuioc, Teodor 937
Butură, Valer 6, 27, 148, 312, 345, 374, 462, 483, 662, 755
Buzilă, Varvara 78, 179, 243, 495, 550, 551, 588, 679, 712, 726, 905
- C**
Calamanciuc, Gheorghe 443
Cangea, Natalia 437, 441, 443, 445 b, 726 a
Cantor, L. 845
Canțer, T. 686, 788
Canuda, Nicolae 194
Capița, L. 278
Carabulea, A. 387
Caraman, Nichita 398
Casian, G. 537
Castrubin, G. 250, 259, 269, 274
Cazacliu, Aurelia 576
Cazacu, P. 736
Ceban, T. 683
Ceca, G. 808
Celac (Iemnar) 180
Cemortan, L. 871
Cemortan-Voloșin, Elvira 575, 576, 578
Cezza, Lev 42
Cheianu, Constantin 74
Cheptene, G. 555
Cherdivarenco, S. 703
Chilimar, S. 913
Chiperi, I. 263
Chiriac, Olga 612, 649
Chirilescu, Carolina 138, 306
Chirtoacă, M. 52
Chiticari, Vladimir 173
Cibotaru, M. 191, 380
Cioară, M. 7, 28, 149, 313, 463, 666, 730
Ciobanu, A. 391
Ciobanu, D. 874
Ciobanu, Valeriu 421
Ciocanu, A. 174, 275, 286. 508
Ciocanu, M. 599
Ciubotaru, Ion 734
-

- Ciurac, C. 359, 361
Ciutac, G. 360
Ciutac, Lia 220 a, 590 b
Cîrlig, F. 778
Clima, M. 368
Clinton, Bill 285
Clonovschi, V. 167
Cocieru, Simion 184
Codan, A. 562
Codău, Iulian 211
Codreanu, Irina 213, 911
Cogan, A. 797
Coidan, S. 824
Cojan, Constantin 471
Cojocaru, Teodor 880
Cojocaru, Vasile 843
Cojușneanu, G. 368, 369
Colin, Eftichi 187, 196
Colos, V. 451
Colpacova, S. 811
Colța, Elena-Rodica 775
Condaticova, Liliana 365, 366, 371
Constandachi, Dumitru 201, 205, 208
Copteva, Galina 450
Corchina, A. 842
Coroban, Vitalie 496
Corobceanu, Svetlana 216
Cotlearov, B. 237
Coțofan, V. 784
Cravenco, E. 855
Cristea, Maria 639, 709, 716, 717
Cristea, P. 386, 800
Crudu, Victor 590 d
Cucereavâi, Mihai 426
Cucerenco, Pavel 64
Cucerenco, Sofia 64, 87
Cucuietu, Iurie 122
Cudreavțeva, N. 822
Cujbă, Lucia 590 c
Culiuc, E. 172
Cumatrencu, Sergiu 646
Curchi, Lilia 456
Curti, Ion 238
Curti, Ștefan 238
- D**
- Danoi, Vasile 185, 249
Dani, A. 774
Decenco, Pavel 879
Despa, Oxana 577
Diacicovscaia, V. 702
Dikaia, N. 71
Dimitrieva, L. 48
Dimitrișin, R. 256
Dimitriu, M. 658
Diviza, Irina 574
Dobîndă, E. 600
Dobzeu, Mariana 445c, 935
Dochițanu, Ion 263
Docu, V. 169
Dodon, Vladimir 293, 302
Dogot, A. 833
Dohotaru, G. 881
Doni, Gheorghe 121, 122, 190
Donos, A. 44, 505, 514
Dosca, M. 601
Dovganiuc, I. 335
Drăgan, Gr. 96, 100
-

Meșteșuguri populare tradiționale moldovenești

- Drăguțanu, G. 555
Dron, Mihai 298
Dron, Nicolae (și fiii: Mihail, Eugen, Igor și Ștefan) 304
Duia, I. 243, 251, 255, 270, 273
Dumbrăveanu, A. 62, 337, 529, 672
Dumbrăveanu, Eugenia 453
Dunaeva, V. 91, 195, 469, 873
- E**
Efremov, B. 329
Ețcu, Elena 714, 715, 721, 722
Eșanu, E. 833
Evdochimova, E. 846
- F**
Fetescu, Andrei, 885
Finica, Gheorghina 631
Florea, Ana 889
Florea, Silvia 585, 927, 931
Florescu, E. 665
Florescu, R. 9
Focșa, Gh. 140, 307
Focșa, M. 18, 142, 223, 341, 479, 656
- G**
Gafton, Marcela 114, 120, 199, 202, 204, 427, 432
Galben, Dorin 384
Gangurean, M. 839, 846
Gaugăș, Elena 419
Gaugăș, Mihail 418, 419
Georgeta, S. 3, 14, 31, 36, 160, 321, 379, 467, 493, 676
Ghelman, L. 351
Gheorghită, Eugen 581
Gheorghită, I. 511
Gheorghită, Nadina 295, 705
Gherbanovschi, Marina 469
Ghețu, Emilia 851
Glușcenco, Leonid 168, 170, 804
Golțov, Dmitri 794, 813
Gonciar, Vasile 59, 71, 72, 75, 77, 79, 105, 132, 137, 137a, 137b, 137c, 137d
Gonța, D. 891
Gordin, R. 38
Gorea, Veronica 590 d
Gore, E. 88, 621, 868
Gore-Dănilă, Ecaterina 892
Gorincioi, T. 249
Grati, Mihail 89, 97, 99, 102, 103, 106, 110
Graur, I. 180
Grădinaru, F. 197, 566
Grecu, Esfira 326, 328, 684, 789
Grecu, T. 50
Grosu, Aneta 718
Grosul, I. 683
Gujel, A. 185
Gulea, Larisa 869
Guriuc, Gh. 936
Gurulea, Vasilisa 605
Guțu, Alina 124
Guțu, Valentina 645, 713
Guțuleac, B. 815
Guzun, V. 119
-

H

Hadârca, Natalia 471
Haheu, Vasile 200
Hajdeu, I. 410
Harbuzaru, P. 603
Hăjdianu, Ion 169, 831
Hâncu, I. 43, 46
Hodov, A. 186
Holban, E. 22, 481, 593, 607
Homenco, P. 61
Horsia, O. 8, 30, 151, 314, 346,
464, 668
Hropotinschi, A. 285
Hulub, Elena 646

I

Iachim, I. 201, 205
Iacovlev, N. 810
Iarovoi, Valentina 401
Iaşcenco, F. 843
Ichim, D. 11, 32, 153, 317, 377,
465, 669, 731
Ieniştea, M. 472
Ilieş, P. 554
Ioanide, Dumitru 636
Ionescu, A. 93
Iorga, Liubomir 226, 227, 235,
236, 260, 262, 264, 265, 266, 267,
275, 278, 282, 284, 285, 286, 290,
291, 292, 300, 301
Irimciuc, M. 266
Irimie, C. 740
Istrati, Ruxanda 586
Istru, B. 683
Iunas, Veaceslav 92, 829

Ivanov, Irina 453, 458 a
Ivănescu, S. 404

J

Jingan, S. 812
Juc, Tatiana 897
Juc-Paierele, Tatiana 898

K

Kanţer, T. 40
Korsakova, Tatiana 641
Kravcenko, E. 626

L

Ladaniuc, V. 82
Landa, Ina 133
Landa, T. 63
Lapşov, A. 334
Lavric, Victor 578
Livadaru, E.N. 524, 532
Levco, A. 231, 239
Livşiţ, Matus, 350, 654, 838
Lojkina, Kira 639
Lozie, S. 56, 251
Lozovanu, A. 625
Lubin, G. 336
Lupescu, M. 459, 474, 475, 727,
773
Lvov, D. 499

M

Macovei, C. 870
Macovei, T. 558
Magda, G. 402
Malai, F.G. 190
Malcoci, Vitalie 162, 210, 214,

Meșteșuguri populare tradiționale moldovenești

- 324, 325, 363
Malicov, V. 242, 256
Manea, Nina 590 e
Marciuc, N. 186
Marco, Alexei 366
Mardare, A. 245
Mardare, C. 59, 69, 84, 273, 369, 418, 532, 538, 600, 601, 695, 831, 877
Mardare, D. 546
Mardare, Gheorghe 496, 535, 543, 547, 553, 564
Margină, Lilia 453, 458
Marian, S. 773
Marianciuc, Damian 191
Marina, Elizaveta 718
Martincus, V. 620, 631
Mateescu, N. 357, 852
Melnic, P. E. 56
Meniuc, G. 164
Mereuță, Pavel 105
Mesnic, Alexandru 352
Miclea, I. 9
Mihailo, Larisa 294, 428, 453, 455, 620, 637, 820, 912
Mihailova, V. 367, 799
Mihăilescu, L. 485, 595, 664
Mihăileanu, Iu. 855
Miliuhina, T. 170
Mircea, S. 236
Mitrofan, Tatiana 589, 590 e, 725
Mîrza, N. 815
Mocanu, Maria 425, 888
- Moldovan, A. 633
Moldovanu, Eugenia 429, 433, 435, 901
Moraru, N. 704
Morăraș, M. 90, 101, 118, 282, 339, 892, 893
Morăraș, N. 339
Morozov (meșter-zidar) 336
Mucu, Nadejda 131
Munteanu, Galina 221, 445, 648
Munteanu, Sergiu 306 a
Musteață, Elena 105
- N**
Nani, Anastasia 301
Nastasiu, V. 398
Nechit, Irina 255, 905
Neculce, Nina 217
Nedzelschi, Felicia 719
Negriș, A. 104, 290
Negru, Lena 306 a
Negură, Andrei 545
Neiceva, T. 523
Neniță, Sanda 915
Nica, C. 352
Nicodim (meșter) 336
Nicorici, V. 414
Nicuță, S. 847
Nistreanu, V. 230
Novakov, Petru 641
Nucă, S. 57, 178, 354, 406, 693, 817
- O**
Obreja, Mihai 930
-

Olărescu, Vlad 60, 176, 177,
253, 261, 269,
525, 538, 828, 830, 840
Olărescu, T 176
Oleg, Ion 272
Olteanu, C. 277, 445
Olteanu, M. 404
Olteanu, Ștefan 745
Olvinschi, A. 518
Onuță, Adrian 135, 137a, 137b
Oprea, Ion 297, 305
Oprea, Gh. 17, 139, 476, 652, 728

P

Palade, Iulia 886
Paliț, Iulia 215, 437
Paliț-Palade, Iu. 677
Pamfile, T. 459, 474, 475, 727,
773
Pancenco, L.P. 172
Parfeni, Cristina 445 b
Partole, Claudia 77, 211, 875
Paustovschi, Iu. 859
Pavel, E. 659, 661
Paveliuc-Olaru, A. 33, 154, 318,
491, 670, 732
Păcuraru, I. 283
Pântea, E. 706
Pânzari, N. 531
Peev-Dolghier, Victoria 138
Pelin, Victor și Vera (cioplitori
în lemn) 213, 215, 216, 911
Perju, L. 801
Petrescu, Pavel 3, 31, 152, 322,
375, 486, 606, 747

Petrescu-Dîmbovița 742
Petrovski, Vera 468
Petrușevschi (familia) 242
Piker, Iacov 91
Pinger, Iacov 105
Pirojoc, I. 399
Pîntea, E. 706, 854
Pînzari, N. 531
Pîrău, S. 766
Platon, Iurie 93
Plămădeală, G. 798
Podaru, Ion 218
Poleacov, S. 825
Polevoi, L. 39
Ponomariov, V. 804
Popa, A. 60, 181, 568
Popa, I. 193
Popa, Tatiana 590 h
Popa, Victoria 137 c, 218, 441,
590 f, 721
Popescu, Leonid 212
Popov, Doina 442
Popușoi, Liliana 297
Posternac, Grigore 873
Postică, Gheorghe 115, 207,
222, 364, 370, 382, 470, 573, 890
Postolachi, Elena 494, 556, 557,
558, 563, 619, 696, 699, 765, 774,
865, 895, 902, 925, 928
Postolachi, N. 531
Postolachi-Iarovoi, Elena 569,
627, 894
Potlog, E. 899, 900
Praporșic, M. 116
Prepeliță, M. 805

Meșteșuguri populare tradiționale moldovenești

Prisăcaru, V. 106

Proca, I. 270

Proțiuc 193, 196

Prut, Constantin 768

Pruteanu, Nadia 582

Puiu, Victoria 583, 720

Purice, Lucia 561

R

Rabinovici, I. 415

Rață, Mariana 125, 298

Răilean, Anatol 384

Răileanu, F. 70, 832

Răileanu, Iurie 680, 777

Răbalco, E. 330

Revenu, Maria 634, 875, 895

Rikman, E. 791

Roibu, Nicolae 292, 304, 826

Romanciuc, T. 691

Roșca, Lucia 448

Roșcovanu, Nadea 937

Roșu, Al. 181

Roșu, V. 786

Rotaru, Elena 561, 572, 581

Rotaru, L.V. 765

Rotaru, P. 64, 526, 530

Rotaru, Tatiana 434

Rotăraș-Secrieru, I. 881

Rozmarin, Natalia 299

Rugină, N. 334

Rugină, L. 806

Rusnac, V. 244, 246, 829

Rusu, Antonina 628, 701, 706

S

Saca-Răcilă, Maria 521, 522,

539, 541, 542, 574

Sajina, Nelea 799

Sandu, A. 792

Sava, I. 852

Savin, P. 850

Savițchii, G. 238, 353

Savva, N. 257, 258

Sărătilă, V. 356

Scînteianu, M. 751

Sclifos, Andrei 105, 118

Scripnic, Alexei 124, 137 c

Scutaru, Tatiana 220, 717

Secrieru, Parascovia 619, 650 a

Secrieru-Harbusaru, Parascovia

605, 611, 880, 881

Simac, Ana 565

Sinițchi, V. 159

Slutu, E. 531

Smorodinov, D. 824

Smurilin, D. 690

Sobiețchi, L. 823

Socican, M. 58

Sosnovțev, V. 82

Soțchi-Voinicescu, Victor 877

Spînu, M. 13, 155, 319, 376, 492,

671

Stahl, P. 19, 21, 143, 743

Stamati, Mihai 220 a

Stegari, Elena 932

Stici, Veronica 430, 436

Stoianov, Valeria 647, 881

Stoica, Georgeta 3, 31, 152, 322,

- 375, 486
Sturza, Elena 647
Sulimovici, G. 513
Sultan, Natalia 650
Suman, V. 232
- Ș**
Șatohina, E. 858
Șauga, O. 527
Șărănuță, Silvia 34, 40, 156, 184, 327, 348, 446, 488, 507, 590, 590 g, 592, 596, 614, 615, 673, 686, 711, 788, 853, 903
Șchircă, Iuliana 722
Șerban, Constantin 745
Șofransky, Zina 598
Șoimaru, I. 616
Șoimu, V. 264
Șova, Gheorghe 262
Ștefan, Andreea 590 h
Știrbu, Titus 41
Știrbu, V. 840
Șușală, I. 750
- T**
Tabuică, P. 75
Tabuică, R. 198
Talpalaru, Pavel 294
Tamazlăcaru, Elena 108, 628, 642, 649, 708, 896
Tantău, R. 748
Taras, I. 203
Tcacenco, Niculina 616, 678
Teodor, Dan Gh. 769
- Terehov, Iurie 382
Tihon, Andrei 299
Todosa, N. 381
Tomaselli-Holban, A. 22, 481, 593, 607
Tornea, A. 113
Triboi, Zaharia 105
Tudoreanu, Boris 417
Turea, Larisa 388, 410, 468, 539
Turuta, V. 179
- Ț**
Țăbuleac, Ada 443
Țăbuleac, I. 232
Țăgârlaş, L. 877
Țernă, Nina 444
Țirdea-Spinei, Elena 444
Țoi, V. 274, 617
Țoncu, Ion 362
Țurcan, Grigore 351
Țurcanu, Valentina 428, 637, 912
- U**
Ungureanu, Larisa 63, 111, 194, 879
Urmașu, Ludmila 933
Ursache, Silvia 735
Ursachi, Viorica 448
Ursu, N. 856
Ursu, Mihai 323
Ursu, Valentina 583
- V**
Vacari, Veronica 650
-

Meșteșuguri populare tradiționale moldovenești

Vangheli, Z. 884	Zingaliuc, Constantin 125
Vasiliev, T. 785	
Vătavu, Tatiana 126	***
Vidrașcu, Nadejda 621, 625, 629, 635, 640, 705, 723, 724, 868, 886	A Алешина, А. 54
Vidrașcu-Corgoja, Nadejda 642	
Vieru, N. 45, 175	Б
Vileanu, P. 175	Байнов, Ю. 862
Vinițchi, V. 367	Байрамов, Э. 700
Vizitiu, Jan 240, 244, 246, 261, 276, 277, 281	Барба, Г. 226
Vladei, Veronica 305	Берестов, Б. 707
Vlăduțiu, Ion 4, 26, 29, 144, 150, 225, 310, 343, 347, 373, 460, 480, 487, 610, 657, 667, 752	Берестов, В. 629
Voitun, Aneta 424, 635	Беспоясный, П. 37
Voloșciuc, Eleonora 434, 440, 445 c	Бессонов, В. 209
Vorobiova, Iu. 86, 537	Болду, Михаил 358, 400
Voscoboinic, Victor 302	Борщ, Иван 303
Vrabie, B. 72	Буряк, Оксана 372
Vrînceanu, Alexandru 130	Бушинский, Александр 438, 904
Vrînceanu, S. 519, 523	Бэлан, Юрий 887
Z	Бэلتяну, Ион 923
Zabulica, C. 386	В
Zabulica, Tatiana 934	Варламов, Ю. 394
Zagaevschi, I. P. 353	Величко, Лариса 454
Zaharov 195	Видрашку, Надежда 629, 644, 704
Zaițev, Elena 135	Визиру, А. 416
Zaporojan, P. 330	Визитиу, Ж. 276, 281
Zbârciog, Vlad 541, 542, 561, 604	Вийра, Ю. 849
Zelenciuc, V. 494, 613, 658, 685	Володин, С. 510
Zevina, Ada 654	Воробьева, Ю. 15, 16
	Г
	Гайдаржи, И. А. 390

- Гангурян, М. Н. 534, 540
Гарагода, А. 411
Гаугаш, Михаил 419
Гаугаш, Елена 419
Глущенко, Л. 168, 182
Гоберман, Д. 342, 477, 478, 501, 503
Гольцов, Дмитрий 281
Гратий, М. 76
Грашин, Н. 837, 848
Гречихин, В. 355
Григор, Надежда 516
Григор, Софья 516
Григоращенко, Л. 781
Гуревич, Я. 47
Гылка, Оксана 439
- Д**
Данай, В. И. 192
Деревщикова, С. 876
Добровольская, Л. 559
Довганюк, И. 338
Дойнару, А. 548
Долгов, Г. 252
Друскин, А. 241
Дьячковская, В. 698
- Е**
Евдокимова, Е. 540
Евладов, Б. 259
Евладова, Л. 248
- З**
Заватин, И. 400
Запорожан, Н. 320
- Захаров, А. 308
Захаров, В. И. 739
Зеленчиук, В. 675, 687, 744, 790
- И**
Иванова, Ирина 449
Иванова, Л. 182
Иванова, Н. 276
Иорга, Любомир 226, 229, 235, 252, 260, 267, 268, 300
- К**
Казакова, Раиса 288, 289, 431, 916, 920
Канжа, Наталья 423
Кантор, Л. 534, 836
Калашникова, Н. 767
Канышев, Ф. 229
Карабасов, Сергей 296
Каструбин, Г. 250, 259, 288, 289
Касьян, Г. И. 15, 16
Квилинкова, Е. 918
Кенчу, А. 183
Клинтон, Бил 296
Кобэсняну, Виктор 419
Кожевникова, К. 500
Кожолянко, Г. 549
Койдан, К. 171
Кондакова, Т. 332, 333
Кондур, П. 395
Константинова, Г. 316
Коптева, Галина 450
Коробка, Г. 395
Коруп, И. 390
Котляров, Б. 233, 234
-

Кулинская, Т. 863

Куприянова, Дарья 458

Курганова, М. 559

Кутырева, А. 65, 68

Кучеров, А. 400

Л

Лившиц, Матус 165, 309, 331,

744, 758, 790

Леу, В. 864

Лоскутова, Л. 687

Лоскутова, О. 841

Лукьянец, О. 767

Ляхова, Ирина 643, 929

М

Максимов, Н. 192

Маликова, В. 257, 258, 857

Мардарь, К. 412

Маржине, Лилия 453, 458

Матюпатенко, М. 250

Мещерякова, Л. 863

Михайло, Лариса 383

Михеева, И. 268

Мирчя, Н. 228

Мирчя, С. 235

Мунтяну, Н. 618

Н

Надолей, В. Я. 188

Наутова, Э. 807

Негруца, В. 814

Негурэ, А. 548

Новицкий, М. 622

П

Панченко, Л. П. 407

Пинегина, Ирина 584

Постернак, Г. 876

Постолаки, Е. 490, 528, 533,
697, 844, 867

Прока, И. 392, 395

Р

Ременко, Г. 753

Робу, Константин 189

Роцин, Вадим 632

Ротару, Елена 572

Русанов, Г. 320

Руссу, Юлия 447

Рыбкина, Л. 76, 863

С

Савва Николай 257, 258

Сака-Рэчилэ, Мария 522

Саламатова, С. 623, 624

Семенова, Ю. 73

Смородинов, Д. 171

Соловьева, Наталья 423

Соловьева, С. 618

Соловьева, Татьяна 303, 457

Станчу, Е. 515

Стати, Е. 407

Стоматогло, Г.Г. 700

Супруненко, В. 397

Суручану, Валерия 572

Сынжеряну, В. 809

Сырку, П. 651

Сытник, П. 497

Т

Таратута, Е. 694
Терехов, Юрий 383
Тесленко, В. 24, 146, 402а, 461,
484, 609, 663
Тымчишир, В. 534

У

Узун, В.К. 700
Урсу, Михаил 916, 920

Ф

Федоряну, В. 254
Фрунзэ, Виорика 447

Х

Хибина, Ирина 926
Хоменко, Р. 247, 864
Худяков, В. 188
Хынку, И. 20, 744, 790

Ч

Чебан, И. 624
Черныш, Вл. 355
Чиботару, Н. 412
Чичо 396
Чулский, Г. 517

Ш

Шарануца, С. 749
Шатохина, Е. 409
Шеховцова, Наталья 372, 452,
644
Шмундяк, Т. 516
Шмурилин, Д. 692
Шубин, А. 781

Ю

Юдин, А. 267
Юнко, А. 73, 183, 300

Я

Яковлев, С. 227

INDEX DE SERIALE ȘI EDIȚII PERIODICE

Adevărul (Moldova)	Ecoul: Supl. al ziarului „Pământ și oameni”
Agricultura Moldovei	Evenimentul zilei
Akademios	Expressul (Ungheni)
Analele Științifice ale Universității Libere	Farul nistrean (Rezina)
Internaționale din Moldova:	Făclia
Seria Istorie	Femeia Moldovei
Apropo magazin	Flux. Cotidian național
Aquarelle	Flux. Ed. de vineri
Arta. Academia de Științe a RM.	Glasul Națiunii
Institutul de Istoria și Teoria	Învățământul public
Artei	Jurnal de Chișinău
ARTinfini	Lanterna magică
Biruiitorul (Criuleni)	Leninistul (Edineț)
Buletin științific: Rev. de Etnografie, Științele Naturii și Muzeologie: serie nouă	Literatura și arta
Capitala	Luceafărul
Cetatea Moldovei	Mesagerul
Chișinău. Gazetă de seară	Moldova
Cotidianul	Moldova: serie nouă
Cultura	Moldova literară: Supl. al ziaului „Moldova suverană”
Cultura Moldovei	Moldova socialistă
Curierul de Hâncești	Moldova suverană
Curierul de seară	Moldova și lumea
Datini	Moldova turistică
Democrația	Momentul
Deșteptarea (Nisporeni)	Natura
Dezvoltarea: Săptămânal pentru oameni de afaceri	Nistru
Dialog	Noi
Drumul nou: Revistă pentru îndrumarea agricultorilor	Observatorul de Nord (Soroca)
	Octombrie (Ungheni)
	Opinia
	Ora locală (Ialoveni)

Orizontul	Голос народа
Patria tânără	Горизонт
Plaiul Orheian	Декоративное искусство
Pomicultura și viticultura	СССР
Moldovei	Деловая газета
Propășirea agriculturii	Диалог
Realitatea (Soroca)	Днестровский маяк (Резина)
Realități culturale	Животновод
Revistă de Etnografie : serie nouă	За коммунизм (Оргеев)
Revistă pentru îndrumarea agricultorilor (Drumul nou)	Закарпатская правда (Ужгород)
Scînteia (Râșcani)	Закон и жизнь
Scînteia leninistă (Glodeni)	Знамя (Чадыр-Лунга)
Siesta Chișinău	Известия
Sud- Est	Известия АН МССР. Сер. Обществ. наук
Terra Moldoviae	Искра (Рышканы)
Timpul	Кишиневские новости
Timpul de dimineață	Кишиневский обозреватель
Tineretul Moldovei	Клуб и художественная самодеятельность
Tinerimea Moldovei	Кодры
Țara	Комсомольская правда
Țarina	Красная Бессарабия
Univers pedagogic pro	Красное знамя (Харьков)
Viața Basarabiei: Revistă lunară	Крестьянка
Viața nouă (Briceni)	Культура и жизнь
Viața satului	Курган-Тюбинская правда
Viața ta	Ленинец (Единцы)
Vocea poporului	Лесная промышленность
Ziarul de gardă	Литературная Россия (Москва)
Ziarul național	Молдавские ведомости
***	Молодежь Молдавии
Вечерняя Алма-Ата	Музыкальная жизнь
Вечерний Кишинев	Народное творчество
Вокруг света	

Meșteșuguri populare tradiționale moldovenești

Народное творчество и этнография	Советская культура
Независимая Молдова	Советская Молдавия
Наука и жизнь	Советская торговля
Новое время	Советская этнография
Огонек	Социалистическая индустрия
Орловская правда (г. Орел)	Спорт. Туризм
Победитель (Криуляны)	Столица
Правда	Строительная газета (Москва)
Рабочая смена (Минск)	Труд
Садоводство и виноградарство Молдавии	Турист
Сельская новь	Учительская газета
Сельское хозяйство Молдавии	Факел
Смена	Химия и жизнь
Советская женщина	Школа и производство
	Эхо: Прил. к газете „Земля и люди”

CUPRINS:

Notă asupra ediției	3
<i>Gheorghe Postică. Meșteșugurile din spațiul nistrean în perioada medievală timpurie (sec. V-XIII)</i>	5
<i>Elena Postolachi. Meșteșugurile populare, factor de menținere a continuității și imaginii etnice</i>	29
<i>Ion Bălțeanu. O nouă menire a meșteșugurilor populare</i>	35
<i>Varvara Buzilă. Dimensiunile axiologice naționale și mondiale ale scoarței basarabene</i>	38
Lucrări de referință	46
Tehnica populară	46
Olăritul	47
Argilă	60
Arta prelucrării lemnului	60
Prelucrarea osului și a cornului.....	69
Meșteri populari de instrumente muzicale	69
Arhitectura populară. Amenajarea locuințelor	79
Cioplitul în piatră și metal	82
Giuvaergia.....	85
Fierăritul	86
Meșteri fântânari	87
Împletitul din fibre vegetale	89
Păpuși artisanale	95
Floristica	95
Cojocăritul.....	97
Industria casnică textilă.....	98

Prelucrarea și coloratul lânii	98
Prelucrarea cânepei	99
Țesutul covoarelor	99
Prosoape	112
Broderia și croșetarea	113
Portul popular	119
Mărțișoare	126
Încondeierea ouălelor	127
Creația populară tradițională (expoziții personale și de grup ale meșterilor populari, seminare, conferințe științifice, studii).....	128
Index alfabetic de nume	149
Index de seriale și ediții periodice	162

Bun de tipar: 23.03.2017

Coli de tipar: 10,5

Tiraj: 50 ex.

Apărut: 2017

Tiparul sub comanda nr. 8
Centrul editorial - poligrafic BNRM
Chişinău